

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

Israels venner

En komparativ studie av tre kristne israelsorganisasjoners syn på landløftet og dets politiske implikasjoner

Ole Kjetil Bø

Veileder

Førsteamanuensis Kjetil Fretheim

Det teologiske menighetsfakultet

Vår 2013

AVH5035: Masteravhandling (60 ECTS)

Master in Religion, Society and Global Issues

Forord

Jeg vil rette en stor takk til Kjetil Fretheim, som gjennom god veiledning har gitt oppklarende råd og god motivasjon. Takk til familie og venner som har støttet meg gjennom hele prosessen. Spesielt vil jeg takke Åse Kristin Bleka og Renate Sigvartsen Grün som bidro med korrekturlesning i innspurten av skrivearbeidet.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	5
1.1 Problemstilling og begrepsavklaring.....	7
1.2 Tre kristne israelsorganisasjoner	9
1.2.1 Den internasjonale kristne ambassade i Jerusalem.....	10
1.2.2 Ordet og Israel.....	12
1.2.3 Den Norske Israelsmisjon	13
1.3 Metode og materiale.....	14
1.3.1 Kvalitativ tilnærming	14
1.3.2 Dokumentanalyse	15
1.3.3 Analysestrategi	16
1.3.4 Datamaterialet	16
1.3.5 Etske overveielser	19
1.4 Avgrensing	19
1.5 Relatert litteratur.....	19
1.6 Disposisjon.....	21
2. Religion og politikk	22
2.1 Religionens rolle i den offentlige sfære.....	22
2.2 Sakralisering og sekularisering	28
2.3 Religion og legitimering.....	30
2.4 Oppsummering	32
3. Sionisme og kristendom	33
3.1 Den jødiske sionisme.....	33
3.2 Den kristne sionisme	35
3.3 Den historiske bakgrunn for kristensjonisme.....	36
3.4 Reformasjonens skriftsyn	37
4. Ulike typer kristensjonismer	40
4.1 Den engelske kristensjonisme	40
4.2 Fremveksten av den engelske pakts- premillennialismen	41
4.3 Fremveksten av dispensjonalistisk kristensjonisme i Storbritannia	42
4.4 Den amerikanske kristensjonisme	43
4.5 Den klassiske dispensjonalistes forståelse av opprettelsen av staten Israel i 1948	46
4.6 Den moderne kristensjonisme	47

4.7 Oppsummering	48
5. Det jødiske folk og landløftene	50
5.1 IKAJs teologiske forståelse av det jødiske folk	50
5.2 IKAJs teologiske forståelse av landløftet	54
5.3 Ordet og Israels teologiske forståelse av det jødiske folk	58
5.4 Ordet og Israels teologiske forståelse av landløftet.....	61
5.5 DNIs teologiske forståelse av det jødiske folk	63
5.6 DNIs teologiske forståelse av landløftet.....	65
5.7 Oppsummering	67
6. Politikk	70
6.1 IKAJ- Støtte og velsignelse til Israel.....	72
6.2 Ordet og Israel- Støtte og velsignelse til Israel	76
6.3 DNI- Støtte og velsignelse til Israel	78
6.4 Oppsummering	80
7. Staten Israel	81
7.1 IKAJ- Staten Israel	83
7.2 Ordet og Israel- Staten Israel.....	85
7.3 DNI- Staten Israel.....	86
7.4 Oppsummering	88
8. Konklusjon	89
9. Litteraturliste.....	91

1. Innledning

Temaet for denne oppgaven er hvordan norske kristne Israelsorganisasjoner forstår konflikten mellom Israel og Palestina sett ut fra hvordan religion og politikk blir kombinert. Kristne har i 60 år tolket de ulike hendelser i landet Israel /Palestina på svært forskjellige måter, og forståelsen av opprettelsen og ekspansjonen av staten Israel er en sak som har skapt stor splid i kristen- Norge. I hovedsak går polariseringen ut på at kristensionister tar Bibelen til inntekt for både landekspansjonen og fordrivningen av det palestinske folk, mens den motsatte posisjon forfekter en teologi som ikke forstår opprettelsen av staten Israel i 1948 som en profetisk oppfyllelse, men begrunner dens eksistens ut fra folkerettslige prinsipper. En faktor som ikke skiller de kristne er synet på kirkens anti-judaistiske arv, hvor en betrakter dette som en skamplott på kirkens historie. I denne avhandling vil jeg analysere tre norske organisasjoner som forstår seg som kristneorganisasjoner, og hvor deres arbeide og engasjement er knyttet opp mot det jødiske folk. Interessen vil ligge i hvordan disse respektive organisasjonene forstår konflikten ut fra sitt teologiske ståsted, og videre hvilke politiske konsekvenser deres teologi utkrystalliserer.

Årsakene til konflikten mellom Israel og Palestina er mange og sammensatte. I en forenklet fremstilling kan en fremheve tre forskjellige svar på hva konflikten mellom israelere og palestinere bunner i. Fra et politisk perspektiv kan en peke på to nasjoner som begge gjør krav på et landområde. Det er en territorial konflikt hvor kampen dreier seg om jord og hvem som hører hjemme der. Dette synet utelukker at kampen dreier seg om religion, kultur og en uoverensstemmelse mellom to tradisjoner (Oz 2010:29-30).

Flere vil hevde at denne forklaringsmodellen har mye for seg, men viss den er fullstendig og riktig, skulle det finnes en politisk løsning som ville skape snarlig og varig fred. Derfor peker andre på at konflikten har en dypere rot, og viser til at det dreier seg som en religionskonflikt. Fra dette religiøse perspektivet argumenterer en med at det er to parter med forskjellig religion som påberoper seg en guddommelig og historisk rett til landet. Jødene ser konflikten i lys av at de har eiendomsrett til landet ut fra et guddommelig løfte, og de kan føre de lengste historiske røttene tilbake i tid. På motsatt side vil palestinere med islamsk utgangspunkt hevde at de er Abrahams barn, og at de har bebodd landet i århundrer, ved at de er Abrahams barn gjennom Hagar. En innvending mot denne modellen er at ingen av sionismens grunnleggere

gjorde religion til kjernen i deres krav til landet. Både Ben Gurion og Herzl var sekulære, og hadde ikke religion som noen drivkraft bak sitt arbeid for å skaffe det jødiske folk et land. Deres aspirasjoner var av en ideologisk art, hvor en ønsket et territorium bare for jøder, en eksklusiv jødisk stat. Når det gjelder palestinernes kamp, ser en at det var en ren nasjonalistisk bevegelse slik den ytret seg i mandattiden. Palestinernes opprør fra 1936- 39 var en kamp for frihet og selvstendighet, og ikke for en religiøst fundert stat. Beviset for dette er at både kristne og muslimske palestinere stod sammen om dette målet. Dette leder da til en tredje modell som sier at konflikten stikker i en etnisk eksklusiv ideologi (Mæland 2009:19-20).

Innen etnisk ideologisk eksklusivitet kan vi skille mellom blant annet ideologiene sionisme, islamisme og kristensionisme. Av disse ideologiene vil sionisme og kristensionisme være sentrale for oppgavens tema. Noen former av sionistisk ideologi mener at staten Israel kun er for jøder. En ser at andre kan bo i landet med visse rettigheter men de kan aldri betraktes som fullverdige borgere av landet. Dette synet ble forfektet av de fremste politisk sionistiske lederne Theodor Hertzl og David Ben Gurion, som mente at en burde fjerne den innfødte arabiske befolkningen. Den kristne sionismen bygger på det samme syn som sionismens mål. Forskjellen er at en begrunner sitt syn ut fra en type kristen teologi. Den kristne sionismen er en religiøs bevegelse som finnes i USA og Europa, og kan beskrives som en ideologi ettersom den har et klart konsept som innebærer konkret politisk handling (Mæland 2009:22-23). Forståelsen av landløftet i Det gamle testament er et sentralt element i sionismen og kristensionismens syn på staten Israel og den palestinske befolkning. Især begrunner kristensionister sitt syn på jødens eksklusive rett på staten Israel fra skriftsteder om landløfte i Det gamle testament. Fortolkninger av Bibelens tale om Israel og landløfter blir et politisk program i kampen om Israels og jødefolkets rettigheter.

1.1 Problemstilling og begrepsavklaring

Avhandlingen vil i sin analyse ta utgangspunkt i hvordan tre norske israelsorganisasjoner som forstår seg som kristne, tilnærmer seg religion og politikk i sin forståelse av konflikten. De organisasjoner som vil være gjeldende i denne avhandlingen er *Den internasjonale kristne ambassade i Jerusalem, Ordet og Israel* og *Den norske Israelsmisjon*. Ut i fra dette vil avhandlingens hovedspørsmål være:

Hvordan kombinerer disse organisasjonene religiøs tro og politisk engasjement for Israel?

Jeg vil beskrive og analysere hvordan de respektive organisasjoner tolker bibeltekster om det jødiske folk og landløfter, og undersøke hva slags type sionisme det er som gjør seg gjeldene i de ulike organisasjoner. Dette vil videre lede til hvordan en tolker den moderne stat Israel inn i en religiøs ramme og hvilke politiske implikasjoner dette får i deres syn. Dette innebærer at jeg videre vil se på hvordan organisasjonene selv opplever seg som kristensionister og hvordan en selv tolker denne ideologien som politisk. Her vil det bli aktuelt å belyse hva kristensionismen står for, og hvilke ulike retninger som finnes. Disse tre organisasjoners virke går inn som et lokalt eksempel i en internasjonal kontekst, jeg vil derfor redegjøre ideologien kristensionisme i en internasjonal sammenheng.

Ettersom denne avhandling har som formål å analysere tre norske kristne israelsorganisasjoner med henhold til hvordan de kombinerer sin teologi med den politiske situasjon i konflikten mellom Palestina og Israel, vil det være formålstjenelig å avgrense noen sentrale begreper. Her vil jeg gi en definisjon av begrepene *Israel*, *politikk* og *religion*.

Ordet *Israel* kan defineres og brukes på minst fire forskjellige måter. Stott (2007) beskriver at ordet *Israel* kan i en betydning forstås som *Jakob*. Jakob var sønn av Isak og Rebekka i Det gamle Testament (1.Mosebok 25. 20-26). Gud valgte å endre Jakobs navn til *Israel*, som betyr ”han som kjempet med Gud”. Forhistorien til dette navnskiftet var at Jakob som hadde kjempet mot menn hele sitt liv, til slutt endte opp med å kjempe med Gud med den hensikt at han ville at Gud skulle velsigne han (Stott 2007:164). Den andre betydning av ordet er *Israel* som et utvalgt, pakts folk av Gud i de gammeltestamentlige dager. Dette folket var de tolv stammer som stammet fra de tolv sønner av Jakob. De var ofte kjent som ”Israels barn”, ettersom Israel (Jakob) var deres felles stamfar (Stott 2007:164). Den tredje betydning av

ordet *Israel* er at det kan refererer til det messianske samfunn, de som trodde på Jesus, de sanne etterkommere av Abraham, fordi de delte hans tro. I forklaringen av denne betydningen av ordet blir det henvist til Paulus brev til Galaterne 3:29: ”Og hører dere Kristus til, er dere Abrahams ætt og arvinger etter løftet.” Ved denne bruk av ordet blir hedninger som tror på Jesus inkludert og jøder som ikke gjør det ekskludert (Stott 2007:165). Den fjerde bruk av ordet *Israel* henviser til staten Israel som ble opprettet i 1948 (Stott 2007:165). Ut fra dette ser en at ordet *Israel* kan forstås som Jakob, jøder, kristne og israelere. I denne avhandling vil betydningen av begrepet ligge på jøder og israelere avhengig av hvilken kontekst begrepet brukes i. Dette vil bli konkretisert i de tilfellene som gjelder staten Israel.

Politikk blir i denne avhandlingen definert slik: ”It is about the pursuit of power, and the struggles involved in trying to wield it authoritatively” (Haynes 2010:2).

Begrepet *religion* kan en tilnærme seg på to forskjellige måter. Haynes (2010) trekker frem to varianter, hvor den ene blir beskrevet som: “...a system of beliefs and practices related to an ultimate being or beings, or to the supernatural...” (Haynes 2010:2,3). Den andre variant blir av Haynes (2010) beskrevet til å gjelde: “...that which is sacred in a society, including ultimate inviolate beliefs and practices” (Haynes 2010:3). I en sosialvitenskapelig analyse er det formålstjenelig å tilnærme seg religion fra det perspektiv at det er: “...from the perspective of a body of ideas and outlooks- that is theology and ethical code; as a type of formal organization- that is, ecclesiastical “church” or comparable entity; or as a social group- that is, a religious organization, movement or party” (Haynes 2010:3). Dette sistnevnte perspektivet ser jeg som anvendelig for avhandlingens målsetting, hvor tilnærmingen til begrepet *religion* omfatter religiøse organisasjoner. Definisjonen får frem at religion kan påvirke den temporale verden på en av to måter, enten ved hva den sier eller ved hva den gjør. Den førstnevnte måten relaterer seg til religionens doktrine eller teologi, og den sistnevnte viser hvordan religion utspinner seg som et sosialt fenomen og identitetsmerke, som kan operere gjennom forskjellige typer institusjonaliseringer, som det sivile samfunn, politiske samfunn og religion- stat forhold. Det er videre nødvendig å skille mellom religion som blir utøvd på individ- og gruppe plan. Fra et individualistisk perspektiv betrakter en religionens private og spirituelle side som: “...a set of symbolic forms and acts which relates man to the ultimate conditions of his existence” (Haynes 2010:3). I denne avhandling, som har fokus på

religiøse organisasjoners ulike tilnærminger til det politiske riket, er det hensiktsmessig å fokusere på gruppereligiøsitet, hvor ens krav og antagelser alltid er politiske til en viss grad. Det springer ut av at religion alltid vil ha konsekvenser for et verdisystem, et system hvor også politikk og politiske resultater er inkludert. Gruppereligiøsitet, som politikk, er et spørsmål om kollektiv solidaritet og hyppige spenninger, stridigheter og konflikter mellom ulike grupper hvor fokuset ofte ligger på delte eller disputerte bilder av det hellige, eller på kultur og klasse (Haynes 2010:3).

1.2 Tre kristne israelsorganisasjoner

I utvalget av hvilke organisasjoner som skal være oppgavens empiriske material har jeg brukt Felleskomiteen for Israel (FKI) som utgangspunkt i utvelgelsen. FKI er et nettverk av organisasjoner som på ulikt vis arbeider for Israel og det jødiske folk. Nettverkets formål er å være et ressurs-, mobiliserings- og referanse gruppe for dens medlemmer. NKIs medlemmer består av Den Norske Israelsmisjon, Det mosaiske trossamfund, Den Internasjonale Kristne Ambassade i Jerusalem, Jødisk Nasjonal Fond, Med Israel for fred, Norge- Israel foreningen i Hordaland, Ordet og Israel og Pinsebevegelsen.¹

FKIs organisasjoner representerer ulike religioner og livssyn. Jødisk Nasjonal Fond og Med Israel for fred er sekulære organisasjoner. Jødisk Nasjonal Fond ble dannet i 1901 som en konsekvens av den femte sionist kongressen, hvor Theodor Herzl formulerte sionismens program om etableringen av en jødisk stat. Jødisk Nasjonal Fond har som formål å fremme og organisere innsamlinger, motta midler i form av gaver og legater som skal anvendes til treplanting, skogbruk, skogutvikling, veibygging, forbedring av miljø, vannreservoarer, kultivering av ørkenområder samt utvikling av infrastruktur i staten Israel.² Med Israel for fred (Miff) fremmer seg selv som en organisasjon som samler alle norske Israelvenner, uavhengig av tro og politisk overbevisning. Formålet deres er å skape en dypere og større sympati for Israel og det jødiske folk, gjennom saklig og allsidig informasjon om Midtøsten konflikten, det jødiske folk og dets historie.³ Det mosaiske trossamfund er en fellesnevner for det jødiske samfunn i Norge. Det er i dag en jødisk menighet i Oslo og en Trondheim. Det mosaiske trossamfundet arbeider for å være en forpliktende, relevant, demokratisk

¹ www.fki.no. "Felleskomiteen for Israel", hentet 13.09.12.

² www.jnf.no. "Vår historie", hentet 25.09.12.

³ www.miff.no. "Med Israel for fred", hentet 25.09.12.

medlemsmenighet, åpen for alle jøder i Norge. En arbeider for å være en aktiv del av det norske samfunn og ta vare på den norsk- jødiske arven. En vil også bidra til at jøder fra alle land skal føle seg hjemme i deres fellesekap.⁴

De resterende organisasjonene (Den norske Israels misjon, Ordet og Israel, Den internasjonale kristne ambassade i Jerusalem, Pinsebevegelsen og Norge- Israel foreningen i Hordaland) beskriver seg som organisasjoner med et kristent fundament. Ettersom oppgavens tema er å belyse kristne Israelsorganisasjoners forståelse av konflikten mellom Israel og Palestina, ble utvalget gjort mellom disse organisasjonene.

Jeg har valgt organisasjonene Den internasjonale kristne ambassade i Jerusalem, Ordet og Israel og Den Norske Israelmisjon som fungerer som oppgavens empiriske materiale ved at disse tre organisasjonene representerer ulike syn og meninger. Dette vil bidra til å gi et større helhetsbilde av ulike israelsorganisasjoner som forstår seg som kristne, og en bredere dekning av politikkenes ulike implikasjoner i religiøse organisasjoner. Ettersom oppgaven bygger på dokumentanalyse er en underliggende faktor for valget av nettopp disse organisasjonene at de disponerer et tilstrekkelig offentlig materiale. I denne sammenheng vil jeg kommentere at det kunne vært nærliggende og innlemme organisasjonen Karmelinstituttet med henhold til organisasjonens spennvidde. Men ettersom organisasjonen ikke delte tilstrekkelig informasjon på sin hjemmeside kunne ikke organisasjonene tas med i denne oppgaven/analysen.

1.2.1 Den internasjonale kristne ambassade i Jerusalem

IKAJ er en verdensomspennende evangelisk kristen organisasjon som ble opprettet i 1980, og har en avdeling i Norge. IKAJ ble opprettet som en reaksjon på at 13 nasjoner flyttet sin ambassade fra Jerusalem til Tel Aviv, ettersom det internasjonale samfunn gikk imot Israels bestemmelse om at Jerusalem var udelelig og deres evige jødiske hovedstat. Som et motsvar ønsket IKAJ ved opprettelsen av den kristne ambassaden i Jerusalem å være en internasjonal kanal for kristen omsorg og kjærlighet til Israel og det jødiske folk. Opprettelsen skjedde i samsvar med den første kristne feiringen av løvhyttefesten i Jerusalem hvor evangeliske kristne fra rundt 20 nasjoner deltok. Hvert år arrangerer IKAJ den kristne feiringen av løvhyttefesten i Jerusalem. Ifølge ambassaden er dette det største kristne arrangement i Israel,

⁴ www.dmt.oslo.no. "Styrets arbeid", hentet 25.09.12.

og det tiltrekker seg tusener av kristne fra over 100 nasjoner. En samles til denne festen i forventning til at Guds løfter fra profetien i Sakarias 14 skal oppfylles. IKAJ er en non-profit tjeneste som oppfordrer ens medsamsvorne til å gi en økonomisk gave til støtte for deres arbeid ved at hver gave vil bety en forskjell for Israel og Guds evige plan for dem, og hver giver vil bli berørt og velsignet på en helt spesiell måte.⁵

IKAJ ser sin visjon i å være en trøst til det jødiske folk og staten Israel. En begrunner dette ut i fra skriftstedet Jesaja 40.1: ”Trøst, trøst mitt folk sier deres Gud”. Videre ser en sin funksjon i å være et talerør til kristne om den sanne forståelse av hva som skjer i Israel i dag, slik at disse hendelsene kan bli tolket i lys av Guds ord. En ønsker å være et informasjonssenter hvor kristne kan få den bibelske forståelsen av Israel, og hvor en kan få veiledning i hvordan en kan forholde seg rett til nasjonen. En ser det som en viktig oppgave å minne den kristne verden til å be for fred i Jerusalem, landet Israel og det jødiske folk. Et annen viktig målsetting er å stimulere kristne ledere, kirker og organisasjoner til påvirke ens eget land i å støtte Israel og det jødiske folk. En ser sitt virke i sammenheng med Guds formål i å bringe det jødiske folk tilbake til Israel. Som organisasjon ønsker en også å starte eller bistå velferdsprosjekter som er rettet mot landets innbyggere. En har også som målsetting i å bidra i forsoningsarbeidet mellom jøde og araber.⁶

IKAJ bruker forskjellige metoder for å fremme sitt arbeid. *Et ord fra Jerusalem* er deres månedsavis, med artikler, hvor dets innhold er artikler om aktuelle saker om hva som skjer i Israel. Intensjonen bak utgivelsen av avisen er å gi leseren en bibelsk og profetisk innsikt i dagens Israel. Det sosiale hjelpeprogram (SAP) er et organ hvor hensikten er å være et praktisk uttrykk for IKAJs omsorg og kjærlighet til Israel og dets innbyggere. Programmet kanaliserer økonomisk støtte, medisiner, klær og annen materiell støtte til mennesker i nød. Russiske jøder har en sentral stilling i dette programmet. IKAJ ser det som plikt å vise omsorg til russiske jøder, og dette har vært høyt oppe på deres prioritetsliste siden opprettelsen av deres organisasjon. En ser på jernteppets fall som Guds svar på bønn, og har etter dette brakt over 60000 jøder tilbake til Israel fra tidligere Sovjetunionen. For nye innvandrere til Israel tilbyr IKAJ bistand gjennom et integreringsprogram hvor nye landsmenn av Israel får

⁵ www.ikaj.no ”Om ICEJ”, hentet 16.10.12

⁶ www.icej.org ”Objectives”, hentet 16.10.12

assistanse på mottakssenteret Beit Hatikva (Håpets Hus) i Jerusalem. IKAJ har arrangert 4 internasjonale kristensionist kongresser hvor hensikten har vært å oppmuntre jøder og utfordre kristne angående bibelsk sionisme. IKAJ ser det som sin oppgave å gi kristne og andre en sannferdig og nøyaktig informasjon fra konflikten og beskytte sine medlemmer fra media sin vridde dekning av Israel. Gjennom sine publikasjoner vil en få en standard av troverdighet og tilregnlighet av den bibelske betydningen av det moderne Israel i rapporter og analyser av aktuelle hendelser i Israel og regionen. Gjennom et balansert synspunkt fra deres unike ståsted i Jerusalem vil en få akkurat det en trenger for å holde seg informert.⁷

1.2.2 Ordet og Israel

Ordet og Israel ble stiftet 23. september 1978 i Misjonsaulaen i Oslo, og er en søsterorganisasjon fra det danske Ordet og Israel, som en står i nært samarbeid med. Forskjellen på disse to er at den danske er luthersk og den norske er dannet på et felleskristelig grunnlag. Ordet og Israel ble opprettet etter en så at det var et lengre behov for å ha en felles bevegelse for de forskjellige kirkesamfunn og organisasjoner i Norge. En så som sin oppgave å samle et felles grunnlag med det formål å være en kristen støtte og et solidaritetsbevis med Israel og det jødiske folk på Bibelens grunn.⁸ Forutsetningen for sitt virke og arbeid finner organisasjonen i Bibelens bok Johannes 10:35: ”Skriften kan ikke settes ut av kraft”. Et sentralt grunnlag for Ordet og Israel er at en på Jesu autoritet ser Bibelen som Guds inspirerte og fullt ut troverdige og urokkelige ord.

Ut i fra dette grunnlaget arbeider Ordet og Israel med det formål at den kristne menighet skal få Bibelens syn på Israel. Dette synet er at Jødene er Guds utvalgt folk, og at landet Israel er løfteslandet til dette folket i fortid, nåtid og fremtid. Gjennom dette vil en være et vitne om Jesus ved å vise forståelse for, og kjærlighet til det jødiske folk og Israel. En begrunner sine handlinger ut i fra troen på at Jesus Messias er den eneste veien til frelse for alle mennesker. Som kristen står en i offisiell skyld ovenfor Israel, og landet står i en sentral stilling i Guds frelsesplan. Et annet formål for Ordet og Israel er å fremstille sannferdig informasjon om Israel og spørsmål rundt konflikten i Midtøsten. Ved denne formidling ønsker en å peke på betydningen av det som skjer i Israel i dag er et tegn på at Jesus Messias snart skal komme for

⁷ www.ikaj.no ”Om ICEJ”, hentet 16.10.12

⁸ www.ordetogisrael.no ”Dette er Ordet og Israel”, hentet 16.10.12

å hente sin menighet og opprette *Riket for Israel* (Tusenårsriket). I et ønske om å påvirke det tverrkirkelige Norge utgir organisasjonen bladet *Ordet og Israel*, som blir sent ut 4 ganger årlig gratis. Ordet og Israel tilbyr også bibelundervisning, arrangerer møter og arrangere stevner/ seminarer.⁹

1.2.3 Den Norske Israelsmisjon

DNI er Norges nest eldste misjonsorganisasjon som ble stiftet i 1844 med navnet *Forening af Israels venner*. Hensiktene bak organisasjonens opprettelse var å vekke kjærlighet til Israel blant kristne og arbeide for kristendommens fremme i Israel. Med andre ord var det en jødemisjonsorganisasjon. På den tiden da organisasjonen ble opprettet, ville man unngå å bruke benevnelsen jødemisjon. Videre ble det etablert en ny forening 17 år senere i Christiania for samme sak. Sensitiviteten var nå blitt endret ovenfor begrepet jødemisjon, og komiteens ledere endret dermed navnet til *Komiteen for jødemissionen*. Det nye navnet slo forøvrig ikke igjennom hos de kristne i Norge, og en så etter hvert at betegnelsen *Israels venner* ble brukt når en omtalte seg selv og dem som støttet misjon blant jødene. En kommer etter hvert frem til et kompromiss om å endre navnet til *Israelsmisjonen*. I det nye navnet ser en på ordet *Israel* som Bibelens fremste æresnavn for det jødiske folk, og det er hverken ment som landet eller staten Israel.¹⁰

DNI sin visjon er å bringe evangeliet tilbake til Jødene. Denne visjonen, og organisasjonens mandat er hentet fra Guds plan med det jødiske folk slik det er uttrykt i Bibelen. En deler den første menighets nød, tjeneste og bønn for det jødiske folk, slik Paulus uttrykte det i romernes brev: ”Evangeliet er Guds kraft til frelse for alle som tror, jøde først og så greker” (Rom. 1.16), og ”Av hele mitt hjerte ønsker jeg og ber til Gud at de må bli frelst” (Rom.10.1). En vil bevisstgjøre den kristne kirke om at ens tro har et jødisk utgangspunkt og dette utgangspunktet uttrykker ens forankring og en forpliktelse som stadig gjelder. En peker på at gjennom det jødiske folk har en fått del i Guds løfter, og er sammen med dem forsonet med Gud ved troen på Jesus. Dette følger ved at en videre har et mål om å evangelisere for jødene. En ønsker å formidle evangeliet om Jesus Kristus gjennom ord og handling, samtidig som en vil vise respekt og kjærlighet. Med utgangspunkt i romerne 1,16, som sier *jøde først*, vil en i

⁹ www.ordetogisrael.no ”Dette er Ordet og Israel”, hentet 16.10.12

¹⁰ www.israelsmisjonen.no ”Historie”, hentet: 18.10.12

særlig grad vise støtte og omsorg til jøder som i dag har tatt imot den kristne tro. Ved å vise kristen kjærlighet vil DNI i ord og handling arbeide for fred og forsoning mellom mennesker. Dette arbeid rommer både mennesker i deres arbeid i Norge og andre land, men en poengterer at dette gjelder særlig i møte med jøder og palestinere. DNIs visjon og formål bunner ut i 6 satsningsområder, som er forkynnelse og undervisning, holdningsskapende arbeid, tjenesteutvikling, evangelisering og menighetsbygging, diakoni og hjelpearbeid og freds og forsoningsarbeid.^{11 12}

1.3 Metode og materiale

Fremgangsmåte i besvarelsen av problemstillingen vil bli en kvalitativ tilnærming gjennom dokumentanalyse. Avhandlingen vil ta utgangspunkt i offentlige dokumenter som de tre organisasjoner har gjort tilgjengelig for offentlig innsyn. Det vil bli anvendt en ren innholdsanalyse av disse dokumenter, og videre en komparativ analyse til å fremme likheter og ulikheter mellom de respektive organisasjoner. Her vil jeg gi en presentasjon om den nevnte metodiske fremgangsmåte, og om hvordan materialet er blitt behandlet og forventes fremstilt.

1.3.1 Kvalitativ tilnærming

Kvalitativ forskning er en forskningsstrategi hvor en som oftest legger vekt på ord og ikke kvantifisering i samlingen og analysen av data. Som en forskningsstrategi har den en induktiv tilnærming til forholdet mellom teori og forskning, hvor teori blir generert ut av forskning. Den kvalitative forskning legger vekt på å forstå og tolke hvordan deltakere av det sosiale samfunn konstruerer virkeligheten rundt seg. Gjennom kvalitativ forskning ønsker en å beskrive og forstå sosiale temaer (Bryman 2008:366). Kvalitativ forskning fører som regel et målrettet utvalg av informanter. Målrettet utvalg er en form som ikke tar utvelger forskningsdeltakere på en tilfeldig måte. Målet for denne utvalgsstrategien er å gå strategisk frem i innsamling av saker/deltakere, slik at utvalget er relevant til det foreliggende forskningsspørsmål. I denne utvalgsstrategien ligger det ofte et ønske om å fremme variasjon i det endelige utvalgsresultat av informanter, slik at de utvalgte avviker fra hverandre i form av viktige karakteristikk (Berg 2007:44).

¹¹ www.israelsmisjonen.no "Visjon og formål", hentet 18.10.12

¹² www.israelsmisjonen.no "Kort om DIN", hentet 18.10.12

1.3.2 Dokumentanalyse

Begrepet *dokument* rommer et stort spekter av kilder innen kvalitativ forskning. Begrepet kan innebefatte blant annet personlige dokumenter, offisielle dokumenter utledet fra statlig nivå og offentlige dokumenter fra private kilder (Bryman 2008:515). I denne avhandlingen har begrepet den betydning at det gjelder offisielle dokumenter utledet fra private kilder, som i dette tilfellet er organisasjoner. Videre har avhandlingens benyttede materiale det til felles at det har blitt skrevet for et annet formål enn det forskeren skal bruke dem til. En annen felles beskrivelse er at materialet er tilgjengelig for analyse, og er videre relevante for problemstillingen. Et viktig aspekt vedrørende analyse av dokumenter er at dokumentene bør bli evaluert gjennom fire kriterier. De fire kriterier en vurderer dokumentenes kvalitet ut fra er om dokumentet er autentisk, troverdig, representativt og om det gir mening (Bryman 2008:516). Vedrørende dokumentenes autensitet har jeg vurdert dem om de er ekte og har rett opphav. Deres troverdighet ligger i om de er frie fra feil og forvrengninger. Angående dokumentenes representativitet har jeg vektlagt om dokumentene gjenspeiler sine angivelige dokumenttype. Det siste kriteriet har jeg vurdert opp mot om dokumentets innhold er klart og forståelig.

Som fremgangsmåte til kvalitativ dokument analyse har jeg valgt å anvende en ren innholdsanalyse. Offentlige dokumenter av organisasjonenes program og formål vil bli oppgavens empiriske materiale. Dette er publiserte dokumenter som en får tilgang til på organisasjonens hjemmesider. I tillegg vil jeg bruke artikler som er utgitt av de respektive organisasjoner ettersom det kan bidra til gi et større helhetsbilde av organisasjonenes forståelse av konflikten. En definisjon av innholdsanalyse kan være: "...a careful, detailed, systematic examination and interpretation of a particular body of material in an effort to identify patterns, themes, biases and meanings" (Berg 2007:303-304). Innholdsanalyse blir utøvd på et variert spekter av menneskelig kommunikasjon, der en inkluderer forskjellige former av skrevne dokumenter, fotografier, filmer og lydopptak. Analysestrategien består hovedsakelig av en prosess hvor en koder og en prosess hvor en tolker dataene (Berg 2007:304).

1.3.3 Analysestrategi

Ettersom jeg valgte å anvende en innholdsanalyse, var det første steget i prosessen å utforme et forskningsspørsmål, hvor det var spesifisert hva jeg ønsket å finne forklaring på. Videre utviklet jeg noen analytiske kategorier som jeg delte materialet inn i. Disse kategorier kom jeg frem til ved å lese relevant litteratur som omhandlet avhandlingens tema og problemstilling. Etter å ha systematisert materialet inn i temaer eller kategorier, startet fasen hvor jeg startet gjennom lesningen av materialet. I denne prosess gikk jeg systematisk til verks og leste hvert dokument hver for seg og i sammenheng med de resterende. Jeg foretok en åpen koding, som vil si en prosess hvor materialet blir brutt ned, undersøkt, sammenlignet, konseptualisert og data blir kategorisert (Bryman 2008:543). Ut fra denne åpne kodingen fikk jeg systematisert materialet inn i mer nyanserte kategorier og fikk skillete ut hva som var viktig og ikke. Ved hjelp av forkortelser og sammenfatninger av hva de ulike tekstene handlet om, utarbeidet jeg et kategoriseringsskjema som organiserte de ulike data. Med utgangspunkt i relevant litteratur som jeg leste, la jeg til ekstra stikkord til de forskjellige funn. Ut fra dette kategoriseringsskjema ble det dannet en visuell fremstilling og ulike mønstre eller tendenser i materialet ble fremtredende. Disse funnene leste jeg videre i lys av relevant litteratur og teorier med den hensikt å koble mine funn opp mot forstående teori og forskning. Dette leddet er en viktig del av analysen, og her var det relevant å spørre om mine funn støttet opp mot tidlige relaterte studier, eller om de kom frem til motstridene konklusjoner. Videre ble det relevant å spørre om hva som var forklaringen på likhetene og ulikhetene. Gjennom svarene på disse spørsmål ble det utarbeidet en analyse som bygget opp mot en konklusjon.

1.3.4 Datamaterialet

Her vil jeg presentere sentrale kildemateriale som jeg skal bygge min analyse på, og gi en forklaring av hvilke typer dokumenter det er snakk om.

IKAJ:

Ettersom IKAJ er en internasjonal Israelsorganisasjon med avdeling i Norge, vil også dokumenter og artikler fra deres internasjonale hjemmeside bli brukt ved siden av den norske avdeling sin hjemmeside.

I analysen av IKAJ vil disse sidene være kildemateriale:

- ”Om ICEJ”, <http://www.icej.no/content/om-icej>.

Denne siden er en selvpresentasjon hvor en omtaler sin historie, formål og virke.

- ”Objectives”, <http://int.icej.org/about/objectives>.

Denne siden omtaler IKAJ sine grunnleggende prinsipper for deres virke.

- ”Kristensionisme”, <http://www.icej.no/content/kristen-sionisme>.

Denne siden IKAJs egen redegjørelse for kristensionisme.

- ”Swords into ploughshares”, <http://int.icej.org/swords-ploughshares>.

Dette er et forsvarsskrift for kristensionisme hvor en går i rette mot anklager og kritikk mot IKAJ og kristensionisme. Skriftet har som mål å redegjøre for organisasjonens teologiske profil.

- ”Proklamasjon fra den tredje internasjonale kristne sionist kongress”, <http://www.icej.no/content/proklamasjon-fra-den-tredje-internasjonale-kristne-sionist-kongress>.
- ”Proklamasjon fra den fjerde internasjonale kristne sionist kongress”, <http://www.icej.no/content/proklamasjon-fra-den-fjerde-internasjonale-kristne-sionist-kongress>.

Disse to sider er referater fra den tredje og fjerde internasjonale kristne sionist kongresser.

- ”Informere kristne om Israel”, <http://www.icej.no/content/informere-kristne-om-israel-0>.

Denne siden er en selvpresentasjonsside.

Ordet og Israel:

I analysen av Ordet og Israel vil disse sidene være kildemateriell:

- ”Dette er Ordet og Israel”, http://www.ordetogisrael.no/index.php?id=view-netarticle&article_id=16&left=about.

Denne siden er en selvpresentasjonsside av organisasjonen. Det blir redegjort for hvilke grunner som lå bak opprettelsen av organisasjonen og videre hvilke formål en har satt for sitt virke.

- ”Ordet og Israels basis”, http://www.ordetogisrael.no/index.php?id=view-netarticle&article_id=17&left=about.

Denne siden er også en selvpresentasjonsside med henblikk på organisasjonens basisgrunnlag.

Det blir lagt vekt på hva organisasjonens mandat er og hva som ligger bak dette mandatet.

Her blir det også gjort rede for organisasjonens visjon.

- ”Hva Ordet og Israel står for”, http://www.ordetogisrael.no/index.php?id=view-netarticle&article_id=18&left=about.

På denne siden blir det gjort grundigere rede for hvor Ordet og Israel posisjonerer seg i spørsmålet om synet på det jødiske folk og staten Israel. En går systematisk til verks om hva en legger i begrepene *ordet* og *Israel*.

- ”Kristen sionistisk trosmanifest”, http://www.ordetogisrael.no/index.php?id=view-netarticle&article_id=19&left=about.

Denne siden gir Ordet og Israel en presentasjon av organisasjonens syn på kristensionisme, og hva en legger i begrepet.

Den norske Israelsmisjon:

I analysen av Den norske Israelsmisjon vil disse sidene være kildemateriell:

- ”Historie”, <http://www.israelsmisjonen.no/om-oss/organisasjon/historie>.

Denne siden er selvpresentasjonsside hvor DNI redegjør for organisasjonens historie.

- ”Visjon og formål”, <http://www.israelsmisjonen.no/om-oss/organisasjon/visjon>.

På denne side redegjør DNI om sine visjoner og formål for deres virke, og er en selvpresentasjonsside.

- ”Satsningsområder og hovedmål”, <http://www.israelsmisjonen.no/om-oss/organisasjon/satsning>.

Her blir det presentert en mer detaljert plan om hva som er satsningsområder og hovedmål frem til 2020.

- ”Verdier”, <http://www.israelsmisjonen.no/om-oss/organisasjon/verdier>.

Denne siden er også en selvpresentasjonsside med hovedvekt på DNIs mandat og hvordan en ønsker å utøve dette mandat.

- ”Prinsipperklæringen”, http://www.israelsmisjonen.no/_service/316/download/id/90/name/PRINSIPPERKL%C3%86RINGEN+febr+2004+A4.pdf.

Prinsipperklæringen, *Det jødiske folk, evangeliet og løftene*, ble utarbeidet av DNI 2004, og omhandler kirkens forhold til det jødiske folk og om jødernes plass i Guds frelseshistorie.

Denne erklæringen har som formål å presisere DNIs Israelsteologi i forbindelse med veksten av nye organisasjoner med engasjement rettet mot det jødiske folk og Israel.

- ”Verdidokument”,
http://www.israelsmisjonen.no/_service/316/download/id/13234/name/Verdidokument%282%29.pdf.

1.3.5 Ethiske overveielser

Dette prosjekt har ingen meldeplikt til Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste, ettersom avhandlingens materiale er offentlige dokumenter hvor det ikke forekommer sensitive personopplysninger.¹³ Selv om avhandlingens materiale ikke inkluderer sensitive opplysninger påpeker Silverman (2011) det faktum at det er viktig å være klar over at all forskning er påvirket av forskerens verdier. Gjennom disse verdier blir bestemte material og problemstillinger studert, og forskjellige utkom av forskningsarbeider er dermed ikke verdinøytrale (Silverman 2011:88). En viktig overveelse før jeg startet arbeidet med denne avhandling var refleksjon rundt mitt eget ståsted på avhandlingens tema. Denne refleksjon var et ledd i det å være oppmerksom på min egen førforståelse i møte med materialet, både når det gjaldt utvalg av tekster og analyse av tekstene. Bryman (2008) forklarer denne prosess slik: “... the whole question of values and bias is to recognize and acknowledge that there is no untrammled incursion of values and so exhibit reflexivity about the part played by such factors” (Bryman 2008:25).

1.4 Avgrensing

Jeg har valgt å begrense min problemstilling til å gjelde tre norske israelsorganisasjoner. Derfor kan jeg kun si noe om deres utgangspunkt og forståelse av landløftet og det jødiske folk, og behandle resultatet som et utdrag av et norsk eksempel i en internasjonal debatt som angår konflikten mellom Israel og Palestina. Utdraget er et eksempel på hvordan og hvilke former religion kommer til syne i den offentlige sfære gjennom det sivile samfunn, her representert gjennom organisasjoner, og ikke på det statlige eller det politiske samfunn.

1.5 Relatert litteratur

Av relatert litteratur som angår kristensionisme som ideologi og dens politiske konsekvenser vil jeg trekke frem fire forfattere som har bidratt til denne diskusjon. I boken, *Christian Zionism- Road-map to Armageddon?* (2004), redegjør Stephen Sizer om kristensionismens

¹³ <http://www.nsd.uib.no> ”Personvernombudet for forskning”, hentet 24.06.13

historiske fremvekst, ulike former, teologiske vektlegging og dens politiske implikasjon. Sizers studie er sammenvevd med en kritisk undersøkelse som forkaster både nasjonalistisk sionisme og antisemittisme. Ved siden av Sizers studie vil jeg trekke frem boken *Glemt av sine egne- rapport fra de kristnes situasjon i Det hellige land (2009)*, av forfatter Jens Olav Mæland og *Dying in the land of promise- Palestine and Palestinian Christianity from Pentecost to 2000 (2003)* av Donald E Wagner. Disse to studiene vinkler sin fremleggelse av kristensionisme ved å se på konsekvensene for de stedeagne palestinske kristne i Israel og Palestina. Det fjerde og siste studiet jeg vil trekke frem som angår ideologien kristensionisme og dens politisk konsekvens er boken *Kristen Zionisme- mellom religion og politikk (2007)*, av Svend Lindhardt. Dette studiet har som målsetning å klargjøre for at den jødiske sionisme er blitt utformet etter den engelske kristne sionisme, og at den senere sammen med den amerikanske kristne sionisme har hatt stor innflytelse i utviklingen i Palestina/Israel. Alle disse fire studiene bidrar med ulike vinklinger, til å kartlegge ulike varianter av kristensionisme og dens ulike politiske konsekvenser.

Vedrørende relatert litteratur som omhandler norske holdninger til det jødiske folk og staten Israel vil jeg trekke frem to kilder, hvor den ene er boken *"Jødefolket inntar en særstilling"- Norske holdninger til jødane og staten Israel(2008)* av Karl Egil Johansen og *Sannhetens øyeblikk- Israel, Palestina og Den norske kirke (2013)* hvor redaktørene er Oddbjørn Leirvik, Kjetil Fretheim og Beate Fagerli. Boken *"Jødefolket inntar en særstilling"- Norske holdninger til jødane og staten Israel* er en gjennomgang av norske holdninger til det jødiske folk og staten Israel fra opprettelsen i 1948. Innfallsvinklene som ligger bak dette studiet er hvordan støtte og kritikk har blitt formidlet gjennom avisartikler, og samt hvordan dette har kommet frem i skolelitteraturen. I henhold til avhandlingens tema er bokens siste del, som omfatter en analyse av kristenfolket sin holdning, særskilt relevant. Denne analysen forklarer den sammensatte og polariserende holdningen rettet mot det jødiske folk og staten Israel blant kristenfolket. Boken *Sannhetens øyeblikk* er blitt til i forlengelsen av en konsultasjon i 2011 som ble holdt av Komiteen for internasjonale spørsmål og teologisk nemnd, begge under Mellomkirkelig råd. *Sannhetens øyeblikk* vektlegger problemstillinger som kommer frem i det utgitte Kairos dokumentet fra 2009, forfattet av palestinske kirkeledere, hvor utgivelsens særlige hensikt var å sette fokus på hvordan kristne bruker bibeltekster i omtalen av konflikten.

1.6 Disposisjon

Jeg vil innledningsvis beskrive forholdet mellom religion og politikk i dagens moderne samfunn. Dette kapittel vil gi et teoretisk rammeverk rund avhandlingens problemstilling. Sentrale aspekter som vil bli belyst er samspillet mellom religion og politikk, og hvilken legitimitet religion har internasjonal politikk. I tredje kapittel vil jødisk sionisme og kristen sionisme bli definert og redegjort for. Her vil det bli lagt vekt på bakgrunnen for den pro-judaistiske holdningen som ledet frem til en mer konkret kristensionistisk ideologi innen kristendommen. Kapittel tre vil gi en betraktning av utviklingen av kristensionisme, for å kartlegge ulike typer kristensionsmer. Kapittel fire vil analysere de respektive organisasjoners teologi på det jødiske folk og landløftet. Formålet er å se hvordan organisasjonene posisjonerer seg i forhold til kristensionisme, og hvilke likheter og forskjeller det er mellom dem. Denne analysen vil videre bli en plattform i kapittel fem hvor jeg vil drøfte hvilke politiske implikasjoner de ulike synene fører med seg.

2. Religion og politikk

I dette kapitlet vil jeg presentere ulike teorier som omhandler forbindelsen mellom religion og politikk. Videre vil disse teoriene bli applisert inn i analysen, og det vil bli gitt en vurdering av hvordan de ulike teorier forholder seg til avhandlingens materiale.

Innledningsvis vil jeg presentere Fox og Sandler's tese om at religion bør i større grad bli inkludert i internasjonal relasjonsteori. Dette leder videre til to posisjoner som forfekter ulike syn på religionens rolle i dagens moderne samfunn. Her vil jeg presentere to representanter som på ulikt vis forstår religionens rolle i dagens offentlige rom i moderne samfunn. Den ene posisjonen vil bli representert av Steve Bruce sitt arbeide med å påvise religionens minkende betydning i den offentlige sfære, mens den andre posisjonen blir i denne avhandlingen representert av Jose Casanova, som mener at religion fortsatt spiller en viktig faktor i det offentlige rom. Videre vil jeg presentere Demeraths teori om forholdet mellom sekularisering og sakralisering, og deretter en teori om religions iboende egenskap til å være en kilde til politisk legitimitet.

2.1 Religionens rolle i den offentlige sfære

I boken *Bringing religion into international relations* hevder Fox og Sandler (2004) at religion bør i større grad bli inkludert i forklaringsmodeller av internasjonale relasjoner. Det vil si at en ikke ønsker å avskaffe tidligere teorier om internasjonale relasjoner, men en argumenterer med at en bør inkludere religionens ulike manifestasjoner og innflytelser inn i forståelsen og forskningen av sosiale og politiske fenomener i internasjonal relasjonsteori. Når religion blir adressert er det vanlig å henvise det som en underkategori i temaer som omfatter institusjoner, terrorisme, samfunn, eller sivilisasjoner. Hvor religion blir adressert direkte, blir det ofte karakterisert som fundamentalistisk, ekstrem, radikal, eller militant, snarere enn om et normalt element av den politiske prosess. Fox og Sandler hevder videre at en av grunnene til dette er at grunnleggerne av sosial vitenskap og deres etterfølgere avkreftet religion som en forklaring av verden. De mente at opprinnelige faktorer som etnesitet og religion ikke hadde noen plass i det moderne samfunn eller i en rasjonell forklaring om hvordan verden fungerer. Ved moderne tid mener en de siste tiår av det 20. århundre og begynnelsen av det 21. århundre. Selv om religion har vært anvendbar på hele den moderne tid, finner en at religion har spilt en viktigere rolle siden 1980 (Fox og Sandler 2004:1-7). Fox og Sandler viser med sin tese at religion kan være en viktig forklaringsfaktor i en politisk

prosess. Jeg anser de tre israelsorganisasjoner som et eksempel på hva et normalt element i en politisk prosess kan være, og det er relevant for analysen å undersøke hvordan de definerer sitt engasjement som politisk eller ikke. I en større sammenheng kan utfallet av organisasjonenes eventuelle politiske engasjement ses opp mot diskusjonen om hvor stor rolle religion spiller i det offentlige rom i dagens moderne samfunn.

Flere av sosiologiens klassiske forfattere var overbevist om at industrialisering og modernisering vil lede til en sekularisering av samfunnet, eller til religiøs differensiering, marginalisering og privatisering. Privatiseringstesen av religion i det offentlige rom var utbredt innenfor religionssosiologien frem til 1970-årene og begynnelsen av 80-årene. Etter det skjedde det en revitalisering av religion i den offentlige sfære både i Europa, Latin-Amerika, Asia og Midtøsten. Denne revitaliseringen av religionens posisjon i samfunnet førte til at flere endret syn, og en forsto at differensiering av religion ikke nødvendigvis betydde at religion kun ville framtre i det private rom, men også i det offentlige. Innenfor sosiologien er det en bred konsensus om at religion har spilt en viktig rolle i tradisjonelle samfunn. Uenigheten ligger derimot på analysen av religion i den offentlige sfære i moderne samfunn. To posisjoner skiller seg ut i denne analysen, den ene siden hevder at konsekvensen av modernisering er at tradisjonelle religiøse institusjoner får mindre betydning og vil forsvinne, og religion vil bli en privatsak for individet. Den andre posisjonen motsetter seg denne teorien ved at en argumenterer for at religion kan være en viktig faktor i kollektiv handling, sosial samhörighet og politisk mobilisering selv i moderne samfunn (Furseth og Repstad 2006:123). Jeg velger å gi en videre presentasjon av begge posisjoner ettersom det kan bidra til å fremme flere aspekter rundt organisasjonenes ulike ståsteder og bidra til en større helhetlig diskusjon rundt de ulike politiske implikasjonene som fremtrer.

En representant for den sosiologiske tradisjon som fremmer religionens minkende betydning i den offentlige sfære er professor i sosiologi Steve Bruce. Bruce (2008) viser i sin bok "Politics and Religion" den komplekse forbindelse mellom religion og politikk, hvor han hevder at religion fortsetter å være en autonom kraft i dagens politikk, men understreker i sin tese at dette gjelder mer for andre religiøse tradisjoner enn den moderne kristendom, som avhandlingens utvalgte organisasjoner tilhører. Bruce sitt prosjekt går ut på å finne hvordan linken mellom religion og politikk varierer mellom ulike religioner, samt innad i religionene.

Bruce mener å finne at religiøse tradisjoner varierer i type politikk en etablerer, legitimerer og holder ved like. Ett av Bruce sine hovedmål er å belyse politiske handlinger av religiøse grupper, kanalisert gjennom politiske partier, pressgrupper eller løse sosiale bevegelser. Interessen ligger på bevegelser med det hovedmål å gjøre verden mer gudfryktig, og videre se om religionene er forskjellige i det henseende at de reflekterer ulikheter i religion heller en ulikhet i verdslige omgivelser. Vedrørende katolsk og protestantisk kristendom finner Bruce at ytterliggående grupper i disse bevegelser som er seg bevisst på og gjeninnsette Gud som sentrum i den vestlige verden offentlighet, tar i bruk legitime handlingsmåter innenfor det liberale demokrati (Bruce 2008:205-214).

I sin sammenligning av ulike religiøse tradisjoner fremhever Bruce fire forskjellige faktorer som er viktige for den måten religion får politiske konsekvenser. Den første faktoren er betraktningen om religionens ytterste natur, hvilke vil si om religionen er monoteistisk eller polyteistisk. I en monoteistisk religion hvor en tror på en Gud er det lettere å skille verden mellom frelste og ikke frelste, det guddommelige og det verdslige, og oss og dem. Bruce beskriver videre at monoteisme inneholder myter som inneholder valg. Ved å tro at en er et utvalgt folk er det nødvendig med en skapergud som har gjort utvalget. På motsatt side ser en at det er mindre stimulerende å være et utvalg folk fra den tiende viktigste guddommen av alle guder. Monoteistiske religioner har en naturlig tendens til å være arrogante. Ved siden av å innholde en utvalgsmyte, har en holdning som tilsier at siden en sitter på sannheten så har alle andre feil, og en ser på seg selv som overordnet ovenfor hedningene. Ved å sammenligne monoteisme og polyteisme går Bruce videre ved å vise til at polyteistiske religioner finner det lettere å sameksistere. Dette blir begrunnet med at polyteistiske religioner inneholder flere uttrykk av det guddommelige, og flere veier til å tilbe sin gud. Muligheten til å heve seg over andre er svakere. Mangfoldet som er innebygd i polyteismen hindrer fanatismen. Et annet aspekt ved monoteismen er at dens rigide struktur resulterer i at religionen blir svakere. Tilhengere av forskjellige trosbekjennelser finner det lettere og sameksistere på en fredelig måte når en beveger seg vekk fra den ortodokse kjerne til mer mystiske versjoner av religioner som legger vekt på enheten av alt eller en kvasi- polyteisme som fyller rommet mellom skaperen og oss med lokale helgener (Bruce 2008:222-227). Dette punkt er relevant å vurdere opp mot de tre organisasjonene, siden alle tre bekjenner seg til en monoteistisk religion, og videre se på hvordan en forholder seg til de ulike faktorene dette punkt fremmer.

Særs vil faktoren som omhandler utvalgsmysten være sentral, ettersom det kan være en sentral motivasjons faktor vedrørende det jødiske folk som et utvalgt folk.

Den andre faktoren Bruce redegjør for er religionens utbredelsesområde. I hvilken grad religionen er splittende, og konsekvensene av de ulike divisjoner som blir skapt, vil avhenge av religionens rekkevidde. Stammerreligioner kan ha en Gud med et sterkt bånd til et spesielt folk, men den politiske implikasjonen vil være begrenset. Religiøse stammegrupper kan ha sterke interesser i sitt eget område, men har ikke til hensikt å omvende hele verden, slik universelle religioner som islam og kristendom. Disse universelle religionene har regelmessig blitt assosiert med å ha imperialistiske ambisjoner, og deres budskap og formål har en universell rekkevidde. Forskjellen mellom kristendommen og Islam på dette punktet er at kristendommen er blitt delt inn i ulike nasjonalstater, der konsekvensen er at borgerne har en viss lojalitet til staten. Denne lojalitet er svakere blant borgere i muslimske nasjonalstater (Bruce 2008:227-228). Den andre faktor Bruce fremlegger, viser til religionens utbredelsesområde og de tre norske Israelsorganisasjoner faller innenfor denne beskrivelse ettersom deres arbeid er orientert rundt det jødiske folk. Det vil være av interesse å analysere hvordan deres arbeid bringer med seg en imperialistisk ambisjon, som i dette tilfelle gjelder okkupasjon av Vestbredden, Gazastripen og Golanhøyden.

Den tredje faktoren omhandler hvordan religioner behandler religiøst mangfold. Dette gjelder spesielt religiøs atferd, og i skjelningen mellom religionene blir det sentrale å se hvordan de vektlegger ritualer, doktriner og sosiale skikker. Bruce vedgir videre at religioner som håndhever en streng religiøs adferdsskjema har lettere for å bli konservative, strenge og umenneskelige, og plasserer Islam i denne kategorien. På motsatt side blir kristendommen karakterisert som en religion som legger vekt på den rette tro, og derfor mindre tilbøyelig til å ha iboende politiske krav (Bruce 2008:233-235). Vedrørende Bruce sin karakteristikk av kristendommen, vil jeg undersøke om det stemmer overens med organisasjonens religiøse adferdsskjema. Her vil det sentrale være hvordan de forholder seg til ulike kristne doktriner, som videre vil gi en beskrivelse av hvor bokstavelig en leser Bibelens tekster. I denne sammenhengen vil tekster som omhandler gammeltestamentlige profetier og tekster som gjelder de siste tider være sentrale.

Den fjerde og siste faktoren viser til forholdet mellom religion og stat. Bruce hevder i denne analysen at Islam finner det lettere å kombinere religion med stat enn kristendommen.

Grunnen til dette er at kristendommen har en aksept for et skille mellom den sekulære og religiøse sfære (Bruce 2008:241-242). Dette punktet vil bli en sentral del av analysen ettersom utfallet av hvordan de respektive organisasjoner begrunner opprettelsen av staten Israel i 1948 ut fra sekulære eller religiøse argumenter. Utfallet av hvilke syn organisasjonen har sier mye om hvordan en tolker konflikten mellom Israel og Palestina.

Bruce mener å finne at de fleste konvensjonelle religioner er uforenlige med det liberale demokrati. Begrunnelsen ligger i at konvensjonelle religioner ikke kan betrakte ulike meninger som likeverdig gyldige og en kan ikke behandle andre mennesker uavhengig av religion på en likeverdig måte. Det som kjennetegner vestens moderne industrielle samfunn fra andre samfunn er at de i stor grad er sekulære. Liberale demokratier utmerker seg ved å ha formelle sekulære lover, deres religiøse institusjoner er i det store uten handlekraft unntagen visst en akseptere de sekulære regler om innblanding, og majoriteten av befolkningen har ingen religion eller tilhører religioner som har beveget seg bort fra sin originale ortodoksi. Bruce argumenterer at den protestantiske reformasjon i vestlig kristendom var den avgjørende faktor for fremveksten av det liberale demokrati. Protestantisme oppmuntret til innføring av demokrati på tre måter, den første komponenten var at protestantismen spilte en viktig rolle i fremveksten av kapitalisme og økt velstand. Det andre var at det ble oppmuntret til individualisme og likhet, og det tredje var at det skapte en kontekst for religiøst mangfold. Konsekvensen av disse faktorene ble at religionen ble svekket og det ble skapt en grobunn for sekulære samfunn og kulturer. Bruce konkluderer med at religiøse kulturer har bidratt i en stor grad med å utforme moderne politikk og at det er viktige forskjeller i de ulike politiske konsekvenser som kommer ut fra de ulike verdensreligioner. Bruce beskriver disse årsakssammenhengene mellom religiøs tradisjon og politikk som utilsiktede konsekvenser. Det var for eksempel ikke reformasjonens intensjon til å bidra med å skape liberale sekulære demokratier. Det er utilsiktet resultater som ingen aktører innen de religiøse tradisjoner kan bebreides eller æres for at har skjedd (Bruce 2008: 245-254).

I motsetning til Bruce stiller Jose Casanova seg annerledes til spørsmålet om hvilke rolle religionen spiller i det moderne samfunn. I utgivelse, *Public religions in the modern world*,

redegjør Casanova (1994) for sitt syn på religionens rolle i den offentlige sfære. Casanova starter i sin bok med å kritisere sekulariseringsteorier, hvor han hevder at deprivatisering av religion tvinger en til å reformulere, men ikke nødvendigvis forkaste, teorier om sekularisering. Casanova peker på at teorien om differensiering av religiøse og sekulære sfærer fortsatt er en gyldig del av sekulariseringsteorien, men fremhever at dette ikke nødvendigvis vil tilsi at religion er blitt marginalisert og privatisert i det moderne samfunn. Casanova bruker empiriske studier for å vise om sin teori stemmer. På bakgrunn av historiske og sosiologiske studier av offentlig religion i Spania, Polen, Brasil og USA, hevder han at siden 1980-årene har det forekommet en vidtgående deprivatisering av moderne religioner flere steder i verden (Casanova 1994:3-10).

Casanova sentrale tese er at statskirker er inkompatible med differensierte stater og at sammenvevingen av religion og politikk ikke passer sammen med de moderne prinsipper for statsborgerskap. Casanova anvender et tredelt skille i det moderne demokrati mellom staten, det politiske samfunn og det sivile samfunn. Siden alle tre nivåer innehar en form av den offentlige sfære, hevder Casanova at det i prinsippet også finnes en offentlig religion på alle tre nivåer. I følge Casanova er det kun offentlig religion i det sivile samfunn som er konsistente med universale prinsipper og moderne differensierte strukturer. Casanova sier at religionens innblanding i den offentlige sfære i moderne samfunn ikke lenger kan sees som anti moderne religiøs kritikk av moderniteten. Derimot skildrer religion en ny type normativ kritikk av moderniteten (Casanova 1994:211-222).

Bruce mener at siden det moderne samfunn har gått igjennom en avansert differensiering, kan ikke religion legitimere et helt samfunn. Casanova på den andre siden hevder at til tross for den institusjonelle differensiering i det moderne samfunn, blir det problematisk å hentyde at den følgende konsekvens av dette er en privatisering av religion, ettersom en kan finne en offentlig religion i både den statlige, politiske og sivile sfære. De norske israelsorganisasjoner, som er oppgavens empiriske materiale, er eksempler på hva som kan fremme en offentlig religion i det sivile samfunn. Hvilke type teologi disse organisasjoner forfekter og hva som blir den politiske implikasjon vil videre si noe om hvilken rolle religion spiller i å mobilisere til politisk engasjement i et moderne samfunn. Utfallet av denne analyse vil si noe om hvorledes Bruce sin teori om at religionens plass i det vestlige samfunn har viket

til side for rasjonalitet, og videre trukket seg tilbake til en privat sfære adskilt fra politikk, eller om Casanovas teori om at religion fortsatt spiller en offentlig rolle i moderne samfunn, gir den beste forklaringen på utfallet av analysen. Videre i dette kapittelet vil jeg gi en presentasjon av en teori som fremmer at i stedet for en kontinuerlig sekularisering av det moderne samfunn foregår det en vekselvirking mellom verdsliggjørelse og sakralisering.

2.2 Sakralisering og sekularisering

Den tredje innfallsvinkel på forholdet mellom religion og sekularisering er Demeraths (2001) påstand om at sekularisering og sakralisering kan finne sted samtidig. Denne teori påstår at en grunn til at sekulariseringsprosessen ikke har ført til religiøs død, er at det er en motbalanserende sakraliseringsprosess i denne prosessen. Demerath inkluderer allegorien om møllen som sirkulerer rundt flammen i sin forklaring om forholdet mellom religion og politikk, og hvordan det kan bidra til konflikt. Møller er tiltrukket av flammer ettersom en finner varme og lys der, og i denne tiltrekningen ligger det en viss risiko for møllen. Ved å sirkulere rundt flammen og komme nærmest mulig, risikere en å bli brent. Det som er det overordnede målet er å fly nærmest mulig for å utnytte den fordel varmen gir uten å bli brent. Demerath ser det slik at denne allegori kan overføres til eksempler for religion tilnærmer seg politikk med det formål å styrke sin sak. Ved at religion sirkler rundt flammen med den hensikt å oppnå innflytelse, kan det medføre en risiko for selvutslettelse, og på den andre siden kan en se at hvor religion holder total avstand fra flammen kan det medvirke til at religionen blir marginalisert (Demerath 2001:1-7). I denne sammenheng kan en betrakte IKAJ, Ordet og Israel og DNI som religiøse møller og vurdere i analysen hvordan en forholder seg til den politiske flamme, som i dette tilfelle gjelder konflikten mellom Israel og Palestina.

Demerath poengterer innledningsvis at det er viktig å skille mellom religionens forhold til politikk og religionens forhold til staten. Politikk involverer en søken etter makt og utforming av politikk. Staten på sin side er en styringsstruktur som generelt er avledet fra en konstitusjon. Det er sjeldent at disse to størrelsene utelukker hverandre. Politikk uten stat kan lede til anarki, og en stat uten politikk kan lede til diktatur. Demerath hevder videre at det er både mulig og ønskelig å skille religion fra stat, og at det ofte er umulig og ikke ønskelig å skille religion fra politikk. Religion søker den politiske sfære på grunn av det er der en får

gevinst for sin moral og etikk. De fleste religioner har en sosial agenda som ikke bare inkluderer dem selv men også for det øvrige samfunn (Demerath 2001:1-2). Ut ifra hvordan de tre organisasjoner forstår de gammeltestamentlige tekster som omhandler landløfte vil det gi en pekepinn på hvilke sosial agenda en operer med og hvordan en forstår distinksjonene mellom religionens forhold til politikk og religionens forhold til stat.

Demerath forklarer at religionens forhold til politikk er på mange måter bare spesielle tilfeller av en større distinksjon mellom det som blir sett på som hellig og det som er sekulært.

Demerath definerer det hellige og det sekulære slik:

Sacred things are things set apart that inspire special awe and veneration, that excite moments of self-transcendence and confer a measure of collective identity, and that generally involve some form of ritual and the odd leap of faith. By contrast, the secular is experienced as ordinary, everyday, and uninspiring. The secular may involve powerful forces that need to be confronted, but they are perceived as external realities rather than internal bonds (Demerath 2001:6).

Demerath poengterer videre at religion og det som blir ansett som hellig ikke er synonymt. Selv om religion tilbyr en mengde av hellige eksempler, har religion ikke monopol på det hellige, og er heller ikke eksklusivt hellig. Musikk, sport og politikk er bare noe få alternativer på hva som kan bli ansett som hellig. I diskusjonen om hvorledes samfunnet har gått igjennom en sekularisering, definerer Demerath *sekularisering* til å gjelde en prosess hvor det hellige er enten tatt for gitt eller at det er blitt totalt avskrevet. Sekularisert religion avtar gjennom demystifisering av ens budskap og forskyvning fra ens sosiale status (Demerath 2001:6). Demerath påstår videre at dette ikke nødvendigvis må forstås som en "alt eller ingenting" trend som er lineær, uunngåelig og irreversibel. Det blir pekt på viktigheten med å avstå fra å veie prosessen ut fra en mytologisk målestokk hvor den ene ende beskriver religionens allmakt og den andre ende beskriver religionens forfall. Religionens utholdenhet er ikke i seg selv et motbevis til sekulariseringstenen, Demerath viser til at spørsmålet en må stille i hvilken form denne utholdenheten viser seg. Alle versjoner av dagens religioner, hvorvidt det må være liberal eller konservativ, dominerende eller militant, er forskjellige fra sine tidligere inkarnasjoner. Som nevnt mener Demerath at en grunn for at sekulariseringen ikke har foresaket religionens død er at det finnes en motvirkende sakraliseringsprosess. Likesom gamle former av religioner kan miste sin verdi, kan nye former av religion dukke opp og ta deres plass. Likesom det hellige kan bli sekulært, så kan det sekulære bli hellig og kvalifisere som kvasireligioner, og han viser til eksempler som vitenskap og teknologi, kommunismen, eller forskjellige former for klassisk og populær kultur med ens tilhengere.

Ettersom sekularisering gir liv til nye former for sakralisering, jobber de to prosessene sammen med å produsere religiøs livskraft gjennom forandring, og ikke en forsettende nedgang for religion som er uforanderlig i en foranderlig verden (Demerath 2001:5-7). Demerath sin innfallsvinkel i diskusjonen om religionens rolle i det moderne samfunn er relevant for avhandlingens videre fremstilling av sionismen sin utvikling og hvordan den har fått en religiøs dimensjon over seg, særskilt hvordan den har og blir forstått av kristne. For de sekulært innstilte sionistene var ikke tolkningen av de bibelske løftene noe sentralt poeng. En sentral motivasjonsfaktor for at en ønsket og mente at en hadde rett til Israels land var grunnet i at forfedrene hadde bodd der, og ikke at det sto i Bibelen. I dagens israelske politikk finner en religiøse jøder som er av den oppfatning at løftene er av en sentral betydning. En konsekvens av dette er at for mange religiøse jøder samt flere kristne retninger har landet blitt hellig. Selve geografien, med blant annet jordstykker og konkrete steiner har blitt religiøst betydningsfulle. Ved å ha den politiske kontrollen over dem er dermed blitt et religiøst spørsmål for mange (Rimehaug 2005:133-147).

Allegorien mellom møllen og flammen blir av Demerath anvendt på distinksjonen mellom det hellige og det sekulære. Likesom religion tiltrekker seg politikk, tiltrekkes det hellige av det sekulære. Mens der er noen former av det hellige som søker isolasjon i eksempelvis klostre, vil de fleste av hellige møller sirkulere rundt den sekulære flamme, ettersom det er der en oppnår størst effekt og det er der en finner potensielle tilhengere. Det sekulære kan tilby store fordeler for det hellige. Demerath viser her til religiøse fundamentalister som benytter seg av nye former for kommunikasjonsmidler og noen ganger nye former for våpen. Ved at det hellige har kontakt med det sekulære adopterer en nye aspekter som gjør det hellige relevant (Demerath 2001:7). Religion kan brukes til å legitimere ulike oppfatninger om hvem som har rett til et landområde.

2.3 Religion og legitimering

Et aspekt ved forholdet mellom religion og politikk er at religion kan inneha en kilde til legitimering. Legitimering kan defineres til å gjelde: "...the normative belief by an actor that a rule or institution ought to be obeyed" (Fox og Sandler 2004:35). Legitimering, inkludert religiøs legitimering, har en tosidig rolle i politikken. Det kan definere hva som er akseptabelt eller ikke, og det kan gi politikere midler til å rettferdiggjøre sine handlinger

ovenfor andre. Religion kan ofte inneha en legitimitet som politikere ikke kan oppdrive noen annen plass. Det som kan være vanskelig å oppnå rent politisk kan være lettere å få til i en religiøs kontekst. Religion kan brukes som en potensiell kraft til både å legitimere en konflikt og støtte en løsning av konflikt (Fox og Sandler 2004:35). Det vil dermed være av stor interesse å vurdere ut fra analysen hvilke aspekter av religiøs legitimering de tre israelsorganisasjoner vektlegger, og hvilken variant som beskriver den respektive organisasjonen.

Religions potensielle dobbelrolle til å fremme hat og vold på den ene side og fred og forsoning på den andre, kan forklares ved at de fleste religioner er internt pluralistiske, og innehar et mangfold av tradisjoner som religiøse ledere må velge mellom. I disse valg må religiøse ledere ofte omtolke tradisjonene til å passe inn i nye situasjoner (Appleby 2000:30-33). Religiøse og politiske ledere fører et bredt spekter i hvordan en bruker religiøs legitimering for å oppnå sine mål. En kan anvende konseptet med å elske sin nabo eller konseptet med hellig krig. De avvikende tolkninger av religiøse doktriner har ofte rot i sosiale og politiske interesser. Slik religion kan støtte både fred og vold, kan det også på lik linje støtte både en styresmakt og dens opponenter. Religion kan være en mektig kilde til legitimering, og derfor et mektig overtalelsesredskap, og det kan nå et variert sjikt av befolkningen, ettersom den nevnte grunn om at religion ofte rommer et mangfold av ulike tradisjoner. Religiøs legitimering har også begrensinger ettersom noen mennesker av befolkningen ikke vil bli overbevist av religiøse argumenter. Bruk av religiøs legitimering av politikk kan på lang vei være et middel til å fremme politiske målsetninger, men det kan være vanskelig å gjennomføre målsetningene på grunnlag av ren religiøs legitimering. Ett annet aspekt her er at religion også er kulturelt spesifikt redskap. Ved å appellere med religiøs legitimitet for en sak er en begrenset til en homogen gruppe. Dette vil si at jo større grad en appell er spesifikk religiøs, jo mindre andel av tilhørere vil en klare å overbevise, selv om en antakeligvis vil overbevise dem som faller innenfor appellens rekkevidde. På den andre siden kan en appell som når en bredere del av befolkningen være mindre overbevisende (Fox og Sandler 2004:40-45).

2.4 Oppsummering

Jeg har i dette kapittel gjort en fremstilling av ulike teorier som angår religion og politikk. Disse teoriene vil danne en ramme for analysen. Et perspektiv som har blitt fremstilt er synet på at religion bør bli inkludert som en forklaringsmodell i internasjonal relasjonsteori, ved at det kan bli betraktet som et normalt element i en forklaring av en politisk prosess. Videre har det blitt gjort en fremstilling av ulike syn på hvilke rolle religion spiller i det offentlige rom. Bruce mener at religiøse institusjoner i det moderne samfunn vil få mindre betydning og forsvinne fra det offentlige rom. I sin argumentasjon viser Bruce til at den moderne kristendom i mindre grad enn andre religiøse tradisjoner er privatisert og satt utenfor det offentlige rom. I sin sammenligning av ulike religiøse tradisjoner viser Bruce til fire forskjellige kategorier som viser hvordan de ulike religiøse tradisjoner får ulike politiske konsekvenser. Disse kategoriene er religionens ytterste natur, religionens utbredelsesområde, religionens mangfold og religionens forhold til staten. Casanova på sin side presenterer en teori som vektlegger at religionen er deprivatisert i det moderne samfunn. I sin argumentasjon peker han på at det offentlige rom kan deles inn tre nivåer: Staten, det politiske samfunn og det sivile samfunn. Han hevder også at det finnes offentlig religion på alle disse nivåer, og at det er mest ønskelig at religion fremtrer i det sivile samfunn. Demerath viser til at sekularisering og sakralisering fremtrer samtidig. Sekularisering av det moderne samfunnet har ikke medført religionens død, på grunn av det finnes en motbalanserende sakraliseringsprosess. Det siste aspektet jeg har sett på er religionens iboende egenskap til å legitimere politikk. Denne egenskap har en tosidig rolle i politikken. På den ene siden kan den vise til hva som er akseptabelt eller ikke, og på den andre side kan den gi midler til å rettferdiggjør ulike politiske handlinger.

3. Sionisme og kristendom

I dette kappitlet vil jeg presentere sionisme og kristensionisme. Jødisk sionisme blir gjort rede for først. Videre etterpå vil jeg gå nærmere inn på den kristne sionismen. Her vil jeg se på hva som skiller den kristne sionismen fra den jødiske, og videre forklare den historiske bakgrunnen som la grunn for den voksende pro- judaismen i de puritanske kretser i Storbritannia på 1600- tallet, som senere dannet tidlig kristensionisme.

3.1 Den jødiske sionisme

I all hovedsak kan sionismen defineres slik: “An ideology pertaining to the idea of a return to Zion and its restoration as a homeland for the Jews that not only transcended the messianic idea but also produced extensive social results and continuous social development” (de Lange og Freud- Kandel 2005:54). Betegnelsen sionisme har i en jødisk kontekst hatt to forskjellige betydninger. Den ene er av en religiøs betydning, hvor begrepet henspiller på diasporajødernes lengsel etter Messias, som skulle komme og føre folket hjem til Sions berg (Tempelberget i Jerusalem). Ideen føres tilbake til ødeleggelsen av de to templer i år 586 f.kr og 70 e.kr. Den andre betydning er av en politisk form, med henblikk på begivenheter det siste århundre som har omhandlet opprettelsen og opprettholdelsen av staten Israel (Fackenheim 1999:32).

Termen *sionisme* ble først tatt i bruk i 1892 av Nathan Birnbaum, da en student i Wien. Året etter i 1893, publiserte Birnbaum skriftet, *The national Rebirth of the Jewish People in Its Homeland as a Means of Solving the Jewish Problem*, hvor det ble redegjort for jødisk nasjonalistiske ideer som Theodore Herzl senere uttrykket i sin bok *A Jewish State* i 1896 (Sizer 2004: 18).

Den moderne sionisme oppsto midt i jødernes langvarige strid med å nytolke sin identitet, en strid som var foresaket av opplysningstiden, emansipasjonen og fremveksten av moderne antisemittisme. Fremveksten av den moderne sionismen oppsto som et alternativ for jøder som søkte en kulturell fornyelse og en flykt fra antisemittismen i Europa i det 19. århundre. Sionismen førte videre til opprettelsen av den moderne stat Israel i 1948 (de Lange og Freud- Kandal 2005:54). Den moderne politiske sionisme ble dannet i 1897 av den østerrikske jurist og journalist Theodor Herzl. Herzl var en assimilert ikke- religiøs jøde som hadde fra starten

av sitt liv satt sin lit til opplysningstidens frihetsideal. Herzl sin argumentasjon var at siden jødene i Vest Europa hadde forlatt gettoene og oppnådd borgerlige rettigheter, ville dette løse problemet med antisemittisme. Herzl optimistiske syn ble etter hvert endret. Som korrespondent i Paris for en Østerriksk avis, overvar Herzl rettsaken mot Dreyfus i 1894 (Lindhardt 2007:12). Dreyfussaken omhandlet en fransk- jødisk offiser, Alfred Dreyfus, som var anklaget for høyforræderi mot den franske stat. Det var fra starten av klart at Dreyfus var uskyldig, men han ble likevel dømt skyldig. Rettsaken eskalerte i en antisemittisk bølge i hovedstaten Paris, og disse begivenhetene overbeviste Hertzl om at diasporajødene aldri ville kunne unnslippe antisemittisme. Konklusjonen ble at den eneste måten jødefolket kunne unnslippe denne forfølgelse var å danne en egen nasjonalstat (Bein 1970:109-116).

I 1896 utgav Hertzl boken *Der Judenstaat*, som skildret den kommende jødiske stat. En teokratisk styreform var utelukket. Staten skulle bygges på opplysningstidens europeiske idealer. Hertzls utgangspunkt var at det ikke var Messias som skulle være løsningen på det jødiske problem, men den opplyste samtid. I 1897 ble den første sionistiske kongress stadfestet i Basel. Delegatene fra i alt 54 land stemte Herzl frem som president, og World Zionist Organization (WZO) ble grunnlagt. Målet med organisasjonen var å skape et nasjonalt hjemland for det jødiske folk, hvor de kunne leve i sikkerhet under loven (Lindhardt 2007:12-16).

Den politiske sionismen var av sekulær art, og langt fra alle jøder støttet bevegelsen. De religiøse jødene protesterte mot den politiske sionismens idé. De ortodokse mente riktig nok at Gud hadde lovet Israel til jødene, men dette måtte skje etter Guds plan, og opponerte dermed med at den politiske sionisme var blasfemi. WZO drøftet tidlig Palestina som et aktuelt territorium for jødefolket. Hertzl selv var fra starten av motstander av dette område, grunnet ved at landet var uopplyst og goldt. I 1903 ble jødene i Russland utsatt for alvorlige pogromer, og WZO kallet inn til konferanse, hvor Hertzl gikk inn for at jødene aksepterte Uganda som et midlertidig hjemland. Dette forslaget sammen med alternativene Argentina og Kypros ble avvist av flertallet på konferansen. Delegatene kom frem til at det var kun Palestina som kunne kvalifisere seg som den jødiske nasjonalstat. Til tross for at flerparten av konferansens delegater var assimilerede og opplyste jøder, holdt de fleste fast på tanken om at en jødisk nasjonalstat kun kunne opprettes i Palestina. Grunnlaget for dette fant en i den

jødiske Bibel, hvor det var forutsatt den jødiske folks hjemvandring ved tidens ende. Majoriteten av diasporajødene mente derimot at eksilet ikke kunne opphøre uten Messias mellomkomst. Israels opprettelse var ikke et anliggende for mennesker, men for Gud. Hertzl og WZO mente på sin side at gjenopprettelsen av Israel var mulig, og var overbevist om at staten ville være en realitet om ikke så lenge. Denne antakelsen gikk i oppfyllelse, og etter noen år arrangerte WZO aliyaher (Jødisk innvandring til Israels land) av tusenvis av østeuropeiske og russiske jøder. Dette var et viktig steg mot statsdannelsen, som skulle bli en realitet i 1948 (Lindhardt 2007:14-16).

3.2 Den kristne sionisme

Tradisjonelt har sionismen blitt oppfattet som et jødisk fenomen, men nyere forskning har vist at den jødiske sionisme har blitt utformet og fått næring av den kristne sionisme (Lindhardt 2007:11) og (Sizer 2004:19). I sin enkleste form kan kristensionisme defineres som en kristen støtte til sionismen, en støtte som er basert på et teologisk grunnlag. Kristensionismen tror at jødene sin tilbakevending til området og opprettelsen av den jødiske stat i 1948 er en betydningsfull del av Guds plan, både for det jødiske folk og resten av verden. Og av denne grunn ser en det som sin plikt å støtte staten Israel. Denne definisjon av kristensionisme ekskluderer de kristne som anerkjenner retten til en jødisk stat innenfor en viss del av området. Denne gruppen åpner opp for at jødene har rett til en del av landet, og kan videre anerkjenne en opprettelse av palestinsk stat som en levedyktig løsning på konflikten. Selv om en kristen som har dette synet kan kalle seg en kristen sionist, vil han ikke regnes som kristensionist ettersom hans støtte til sionismen ikke er teologisk begrunnet (Chapman 2002:254). Denne gruppen kan kalles *humanistisk* eller *inklusiv sionisme* (Mæland 2013:33). Betegnelsen kristen sionist ble første gang brukt av Theodore Herzl i sin omtale av Henri Dunant, grunnleggeren av Røde Kors, under den første sionist kongress i Basel i 1897 (Sizer 2004:19). Sammen med Dunant, var en håndfull ikke- jøder blitt invitert av Herzl på grunnlag av at de sympatiserte med den jødiske sionismens mål (Lindhardt 2007:11).

3.3 Den historiske bakgrunn for kristensionisme

Før den rasebiologiske antisemittismen fikk grunnfeste i andre halvdel av 1800- tallet, hadde hat og fordommer rettet mot det jødiske folk en kristelig merkelapp. Den teologiske baserte antijudaismen strekker seg tilbake til 200- og 300- tallet, hvor flere av kirkefedrene stemplet jødene som vantru, religiøse kjettere og Kristusmordere. I Europa manifesterte jødehatet seg særskilt ved korstogene ved slutten av 1000- tallet og utover. Under disse korstogene ble antijudaismen en systematisk voldelig bevegelse. På 1300- tallet under svartedauden brøt det ut et nytt stort jødehat i Europa. På hele kontinentet gikk folk til angrep på jøder, hvor en beskyldte dem for å utføre ritualmord, særlig på barn, for å skaffe blod som de brukte under den jødiske påskefeiringen. Andre beskyldninger gikk på at jødene stjal nattverdsbrødene i kirkene, hvor en boret kniver inn i brødene for å symbolisere en ny korsfestelse på Jesus. I flere tilfeller var kristen dåp den eneste vei jødene kunne berge sine liv (Johansen 2008:227). Den katolske kirke brukte en allegorisk tolkningsmetode av bibelens tekster. Skriftsteder som omhandlet jødernes tilbakevending til sitt hjemland, ble tolket som en metaforisk tale om den kristne kirke. Den kristne kirke ble dermed betraktet som det sanne Israel og videre som en direkte arving fra den hebraiske religion. Fra det femte århundre tolket kirkefader Augustin Bibelens tale om tusenårsriket som en legemliggjørelse av den kristne kirke. Dette synspunktet var universelt akseptert inntil til det 16. århundre, og konsekvensen av denne tolkningen førte til at det ble satt en grense mellom samtidens jøder og hebreerne. Jerusalem, etter denne tolkningen, ble dermed ikke det jødiske Sion, men Det nye testamentes hellige by. Det førreformatoriske Europa betraktet ikke jødene som det utvalgte folk, som skulle vende tilbake til Det Hellige Land. Den generelle holdning var at hvis jødene var utvalgt til noe, så var det fordømmelse (Jørgensen 2009:136).

Denne antijudaismen kom til å holde frem etter i reformasjonen i både den katolske kirke og de nye protestantiske kirkene. Martin Luther selv signaliserte først en åpen holdning til det jødiske folk. I skriftet *Jesus Kristus- en jøde av fødsel* fra 1523, kritiserte Luther de katolske teologene for sin antijudaistiske holdning. Han ønsket å vinne jødene til Kristus ved å vise dem kristen nestekjærlighet. I sin argumentasjon henviste Luther til apostlenes holdning til hedningene. Hadde apostlene, som selv var jøder, behandlet hedningene på samme måte som de kristne hadde behandlet det jødiske folk, ville det ikke vært noen kristne blant hedningene. Etter hvert viste det seg at få jøder ble vunnet over til Kristus. Dette ledet til at Luther i slutten av sitt liv endret holdning til jødene. Dette kom klarest frem i Luther sin utgivelse av tre

skrifter fra 1543, hvor han uttrykte en sterk antijødisk holdning. Luther sine skrifter må vurderes i lys av den situasjon de oppsto i. Det gjelder både den tette forbindelsen mellom politikk og religion i denne perioden, og det eskatologiske perspektivet som for en stor del lå til grunn for Luther sin vurdering av jødespørsmålet (Johansen 2008:229).

Luther fulgte Augustin sin tolkningsmodell av Åpenbaringsboken. Han tolket den kirkehistorisk, og brukte dermed profetiene til å handle om kirkens vesen som inkluderte løftet om evangeliet og budskapet om Antikrist (Gunner 1996:40). Luther samt de to andre store reformatorene, Jean Calvin og Huldreich Zwingli, stod i sum for en erstatningsteologi, som lærte at de kristne hadde erstattet jødene som Guds folk. Alle løftene i de bibelske skrifter som gjaldt jødene, var overført til den kristne kirke. Jødene fikk dermed ikke noen plass i Guds forløsningsplan for verden. Slik sett fikk det gamle syn på jødene som et stam, vantro folk som hadde drept Jesus, ny næring av læren til erstatningsteologien. Parallelt ved den denne antijudaistiske strømning under reformasjonen, fantes det kristne som hadde et motsatt syn på det jødiske folk. Denne projudaisme ble enda mer påtakelig i det neste århundre, hvor en fikk et særskilt fotfeste i England (Johansen 2008:229). En avgjørende forutsetning for denne kristne holdningsendring til jødedommen og det jødiske folk var reformasjonens åpning for et nytt skriftsyn.

3.4 Reformasjonens skriftsyn

Det lutherske krav om at Skriften, og ikke den pavestyrte katolske kirke, var den eneste autoritet for de kristne, førte med seg en ny interesse for den Hellige skrift. Denne nye interessen ble også langt på vei hjulpet av reformatorenes arbeid med å oversette Bibelen til de nasjonale språk i Europa. Den katolske kirkes latinske bibeloversettelse, Vulgata, ble betraktet for å være feilaktig og fordomsfull. I forbindelse til den nyoversatte Bibelen, ble det satt krav om at en skulle tolke Guds ord bokstavelig. En gikk dermed vekk fra den katolske kirkes allegoriske fortolkningstradisjon. I reformatorenes arbeid med den nye Bibelen, fikk især Det gamle testament en ny oppmerksomhet. En la merke til at Gud, gjennom sine pakter med det jødiske folk, hadde lovet dem landet Israel til evig tid, og at profetier og apokalypser tok utgangspunkt i disse paktslutningene. Profetiene advarte på den ene siden at vis jødene ikke oppfylte paktene vil de miste landet og bli bortvist til eksil. På den andre siden lovte også profetiene at etter de hadde vært i eksil og sonet sin synd, ville Gud i overensstemmelse med

sin paktslutning til det jødiske folk føre dem tilbake til Israels land under Messias ledelse, hvor en igjen kunne bosette seg og gjenoppbygge tempelet. Et paradoks reformatorene satt igjen med etter den nye bokstavelige måte å lese Bibelen, var at Bibelens profetier og apokalypser ikke nevnte den kristne kirke og de kristne. Profetiene vedrørte utelukkende det jødiske folk. Dette hermeneutiske problem ble løst på samme måte som den katolske kirke hadde gjort. En innførte en åndelig tolkningsmodell, hvor en ved hjelp av den Hellige Ånde erstattet Israel og jødedommen med kirken og de kristne. Denne åndelige tolkningsmodell kan kategoriseres som typologisk, ved at den var basert på kirkens forhånd fattede trosoppfattelse, at Jesus Kristus som type eller figur gjennomsyret hele Bibelen, så alle Bibelens tekster, inklusive de gammeltestamentlige, forkynte Jesus som Kristus og frelser. Dette lå til grunn for den nevnte erstatningsteologien, som Luther, Calvin og Zwingli forfektet (Lindhardt 2007:18-19).

I all hovedsak resulterte det nye bokstavelige skriftsyn og den nyoversatte Bibel på nasjonale språk at den vanlige lekmann fikk tilgang og ble kjent med den hebraiske verden, og med det Palestina, slik det var beskrevet i Det gamle testament. En konsekvens av dette var blant annet at Jesus ikke lenger ble betraktet som bare sønn av Maria, men også som en profet i rekken av hebraiske profeter. Disse hebraiske profeter, som Abraham, Isak og Jakob, erstattet videre de katolske helgener, og Palestina ble nå betraktet som det jødiske land (Jørgensen 2009:138). Fra protestantiske prekestoler over hele Europa ble ikke Bibelen lenger tolket allegorisk, slik den i århundrer hadde blitt tolket av den katolske kirke, men rent bokstavelig og inn i sin historiske kontekst. Den nye hermeneutikk førte til en ny vurdering av jødernes plass i Guds frelseshistorie. To foregangsmenn som gav jødespørsmålet en ny vending var Theodore Beza, en etterfølger av Calvin i Genev, og Martin Bucer fra Strasbourg. Romerne 11:25 ble en sentral tekst i deres nye forståelse av det jødiske folk: ”Jeg vil at dere skal kjenne til en hemmelighet søsken, så dere ikke skal ha for høye tanker om dere selv: En del av Israel er blitt forherdet, inntil hedningene er kommet inn i fullt tall.” Ordet *Israel* i dette skriftsted ble tolket av Beza og Bucer til å gjelde jøder og jødedommen. Denne tolkning markerte seg fra Luther og Kalvins tolkning, som beskrev ordet *Israel* i denne tekst til å gjelde troende jøder og hedninger. Beza og Bucers tolkning ble tillagt som en kommentar for Romerne 11 i Geneva bibelen (1560), hvor ordet *Israel* ble beskrevet til å gjelde jødefolket. I en senere revidert utgave ble denne beskrivelsen styrket til å indikere en fremtidig omvendelse av det

jødiske folk til Kristus. Denne bibel med ens kommentarer ble den mest leste bibeloversettelsen i England og Skottland, og ideen om det jødiske folks omvendelse ble spredt til den engelske befolkningen (Sizer 2004:27-28).

Slik vi har sett sluttet Luther og Calvin opp om en augustinsk kirkehistorisk forståelse av tusenårsriket. Men i kjølvannet av reformasjonen blusset det opp en mer bokstavlig forestilling om tusenårsriket. Denne type milleniarisme overlevde og fikk oppslutning blant det folkelige lag i protestantismen (Jørgensen 2009:140). Tanken om Israels gjenopprettelse i endetiden ble særlig utviklet av den engelske puritanske prest Thomas Brightman (1562-1607). Brightman tolket i sin bok *A Revelation of the Revelation* Bibelens henvisninger til Sion og jødedommen dit hen at frelseshistorien videre utfoldelse var avhengig av, at det jødiske folk konverterte og vende hjem til Israel (Lindhardt 2007:21). Kort sagt oppstod det i det reformatoriske Europa en voksende projudaisme, som særskilt ville få rotfeste hos de engelske puritanere på 1600- tallet.

4. Ulike typer kristensionismer

I dette kapittel vil jeg beskrive ulike varianter av kristensionisme, slik retningen har utviklet seg gjennom historien. Jeg vil starte med den engelske kristne sionisme. Deretter vil jeg se på utviklingen til den amerikanske versjonen, og til slutt dagens moderne form.

4.1 Den engelske kristensionisme

Spiren til en begynnende kristensionisme fikk bred støtte blant kalvinske puritanere i England og Skottland. Blant de engelske puritanere var det en sterk overbevisning om Brightmans eskatologiske teologi om Israels restaurasjon, og at jødernes storstilte omvendelse til kristendommen var nært forestående. Disse begivenheter skulle videre resultere i Kristus gjenkomst og tusenårsriket (Gunner 1996:44). En viktig grunn til at denne forståelse fikk stor oppslutning blant puritanerne, var at denne gruppen identifiserte seg med det jødiske folk. Puritanerne hadde selv blitt forfulgt av den etablerte kirke, slik det jødiske folk hadde blitt. Kristustroende jøder og hedningkristne ble betraktet som Guds gamle og nye pakt, og skulle forenes ved tidens ende til den kristne pakt og inngå sammen i Guds rike. Konsekvensen av dette synet ble at de engelske puritanere fikk en misjonsglød rettet mot det jødiske folk. Konvertering av jøder til kristendom ble en religiøs plikt ettersom dette var en forutsetning for at det jødiske folk kunne gjeninnsettes i Jerusalem. Oppfyllelsen av profetien om Jesus gjenkomst kunne først inntreffe når Jødene var restaurert (Lindhardt 2007:22f).

Begynnelsen av 1800- tallet ble ansett av puritanerne som rik på tegn, noe en tolket dit hen at Kristi gjenkomst var nær. Engelskmennene var involvert i krig med Frankrike, og på amerikansk side brøt den amerikanske uavhengighetskrigen ut. Den franske revolusjonen ble også tatt til inntekt for å være et tegn i tiden ved dens ugudelige målsetninger. Disse begivenhetene ble tolket dit hen at Gud og Satan mobiliserte, og en mente å se at flere av profetiene var i ferd med å oppfylles. Disse stignene eskatologiske forventningene resulterte i at flere kristne både i England og Amerika begynte å tolke aktuelle hendelser inn i en ramme hvor det var de onde mot de gode krefter. En så at tidens ende nærmet seg, og i det henseende ble det en sterk forestilling om at tusenårsrike var kommet nær. Fra før av hadde puritanerne bekjent seg til post-millennialisme, troen på at Jesus kommer igjen etter tusenårsriket. Den nye tolkningen av tidens tegn resulterte i deres endetidsteologi endret seg til å bli

premillennialistisk, det vil si Kristus komme før innledningen til tusenårsriket (Lindhardt 2007:22-23).

Reformasjonens og puritanismens post- milenialisme utvikler seg til en mer pessimistisk pre-millennialise på tidlig 1800- tallet. Ved denne endring blir det parallelt utviklet to forskjellige syn, pakts- premilliiianisme og dispensjonell premillennialisme, hvor hovedforskjellen mellom disse var deres syn på forholdet mellom kirken og det jødiske folk (Sizer 2004:34).

4.2 Fremveksten av den engelske pakts- premillennialismen

Pakt- premillennialismen trodde at det jødiske folk ville bli innlemmet i den kristne kirke og returnere til Palestina som en omvendt nasjon ved siden av andre kristne nasjoner. En av de første som bidro til renessansen av premillennialisme og videre linket den til jødisk restaurasjonen var Georg Stanly Faber. I 1809 skrev han verket *A General and Connected View of the Prophecies relative to the Conversion, Restauration, Union and Future Glory of the Houses of Judah and Israel. The Progress and Final Overthrow of the Antichristian Confederacy in the Land of Palestine and the Ultimate General Diffusion of Christianity*. Det samme året ble London Jews Society (LJS) etablert. Denne organisasjon var i all vesentlighet filo- semitisk, og dens formål var å evangelisere og bidra til en restaurasjon for det jødiske folk. Det var kombinasjonen av disse to mål, evangelisering og restaurasjon, innenfor LJS som gav kristensionisme sin distinkte identitet som en gryende bevegelse. Et lite antall innflytelsesrike kristne ledere, som Lewis Way, Charles Simeon, Joseph Wolff og Charles Spurgeon, bidro til å bestemme fremvekst, prioriteringer og fremtidig retning for LJS, samt andre filo- semitiske misjonsorganisasjoner som ble etablert i Storbritannia på 1800- tallet. Felles for disse var et sterkt ønske om at jødene skulle komme til tro på Jesus Kristus. Deres bokstavelige lesning av Bibelen og premillennialistiske eskatalogi gav dem en sterk tillit til at det jødiske folk som en nasjon snart ville omvende seg til Kristus og bli restaurert til landet Palestina, ettersom Jesus vil komme og opprette sitt tusenårsrike. Støtte for jødenes restaurasjon var en personlig sak, det var en sekundær sak i forhold til evangelisering som hadde første prioritet (Sizer 2004:34ff).

Fra de samme premillennialistiske røtter oppsto det en helt annerledes form av kristensionisme, kjent som dispensjonalisme. Kjennetegnet for denne dispensjonalistiske retning var at

prioriteten ble lagt til politiske restaurasjon, ettersom en ble mer opptatt av å tolke bibelske profetier fra et futuristisk perspektiv og offentliggjøre hva en anså som en nåtidig oppfyllelse (Sizer 2004:41).

4.3 Fremveksten av dispensjonalistisk kristensionisme i Storbritannia

Premillennianistisk dispensjonalismens i det 19. århundre og de nye spekulasjoner angående futuristiske profetier om kirken og Israel er nært knyttet til predikanten, John Nelson Darby (1800-1882). Darby var blant drivkreftene bak Albuery og Powerscourt profetiske konferanser som ble holdt mellom 1826 og 1833. Under disse profetikonferanser ble profetier fra Det gamle testament studert nøye, og en fastholdt at disse profetiene skulle tolkes futurisk. Gjennom disse konferansene fikk tanken om en restaurasjon av den jødiske nasjon fremvekst, og førte til et kristent sionistisk driv (Mæland 2013:36-37).

Darby var en anglikansk prest i Irland som betraktet folkekirkens lære som utvannet, og han ble med tiden mer kirkeradikal. Darby la stor vekt på de profetiske og apokalyptiske tekster i sein bibelforskning, hvor han mente å ha funnet et viktig grunnleggende prinsipp. Darby viste til at Bibelen opererte med to Guds folk, som ikke skulle blandes sammen. Det ene folk var det jødiske folk, som var Guds jordiske folk. Guds plan for dette folk var at Han skulle frelse dette folket på jorden. Guds jordiske frelsesplan for dette folket var inndelt i flere faser. Darby kalte disse fasene dispensasjoner. Det andre folket var kirken, de kristne, som Darby utnevnte som det himmelske folks legeme. Dette folk skulle få sin frelse i himmelen. Kirken var inkludert i en dispensasjon, som var tiden mellom Jesu første og andre komme. Som et svar på hvorfor profetene ikke hadde nevnt denne dispensasjon, viste Darby til at Gud ikke hadde åpenbart denne dispensasjon for dem. Denne tolkningen brøt betraktelig med den tradisjonelle lære, og Darby viste til at han hadde kommet frem til denne teologien ved hjelp av Åndens veiledning. Han pekte på at han ønsket å frigjøre seg fra tradisjonens villedende makt over sinnet. Metoden var å lese Skriften fordomsfritt uten menneskeskapte tolkningsbriller. Dispensjonalismens eskatologi viser som nevnt til at Gud har to folk. Deres frelsesveier er ulike og skal holdes helt adskilt. Guds første frelsesplan gjelder jødene. Denne frelsesplan satte Gud i verk da han kalte Abraham. Han gav Abraham og det jødiske folk ubetingede løfter om et land med stor velsignelse. Videre gav så Gud betingelser som var knyttet til landet og velsignelsen gjennom Loven. Det jødiske folk brøt disse betingelser og ble ført i

eksil. Dette gjentok seg igjen og Gud sendte Jesus som Messias for å frelse folket. Det jødiske folk avviste Jesus som deres Messias, og Gud nullstilte sin plan for det jødiske folk. Hans plan ble satt på pause, og Gud iverksatte en ny plan ved å kalle til seg et folk fra hedningene. Dette folk skulle være et himmelsk folk, hvor deres hjem var himmelen og deres frelse var åndelig. Darby viser til at de Gammeltestamentlige profetier ikke gjelder dette himmelske folk, men kun jødene som Guds jordiske folk. Når kirkens tid går mot ende, vil opprykkelsen finne sted. Dette vil fremtre ved at Kristus kommer usynlig og henter den kristne kirke til himmelen. Dette punkt var Darby svært opptatt av siden det viste kirkens åndelige karakter, ved at kirkens frelse var å bli hentet hjem til himmelen bort fra jorden. Etter bortrykkelsen var kirkens dispensasjon fullført, og Gud ville på ny vende sin oppmerksomhet mot det jødiske folk, og starte deres profetiske ur som hadde stått stille i løpet av kirkens tid.

Hendelsesforløpet videre er at den 70. åruke i Daniel 9 utspiller seg. Jødene samler seg i landet og slutter første pakt med Antikrist, denne pakt vare i 3,5 år. Etter dette viser Antikrist sitt sanne vesen midt i uken etter tre og et halvt år, og jødene går inn i en trengselstid. Denne trengselstid varer i nye tre og et halvt år, og i denne periode trer de 144 000 utvalgte jøder frem som det forfulgte Gudsfolk. Kristus kommer videre ned til jorden, denne gang med synlig og stor makt. Dette leder opp til et slag ved Harmageddon hvor Gud knuser Antikrist hær. Etter denne seier starter tusenårsriket, hvor Gud sitter på kronen i Jerusalem. Jødene lever under store velsignelser og de andre folk på jorden strømmer til Jerusalem for å ta del i disse velsignelser. Ved dette har Guds ubetingede løfter til Abraham blitt oppfylt. Etter de tusen år slippes på ny Satan løs for en kort stund, men blir videre kastet i ildsjøen. Det neste steg er at alle mennesker som er døde på dette tidspunktet, og som ikke fikk del i opprykkelsen blir vekket opp til den endelige dom. Videre følger det evige liv, hvor skillet mellom jødene og kirken oppheves (Skarsaune 1999:99-106).

4.4 Den amerikanske kristensionisme

Det var flere grunner for at Darbys dispensjonelle teologi fikk grunnfeste i USA. Det var en bred forståelse om at Bibelen skulle leses bokstavlig, og at dette var den rette tolkning. Et annet aspekt var at USA allerede var befolket av immigranter fra Europa, som sympatiserte med Darbys teologi. Flere av disse hadde forfedre som måttet flykte fra deres respektive land på grunn av de etablerte kirkers intoleranse. En anså de etablerte europeiske kirker, med hierarkisk toppstyring, som uforenlig med den amerikanske demokratiske og egalitære

tradisjon. Den amerikanske protestantiske kirke så det slik at medlemmene av kirken skulle bestemme over ens egen kirke, og medlemmene i felleskap avgjorde kirkens anliggende. Et siste avgjørende punkt for den dispensjonelle teologiens tilslutning i USA var at der var en sterk tradisjon for å sympatisere og identifisere seg med det jødiske folk. Dette hadde rot fra som nevnt puritanernes oppfattelse av seg selv som Guds forfulgte paktfolk når de ble forfulgt i England. I deres flykt fra forfølgelsen betraktet de USA som deres lovede land. Derfor passet den dispensjonelle teologis krav om at det var en religiøs plikt for de kristne og bistå det jødiske folk i deres gjeninnsettelse i Israel. Darbys dispensjonelle kristen sionisme ble hurtig tatt opp i protestantiske gruppers teologi. En konsekvens av Darbys ultrabokstavelige måte å tolke bibelen på var fremveksten av en protestantisk fundamentalisme omkring år 1900 og protestantiske gruppers krav om å arbeide aktivt for det jødiske folks exodus til Israel (Lindhardt 2007:53).

Flere av dispensjonalismens forfattere insisterer på at de har kommet frem til sine synspunkter gjennom eget bibelstudium. En delvis forklaring til dette er at den boken som har vært dispensjonalismens fremste formidlingskanal er en Bibel. *The Scofield Reference Bible* er en studiebibel som ble utgitt første gang av Cyrus Ingerson Scofield i 1909. Denne studiebibel inneholder referanser og utførlige fotnoter som veileder leseren til å forstå begreper eller et tema parallelt gjennom Bibelen. Ved å følge referansene og lese fotnotene vil man tilegne seg en dispensjonalistisk tolkning av Bibelen. Scofield legger frem i sitt forord til denne studiebibelen en helt ny tankemodell for tolkning av det profetiske ord i Bibelen. Disse tekstene er av en karakter som bare er tilgjengelige og tolkbare for personer som får en særskilt Åndens opplysning. Scofield går videre med å forklare at i løpet av de siste femti år har flere åndelige menn fått ny innsikt i de profetiske tekster. Hans ønske for sin studiebibel var å anrette summen av disse nye innsikter til en oversiktelig og tilgjengelig Bibel for leseren (Skarsaune 1999: 104-105).

Resultatet av engelskmennene sine restriksjoner på jødisk innvandring under mandattiden påvirket de kristne sionister i USA. Amerikanske kristen sionister så det slik at denne nye politikken overfor jødisk immigrasjon blokkerte Guds plan. Jødernes tilbakevending var iscenesatt av Gud ved at Han nå oppfylte sin pakt med Abraham, noe de kristne sionister i USA tolket dit hen at Jesus gjenkomst var nært forestående. Jødiske og kristne sionister

mobiliserte og la press på president Harry Truman, som videre la press på England om slippe inn minst 100.00 av de mest vanskeligstilte immigrantene. Dette ble avvist, og ved disse begivenhetene ble oppmerksomheten til amerikanske kristne sionister vekket for utviklingen i Palestina. Jødene fikk en viktig alliert partner i et ressurssterkt USA. Landet hadde også gode politiske kontakter og landets politikk angående jødisk innvandring til Palestina hadde stor og bred støtte i den amerikanske befolkningen. Den amerikanske kristne sionisme skilte seg ut fra den engelske ved at den var en dispensjonell premillennialisme. To sentrale hendelser vedrørende det jødiske folk fikk stor betydning for den amerikanske kristne sionisme. Den første inntraff 14. mai 1948 da Ben Gurion i overensstemmelse med FNs delingsplan fra 1947 proklamerte opprettelsen av staten Israel. En tolket opprettelsen dit hen at Gud grep for alvor inn, og oppfylte sine paktsløfter til Abraham og det jødiske folk. Ved tidens ende skulle de vende hjem og opprette Eretz Israel, og en anså at det var bare spørsmål om kort tid før Jesus ville komme igjen. Utviklingen videre i landet forsterket kristen sionistenes religiøse plikt til forsvar for jødefolket og staten Israel. Rett etter opprettelsen av staten, invaderte Egypt, Syria og Jordan med støtte av Israels palestinske befolkning. USA stilte seg som en viktig alliert på Israels side, og denne stillingsstaken var sannsynligvis influert av den amerikanske kristne sionisme syn på at Israel etter Guds vilje skulle tilhøre jødefolket. Hadde USA handlet ut fra egne politiske og økonomiske interesser hadde en slik ensidig støtte til Israel vært usannsynlig. Den andre hendelsen var junikrigen i 1967, hvor nærforventningen ble ytterlig styrket. I forbindelse med Egypt og Syrias truende adferd mot Israel, reagerte staten med å angripe disse to land inkludert Jordan. Utgangspunktet for angrepet var at det skulle være et preventivt angrep, og intensjonen var å hindre landenes militære opprustning. Krigen utviklet seg imidlertid til å bli en erobringsskrig, og Israel klarte å knuse motpartens militære styrker på seks dager, som videre resulterte i at staten erobret Sinaihalvøya og Gaza stripen fra Egypt, Golanhøyden fra Syria og hele vestbredden inkludert øst- Jerusalem fra Jordan. Vestbredden og Øst- Jerusalem, som var okkupert fra Jordan, fikk spesielt stor betydning ettersom staten Israel nå satt med hele makten over Jerusalem, hvor Vestmuren og Tempelberget var lokalisert. Kontrollen over disse to stedene betydde at profetien om Israels opprettelse var blitt oppfylt. Amerikanske kristen sionister konkluderte med at Israels seier hadde en messiansk dimensjon over seg, ved at seieren utelukkende kunne forklares som Guds direkte inngripen i sin plan om å oppfylle paktsløfte til Abraham og det jødiske folk. Seieren ble tolket dit hen at den jødiske nasjonalstaten var synonym med Erez Israel. Videre hadde seieren resultert i at

Gud hadde utgytt den Hellige Ånd over det jødiske folk, og nedtonet utgytningen av den Hellige Ånd over den hedningkristne kirke. Den eskatologiske nærforventningen ble styrket ettersom utviklingen med logisk konsekvens måtte bety at bortrykkelsen og Antikrist komme var nært forestående (Lindhardt 2007:53-58).

4.5 Den klassiske dispensjonalismes forståelse av opprettelsen av staten Israel i 1948

Slik vi har sett betraktet pakts premillennialistene at premisset for en jødisk nasjonal gjenfødelse lå i at jødene omvendte seg til Kristus. Ved opprettelsen av staten Israel i 1948 konkluderte flere evangeliske kristne, samt en del ultra ortodoks jøder, med at mennesket hadde løpt foran Gud, ved å gjøre hans arbeid. Den store entusiasme lot vente på seg frem til 1960- åra, og i denne tid, særskilt etter syv dagers krigen i 1967, startet også utgivelsen av profetisk litteratur. En årsak til dette var at en hadde hatt tid til å bearbeide det som hadde skjedd teologisk, og modifisert det forutstående profetiske skjema. Flere kristne teologer la vekt på Esekiel kapittel 37, hvor profeten har et syn om de døde ben i dalen som først får kjøtt og hud på seg, og blir et komplett menneske, og videre i siste ledd får blåst livsånden inn i seg. Dette ble en viktig tolkningsnøkkel i forståelsen av opprettelsen av staten, ved at det først var snakk om fysisk gjenreisning og videre en åndelig. Opprettelsen av staten ble dermed sett på som starten av endetiden. Fra dispensjonalistisk hold rådet det også en uvisshet om i hvordan en skulle tolke denne statsdannelsen. Grunnen til dette lå i deres teologiske modell som forklarte at Gud hadde i kirkens tid satt sine frelseshandlinger for Israel på pause. Guds profetier som omhandlet Israel skulle ikke settes i verk før den 70. åruke, etter at de kristne hadde blitt rykket opp. Det ville si at kristne mennesker ikke skulle få oppleve det en var vitne til ved opprettelsen av staten, ettersom en ifølge deres skjema skulle ha vært i himmelen på dette tidspunktet. Den klassiske dispensjonalismen hadde ingen teologi til å tolke det som skjedde i Israel på en positiv måte slik andre kristne evangelikaske tolket situasjonen. I 1970 gjør så Hal Lindsey en viktig modifikasjon i det klassiske dispensjonalistiske skjema, ved at han mener å ha funnet belegg både i profetiene og i Det nye testament til å betegne den siste tiden før opprykkelsen som en nedtellingsperiode. Lindsey tolker Jesus uttrykk om ”denne slekt” eller ”denne generasjon” til å gjelde de mennesker som lever når nedtellingen begynner. I Lindsey tolkning blir dermed opprettelsen av staten Israel startskuddet for nedtellingsperioden før opprykkelsen. Denne nye teologien ble avkreftet fra

ledende dispensjonalistisk hold, men har hatt en stor påvirkningskraft på den moderne kristne sionisme (Skarsaune 1999:109-112).

4.6 Den moderne kristensionisme

Fra 1970- årene, påvirket av den apokalyptiske kristensionisme, anført av blant annet Hal Lindsey, fikk kristensionismen en mer politisert retning. Bevegelsen ble ofte identifisert med lobbyvirksomhet for pro- israelske saker som for eksempel Jerusalems status. Flere store kristensionistiske organisasjoner definerte sitt kristne budskap til å være en velsignelse for staten Israel. Fra flere hold ble evangelisering rettet mot det jødiske folk forkastet til fordel for å oppnå anerkjennelse fra den israelske styresmakten, og det ble et tettere samarbeid med jødiske sionist organisasjoner. Bevegelsen fikk dermed en retning som var mer politisk orientert. Videre ble det dannet en retning som kombinerte denne politiserte utgaven med evangelisering, denne retningen blir kategorisert som messiansk kristensionisme. Moderne kristen sionisme kan derfor ikke bare bli kategorisert ut fra om en tilhører pakts premillennialismen eller den dispensjonelle utgaven, men og om den er evangelistisk eller politisk. Siden 1980 har det blitt en sterk vekst av pro- israelske organisasjoner (Sizer 2004:97).

Hva som særpreger dagens moderne kristne sionisme, med dens ulike retninger, kan deles inn følgende prinsipper. Det første er at en har en streng bokstavlig tolkning av Bibelen. En finner det sentralt at profetiene skal tolkes bokstavlig og at oppfyllelsen er nært forestående. Man betrakter jødene som et utvalgt folk. En tilskriver folket en guddommelig status, hvor det ligger implisitt en avvisning av å gi kritikk mot jødene, ettersom dette vil si å kritisere Gud. Det jødiske folk skal videre vende tilbake til Jerusalem, noe som en oppfatter er blitt gjennomført i vår tid. Det jødiske hjemland (Eretz Israel) må omfatte Jerusalem, Judea, Gaza og Samaria. Disse områder er lovet av Gud, og kan derfor ikke endres av dagens moderne politiske myndigheter. Videre legger en vekt på at det tredje tempelet må gjenreises. Dette prinsippet skiller de ytterliggående og mer moderate kristen sionister. Det siste punkt som kjennetegner kristensionismen er at profetiene forstås som en forhåndsskrevet historie (Haugen 2012:6-7).

4.7 Oppsummering

Familietreet til kristensjonismen har sine røtter i reformasjonen og den puritanske tid på 1600-tallet, men bevegelsens synlige opprinnelse fremtrer i starten 1800-tallet og utover. På denne tiden blir det en overgang fra den optimistiske postmillennialisme til en mer pessimistisk premillennialisme. To distinkte grener vokser parallelt opp, hvor den ene er pakt-premillennialisme. Denne retningen lærer at Guds fremtidige ønske for et gjenopprettet Israel avhenger av at jødene omvender seg til tro på Jesus Kristus og at dette leder til en tett relasjon med den kristne verdenskirken, hvor begge parter tar del i Guds velsignelser under tusenårsriket. Dispensjonalismen på sin side skjelner mellom Guds evige ønsker for Israel og kirken i separate dispensasjoner, jødefolket blir sett på som Guds jordiske folk og de kristne som Guds himmelske folk. Den først nevnte retningen ble en sterk drivkraft for restaurasjonsbevegelsen og den engelske kristne sionisme. Den sistnevnte fikk en stor gjennomslagskraft i USA. Begge disse teologiske retningene la vekt på en bokstavlig og futuristisk hermeneutisk tolkning av Bibelen, og så med velvilje på den jødiske restaurasjon.

Oprettelsen av staten Israel i 1948 ble betraktet på ulike måter av kristne. Noen kristne var ikke opptatt av profetier og endetid, og betraktet dermed ikke sionismen og statsdannelsen i teologiske termer. Blant den mer Israels vennlige fløyen blant kristne rådet det en forvirring om hvordan en skulle tolke statsdannelsen i teologiske termer. Blant pakts premillennialistene så en det som at mennesket hadde løpt foran Gud, ettersom en trodde at jødernes nasjonale gjenfødelse lå i at de omvendte seg til kristendommen. Blant dispensjonalistene rådet det også vil angående opprettelsen, ettersom det ikke passet inn i deres skjema. Ifølge deres system skulle ikke de som bekjente seg som kristne oppleve noen oppfyllelse av profetier som angikk det jødiske folk, siden Gud hadde satt deres frelsesplan på vent. Den store entusiasmen lot vente på seg frem til 1960-årene. Blant mange ble Esekiel 37 en viktig tolkningsnøkkel. Profeten beskriver der de døde ben som først får kjøtt og hud på seg, og videre blir ett menneske, som til slutt får blåst liv i seg. Denne profetien ble anvendt som en tolkningsmodell for jødernes innvandring og opprettelsen av staten Israel. Ved siden av denne tolkningen ble også det dispensjonalistiske skjema justert av Hal Lindsey, som mente å finne at opprettelsen av staten var en klar profeti oppfyllelse, og at den siste generasjon kristne skulle få oppleve opprettelsen. Fra denne tid ble engasjementet for staten Israel fra flere kristne hold politisert. Flere kristne organisasjoner ble opprettet med den hensikt å velsigne

staten Israel, og gikk ifra tanken om misjon rettet mot jødiske folk. Andre kombinerte disse to aspektene, ved å jobbe for staten Israel og holde misjonstanken oppe.

5. Det jødiske folk og landløftene

I dette kapittelet vil IKAJ, Ordet og Israel og DNIs teologiske forståelse av det jødiske folk og landløftet bli analysert. I analysen vil det bli lagt vekt på hvilke varianter av ulike typer sionismer som utkrystalliserer seg, og hvilke faktorer som bygger opp under de respektive organisasjoners forståelse. Analysen vil også trekke inn ulike teorier angående religion og politikk, ved å se på hvordan de kaster lys på utfallet av analysen. Denne analysen vil videre danne et bakgrunnstappe for det påfølgende kapittel hvor de politiske implikasjonene til de ulike forståelsene vil bli vurdert.

5.1 IKAJs teologiske forståelse av det jødiske folk

IKAJ forklarer sitt virke med at en har: "...et profetisk kall til å være en kilde til trøst for Israel og det jødiske folk."¹⁴ En henviser til Jesajas 40: 1-2 som sitt bibelske mandat: "Trøst, trøst mitt folk! Sier deres Gud. Tal vennlig til Jerusalem og rop til henne at hennes strid er endt, og at hennes skyld er betalt, at hun av Herrens hånd har fått dobbelt for alle sin synder."¹⁵ Slik sett kommer det frem at IKAJ legitimerer sitt virke ut fra religion. Ut ifra sitt mandat og sin begrunnelse for sitt virke forstår en at IKAJ vektlegger et solidaritetsaspekt ovenfor det jødiske folk og staten Israel. Ut i fra dette ser en at IKAJ sitt engasjement innehar en politisk dimensjon på grunnlag av at en både ønsker å støtte og vise solidaritet med staten Israel. IKAJ selv erklærer seg som en ledende stemme og beskytter for den globale kristne sionistiske bevegelse, der definisjonen av kristen sionisme er: "Christian Zionism is the belief that the land of Canaan, for the purpose of world redemption, is the everlasting possession of the Jewish People."¹⁶ Slik det kommer frem i IKAJs definisjon av begrepet *kristensionisme* ser en at mye av grunnlaget for deres engasjement i arbeidet rettet mot det jødiske folk og staten Israel er knyttet opp til en eskatologisk forestilling hvor det jødiske folk og staten Israel spiller en sentral brikke i frelseshistorien. IKAJ har også valgt å operere med *bibelsk sionisme* som et alternativt begrep ved siden av *kristen sionisme*.¹⁷ En begrunner dette med at det sistnevnte begrepet ofte blir misforstått. En peker på at det å ha merkelappen som en kristen sionistisk organisasjon kan føre til at en blir sett på som en utvekst fra den kristne fundamentalistiske høyre fløy med en illevarslende agenda. Et annet moment som blir trukket

¹⁴ www.ikaj.no "Om ICEJ", hentet 16.10.12

¹⁵ www.ikaj.no "Om ICEJ", hentet 16.10.12.

¹⁶ www.icej.org "Position statement", hentet 31.03.2013

¹⁷ www.icej.org "Israel and Christians", hentet 31.01.13

frem er at andre kristne kan betrakte IKAJ sitt virke som svermerisk med den beskyldning at de tilber landet Israel istedenfor Kristus.¹⁸ Slik sett distanserer IKAJ seg fra å være en kristen organisasjon med en ren politisk agenda, men den politiske profilen i IKAJ sitt virke, blir fremvist som en underliggende dimensjon legitimert ut fra Bibelen.

Organisasjonens teologi, handlinger og politiske motiver blir tilskrevet deres forståelse av bibelske prinsipper og løfter, som videre blir ansett for å være bekreftet av bibelske profetier og ny testamentlige sannheter. En anvender en bokstavlig bibeltolkning og stadfester sitt Israelsengasjement i en bibelsk sionisme som bygger på paktsteologi.¹⁹ Bibelens ulike pakter blir beskrevet som den *gyldne tråd* gjennom hele Skriften, som forteller Guds frelseshistorie. Disse paktene inkluderer Guds pakt med Abraham, Moses, Kong David og den nye pakt med Jesus som verdens frelser. Disse paktene er guddommelige og juridisk bindende, hvor Gud uanfektet binder seg til å utføre eller handle på forskjellige måter. Videre betrakter en de forskjellige paktene i Bibelen til å være en refleksjon av Guds store natur som en trofast, kjærlig Gud som ikke kan bryte sine løfter og som man kan stole fullt og helt på.²⁰ En grunnleggende pakt er Abrahams pakt som står skrevet i 1 Mosebok 12, 1-3:

Og Herren sa til Abraham: Dra bort fra ditt land og din slekt og fra din fars hus til det landet som jeg vil vise deg! Jeg vil gjøre deg til et stort folk. Jeg vil velsigne deg og gjøre ditt navn stort, og du skal bli til en velsignelse. Jeg vil velsigne dem som velsigner deg, og den som forbanner deg, vil jeg forbanne. Og i deg skal alle jordens slekter velsignes.

Denne pakt blir av IKAJ beskrevet som Guds opphavs pakt til forløsning av mennesket, og paktene er basert på nåde og ikke fortjeneste. Det er Guds første steg i frelseshistorien, og de fremtidige pakter i Bibelen bygger på denne pakt. En beskriver denne pakt som avgjørende for å forstå Skriften. Det essensielle budskap er Guds handling i å finne en mann som Gud kunne starte sin pre-ordinerte forløsende plan for verden gjennom. IKAJ peker på at det er to sentrale aspekter i paktene som ble gitt til Abraham. Det ene er folket og det andre er landet.²¹ Det første forholdet i Abrahamspakten beskriver IKAJ som Guds bestemmelse om å innløse et folk fra verden gjennom Abraham. Uansett hva Abraham og hans etterfølgere gjør i tiden, vil han bringe velsignelse og frelse til alle folkeslag som følger ham. Gud setter ingen betingelser for dette løftet og han setter ikke sin lit i at andre skal gjøre det. En ser det som et

¹⁸ www.icej.org "Israel and Christians", hentet 31.01.13

¹⁹ www.icej.org "Swords into ploughshares", hentet 31.01.13

²⁰ www.icej.org "Swords into ploughshares" s.18-19, hentet 19.10.12

²¹ www.icej.org "Swords into ploughshares" s.20, hentet 22.10.12

evig løfte ettersom frelsen er evig.²² IKAJ sin forståelse av jødene som Guds utvalgte folk, blir videre uttrykt i proklamasjonen fra den tredje kristne sionistkongressen hvor en stadfester: ”Gud vår far, den Allmektige, utvalgte nasjonen og folket Israel, Abrahams, Isaks og Jakobs etterkommere, for å åpenbare Sin plan for verdens frelse. De forblir Guds utvalgte, og uten den jødiske nasjonen vil ikke Hans frelseshensikter for verden bli fullendt”.²³ Slik sett ser en at IKAJ fører en teologi som bygger på en utvalgsmyte, noe Bruce påpeker er et aspekt ved monoteistiske religioner som kan lede til en arrogant innstilling ovenfor andre religioner og folkeslag.

IKAJ står ved det syn at jødene forblir Guds utvalgte folk og dermed ikke har blitt erstattet av kirken etter den nye pakt. I skriftet *Swords into Ploughshares* utdyper Parson, media direktør for ICEJ, at: “...that gentile believers do not replace Israel but enlarge her”²⁴. I begrunnelsen for dette synet henviser Parson til Romerne 11: 17- 21:

Noen av greinene er nå brukket av, og du som var en vill oljekvist, er blitt podet inn blant greinene og har fått sevje fra roten sammen med dem. Men innbill deg ikke at du er bedre enn greinene! Gjør du det, så husk at det ikke er du som bærer roten, men roten som bærer deg. Kanskje du vil si: «Greinene ble brukket av for at jeg skulle bli podet inn.» Ja vel, men det var deres vantro som gjorde at de ble brukket av, og det er din tro som gjør at du blir stående. Vær ikke overmodig, men frykt Gud! Sparte han ikke de naturlige greinene, skal han heller ikke spare deg.

Gjennom dette skriftstedet forklarer Parson at hendingekirken er podet inn på oliventreet, som er det naturlige Israel, og hevder videre at det finnes bare: “... one people, one tree, one commonwealth, one house, one family, all sons of Abraham, and Jesus confirms this by saying he has”other sheep” to bring into the ”one flock with one Shepard.”²⁵ Parson henviser videre til Paulus brev til efeserne kapittel 3: 4-6:

og når dere hører det opplest, kan dere skjønne hvilken innsikt jeg har i Kristi mysterium. Det var ikke gjort kjent for menneskene i tidligere slekter, men nå er dette mysteriet ved Ånden blitt åpenbart for hans hellige apostler og profeter: at hedningene har del i samme arv, samme kropp og samme løfte i Kristus Jesus ved evangeliet.

Parson tolker disse versene som at den kristne kirke forenes med det allerede eksisterende folk av Israel.²⁶ IKAJ avkrefter erstatningsteologiens lære om at kirken fullt og helt har erstattet det jødiske folk som Guds agent for verdens frelse. Parsons redegjørelse avviser også

²² www.icej.org ”Swords into ploughshares” s.21, hentet 22.10.12

²³ www.ikaj.no ”Proklamasjon fra den tredje internasjonale kristne sionist kongress”, hentet 15.01.13.

²⁴ www.icej.org ”Swords into ploughshares” s.27, hentet 16.01.13

²⁵ www.icej.org ”Swords into ploughshares” s.27, hentet 17.01.13

²⁶ www.icej.org ”Swords into ploughshares” s.27 Hentet 17.01.13

den klassiske dispensjonelle lære om at det jødiske folk har blitt erstattet av kirken i en midlertidig fase. IKAJ underkommuniserer det klassiske dispensjonelle syn på to adskilte Gudsfolk, slik det kommer frem står en fast ved at det jødiske folk fortsatt er Guds utvalgte folk, og at det gamle pakts Israel overlevde den nye pakt i kraft av sin fremtidige skjebne. Gud har verken erstattet eller midlertidig avskaffet det jødiske folk. Parson uttrykker dette skillet slik: "...they are still rightful heirs in the flesh of promise made to Abraham".²⁷ Parson begrunner dette ved å henvise til Romerbrevet 15: 8-9:

For det sier jeg dere: Kristus ble en tjener for de omskårne for å vise at Gud taler sant, og for å stadfeste løftene til fedrene, men også for at hedningfolkene skal ære Gud for hans barmhjertighet. Som det står skrevet: Derfor vil jeg prise deg blant folkene og lovsynge ditt navn.

Parson går videre med å konkludere IKAJs syn på jødefolket og kirken slik:

Natural Israel has remained intact- collectively in exile for so long but still awaiting the glorious culmination of God's eternal promises to her (and individually in belief or unbelief), while the Church is called to go harvest the nations with the Gospel so that Gentiles might be added to the inclusive "Israel of God"- and thus "all Israel will be saved."²⁸

IKAJ betrakter dermed det jødiske folk som et utvalgt folk fra Gud, og at dette folket har en egen relasjon, status og hensikt i Guds frelsesplan, separat fra løftene som er gitt til kirken. En følge av denne forståelse er at IKAJ betrakter dagens jøder som bor i staten Israel som en oppfyllelse av løftet som ble gitt til Abraham i første Mosebok. En avviser tanken om at det er en forutsetning at det jødiske folk skulle omvende seg til kristendommen, og i fortsettelsen danne en egen stat, slik den engelske kristensionismen så det. IKAJ forstår opprettelsen slik:

som en prosess i to faser, som omhandler gjenopprettelsen til Landet, fulgt av en gjenopprettelse til Herren, Israels Gud (Esekiel 36, 24- 28, Jeremia 24, 6-7). Dette er en prosess som ikke kan reverseres siden vi er lovet at det aldri blir et nytt eksil (Amos 9, 15, Esaias 11,11). Og mens Israel er lovet hele Landet, må vi likevel gi Gud rom til å dømme nasjonen Israel innenfor hennes grenser, akkurat som i de bibelske tider, som hans utvalgte redskap for guddommelig korreksjon.²⁹

Ut fra denne proklamasjon stadfester IKAJ at det ikke er nødvendig med misjon rettet mot jøder. En ser jødernes omvendelse som en følge av at i første fase skal landet bli fysisk gjenopprettet og videre skal det jødiske folk gå inn i en åndelig fase, som blir beskrevet som en: "...life- giving repentance and revelation of the Messiah first promised to them".³⁰ En understreker at jødernes frelse er avhengig av å angre sine synder og videre omvende seg. Til tross for at jødene spiller en spesiell rolle i frelseshistorien, er de ikke knyttet opp til en egen

²⁷ www.icej.org "Swords into ploughshares" s. 27 Hentet 17.01.13

²⁸ www.icej.org "Swords into ploughshares" s. 28 Hentet 21.01.13

²⁹ www.ikaj.no "Proklamasjon fra den fjerde internasjonale kristne sionist kongress" Hentet 21.01.13

³⁰ www.icej.org "Swords into ploughshares" s.46, hentet 21.01.13

frelsesvei, slik den klassiske dispensjonalismen hevder. IKAJ driver ikke misjonsvirksomhet, men holder fast på at jødene sin frelse er avhengig av omvendelse og tro, som vil: "...involve a process of affliction aimed at repentance (Hoses 5:14 – 6:1-3) and not annihilation, as some Christians maintain. The pressures she faces are not meant to bring death, but "life from the dead" (Romans 11:25)".³¹

IKAJ imøtegår de evagelikale kristne som forfekter det syn at det ikke finnes noe kompromiss og offentlig påberoper kristen misjonsvirksomhet rettet mot det jødiske folk. På motsatt side stiller også IKAJ seg kritisk til de som er så sterkt emosjonelt engasjert i staten Israel at de operer med en tosidig pakt, og dermed fjerner spenningen mellom de som kristne og det jødiske folk. IKAJ forklarer sin posisjon slik:

First, by affirming who we are and not by trying to play at being Jewish. Though our ministry does not engage in traditional missionary activity in Israel, neither do we hide who we are as devout Christians, and we make clear all that we do is compelled by the love of Jesus in us. Thus our conduct itself is a "witness" to the transformation Jesus has done in our lives, and if someone then wants to ask me about it, I will tell them.³²

IKAJ ser det slik at det ikke er misjonsvirksomhet som skal bidra til omvendelsen til det jødiske folk, men det er Gud med sin frelsesplan. Denne frelsesplan innebærer en restaurering av det jødiske folk til landet Israel, som vil lede til en åndelig omvendelse ved Jesus andre komme. På dette punkt ser en at IKAJ har det samme perspektivet som den amerikanske kristnesionisme ved at engasjementet er mer rett mot solidaritet med staten Israel enn misjonering mot det jødiske folk.

5.2 IKAJs teologiske forståelse av landløftet

Siden IKAJ betrakter det jødiske folk som Guds fortsatt utvalgte folk, og at deres endelige restaurering i landet er profitert, følger det at IKAJ forstår Guds løfte til Arbaham angående deres opprinnelige arv til landet Kanan fortsatt står ved lag. Opprettelsen av staten Israel blir forstått og begrunnet i Bibelens ord. Det er verken en politisk eller en sekulær begivenhet, men en åndelig. En ser på opprettelsen som en klar oppfyllelse av Bibelens profetier, og gir dermed opprettelsen en religiøs legitimitet. Videre ser en at profetiens oppfyllelse vil resultere i en åndelig gjenopprettelse og ankomst av deres Messias, noen som igjen vil starte den

³¹ www.icej.org "Swords into ploughshares" s.38, hentet 22.01.13

³² www.icej.org "Israel and Jesus", hentet 22.01.13

messianske tidsalder hvor der vil bli fred og herlighet på jorden.³³ En faktor jeg vil trekke frem her som viser tydelig at IKAJ ligger nærme den amerikanske kristnesionisme og dispensjonalismen er at IKAJ anvender en futurisk og bokstavlig lesning av profetier i det Gamle testament og videre anvender dem til å gjelde i moderne tid. Opprettelsen av staten Israel i 1948 blir forstått som at Guds plan, og ut fra det kan en se at skillet mellom den sekulære og religiøse sfære blir brutt, og staten med et land blir sakralisert.

Kravet om landet er basert på de guddommelige løfter tilegnet Abraham og hans etterkommere. Slik vi har sett er 1. Mosebok 12, 1-3 et sentralt skriftsted IKAJ referer til angående Guds løfter til det jødiske folk. IKAJ forklarer videre at dette løftet blir proklamert igjen og igjen for å forsikre Abraham og hans etterkommere deres rett til landet. En henviser videre til 1. Mosebok 13:14,15: ”Herren sa til Abram etter at Lot hadde skilt lag med ham: «Løft blikket og se deg omkring fra det stedet der du står, mot nord og sør, mot øst og vest! For hele det landet du ser, vil jeg gi deg og din ætt for alltid.” IKAJ går videre med å forklare kontinuiteten til disse guddommelige løfter slik: ”The same divine promises are given to the patriarchs Isaac and Jacob. They were confirmed to Moses, repeated in the Psalms and can be found throughout the prophetic writings. They are biblical promises, which cannot be surpassed in strength and commitment.”³⁴ IKAJ stadfester at det er ingen tvil om at landet tilhører jødene. Dette er bekreftet ved Guds evige pakt med folket. Det kommer dermed frem at IKAJs teologi har det Bruce kaller imperialistiske ambisjoner, ved at organisasjonen arbeider for at det jødiske folk skal vende tilbake til et spesifikt stykke land. IKAJ forklarer videre at bibelens lære om landet er todelt, hvor det ene prinsippet gjelder jødenes evige rett til landet. Det andre prinsippet blir forklart slik: ”The right of domicile on the land and the right to enjoy the blessings of that land are based on Israel’s spiritual condition.”³⁵ IKAJ gjør det klart at Gud har satt betingelser for å bebo landet. En forklarer dette med at: ”God – by His very nature and character – is not only faithful and trustworthy, but also righteous and just, and he sought to reveal these traits when promising to give the land to Abraham and his descendants.”³⁶ For at jødene skulle få lov til å leve i landet og ha glede av landets ressurser, var kriteriet at de skulle gå oppriktig foran Gud i lydighet til Hans bud. Troskap fra jødene

³³ www.ikaj.no ”informerer kristne om Israel”, hentet 16.10.12

³⁴ www.icej.org ”A biblical stand on Zionism I”, hentet 4.02.13

³⁵ www.icej.org ”A biblical stand on Zionism II”, hentet 4.02.13

³⁶ www.icej.org ”Swords into ploughshares” s.21, hentet 04.02.13

resulterte i at landets grenser utvidet seg og at det ble garantert fred i landet. Ulydighet ville bringe Guds dom innen grensene, og totalt opprør ville til sist bringe folket ut i eksil. IKAJ forklarer at begge sider er viktige å ha med i betraktningen av landløftest betydning. Ved å fastholde begge sider viser IKAJ til det at en unngår å ha et ubalansert og et ekstremistisk syn på dagens moderne stat. IKAJ forklarer dette slik:

If we neglect the first principle and focus purely on the required righteousness (which is not yet achieved by large parts of Israel) we are in danger of slipping on the path of replacement theology, and possibly anti-Semitism. If on the other hand we neglect the second principle and focus solely on the land issue, we are tempted to embrace a right-wing nationalist agenda and our cause of Zionism is not biblical but political.³⁷

Dagens moderne opprettelse av staten Israel ser IKAJ i sammenheng med jødefolkets to eksiler, og forklarer videre at etter utvandringen fra Egypt har det jødiske folk vært i eksil fra sitt land to ganger. Det første eksil var i 586 f.kr under Nebukaneser sin beleiring, hvor det jødiske folk ble ført i eksil til Babylon. Det andre eksil startet i begynnelsen av år 70 e.kr hvor de romerske legioner under Titus spredte det jødiske folk ut til alle verdens nasjoner. Det første eksil i Babylon var fulgt opp av en delvis innsamling, ved at Gud ønsket å gjengi Israel til vantro ved Messias første komme, slik at evangeliet kunne nå ut til hele verden. Denne periode av vantro spenner seg fra jødernes første eksil i Babylon til slutten av hedningens alder. Det andre eksils innsamling forstår en som Guds endelig innsamling av det jødiske folk, hvor Guds hensikt er å bringe Israel til tro som videre stevner Messias andre gjenkomst.³⁸ IKAJ viser til den endelige tilbakekomst for det jødiske folk, fra alle verdens hjørner, i tidens siste dager er profitert i Jeremia 16: 14-18:

Derfor, se, dager skal komme, sier Herren, da det ikke mer skal sies: «Så sant Herren lever, han som førte israelittene opp fra Egypt», men: «Så sant Herren lever, han som førte israelittene opp fra landet i nord og fra alle de landene han hadde drevet dem bort til.» Jeg vil føre dem tilbake til deres jord, den som jeg ga til fedrene. Se, jeg sender bud etter mange fiskere, sier Herren, og de skal fiske dem. Siden sender jeg bud etter mange jegere, og de skal jage dem fra hvert fjell og hver høyde og fra bergsprekkene. For jeg holder øye med dem hvor de enn går. De kan ikke gjemme seg for meg, og skylden deres er ikke skjult for mine øyne. Først skal jeg gi dem dobbelt igjen for deres synd og skyld. For de har vanhelliget landet mitt med de livløse, motbydelige gudene sine og fylt min eiendom med det som er avskyelig.

IKAJ forklarer at *landet nord* slik det kommer frem i dette bibelverset skal forstås slik:

“Jeremiah gives testimony to a return from the “north country” that will surpass that of the Exodus (Jeremiah 16:14-15). We have witnessed this in that well over a million Jews have

³⁷ www.icej.org "A biblical stand on zionism II", hentet 05.02.13

³⁸ www.icej.org "Swords into ploughshares" s.34, hentet 05.02.13

returned to Zion from the former Soviet Union.”³⁹ Det faktum at staten Israel er sekulær og jødene fortsatt er i vantro forstår IKAJ ut i fra Esekiel 36: 24-28:

Jeg henter dere fra folkeslagene, samler dere fra alle landene og fører dere hjem til deres eget land. Jeg stenker rent vann på dere, så dere blir rene. Jeg renser dere for all urenheter og for alle avgudene. Jeg gir dere et nytt hjerte, og en ny ånd gir jeg inni dere. Jeg tar steinhjertet ut av kroppen deres og gir dere et kjøtt hjerte i stedet. Jeg gir min Ånd i dere og gjør at dere følger forskriftene mine, holder lovene mine og lever etter dem. Da skal dere få bo i det landet jeg ga fedrene deres. Dere skal være mitt folk, og jeg skal være deres Gud.

IKAJ forstår disse versene slik: "...the final process of restoration for Israel involves a physical ingathering in unbelief to the land and "then" a spiritual ingathering unto the Lord. This is an irreversible process, since we are promised that there will never be another exile (Amos 9:15; Isaiah 11:11).”⁴⁰ Slik sett anvender IKAJ den samme tolkningsnøkkel som ble fortatt av teologer på 1970- tallet hvor en la vekt på at det dreide seg om en fysisk gjenreisning og videre en åndelig. Resultatet av dette, slik IKAJ ser det, er at Gud vil stadfeste sitt Ord og Messias fremfor nasjonene, samt Hans utvelgelse av det jødiske folk og landet Israel på grunnlag av verdenes forløsning.⁴¹

Det geografiske omfang av Ertezt Israel blir redegjort for i 1. Mosebok 15:18: "Den dagen sluttet Herren en pakt med Abram og sa: «Din ætt gir jeg dette landet, fra Egypterelven helt til Storelven, Eufrat". IKAJ klargjør som nevnt at dagens grenser for staten Israel må ses i sammenheng med det jødiske folks åndelige forfatning. Gud vil derfor ta i bruk korrigerende tiltak for å få oppmerksomheten fra hans utvalgte folk. En viser til bilde om hvordan en kjærlig far disiplinere sitt barn, og slik vil likeledes Gud handle med sitt folk ved den hensikt og trekke dem tilbake til seg. Derfor kan Gud i en begrenset periode justere grensene til landet og videre at presset kan øke for folket, men IKAJ utelukker at folket igjen skal fordrives ut i eksil ettersom en forstår opprettelsen av staten som en oppfyllelse av en bibelsk profeti.⁴² IKAJ er dermed tilbakeholden om hvor grensene skal strekkes for staten Israel. En forstår det slik at det er Gud gjennom sine korrektiver som justere hvilke grenser som skal gjelde for staten Israel. Likevel er IKAJ klar på at landet ikke skal deles i en tostatsløsning. Guds prosess med å håndtere staten Israel legitimerer ikke organisasjoner som PLO og Hamas. Dette blir begrunnet ved at disse organisasjoner: "actively working for Israel's destruction [...]"

³⁹ www.icej.org "The abrahamic covenant", hentet 05.02.13

⁴⁰ www.icej.org "Swords into ploughshares" s. 34, hentet 05.02.13

⁴¹ www.icej.org "Swords into ploughshares" s. 34, hentet 05.02.13

⁴² www.icej.org "A biblical stand on Zionism II", hentet 7.02.13

must warn all nations not to be part of any scheme to divide the land”.⁴³ IKAJ forklarer videre sin rolle slik: “Judgment and correction are a divine prerogative. We must stand with Zion, help her, defend her and speak out on her behalf.”⁴⁴

IKAJ utdyper sitt syn på forholdet mellom Bibelens land og staten Israel slik:

The ICEJ maintains that Jewish people have the right to live safe and securely anywhere in Eretz Israel, but will leave it to the State of Israel and its citizens to work out with their Arab neighbours where to draw their political borders. Ultimately, we believe Israel will come into possession of its full land inheritance under the promised Millennial reign of Messiah.⁴⁵

Løftet er om et eget land som er et geografisk område. Dette området tilhører Gud og er gitt som en gave. En forstår dermed at Gud gav sitt nøyte utvalgte folk eierforhold til sitt land for å gi dem en plass hvor de kunne bli bevart over tid, ved at de kunne bli i bedre stand til å gi verden alle midler til frelse. Dette landet var nødvendig fordi Gud så at ingen person eller generasjon ville være trofast nok til å motta alle Guds midler, som en henviser til som paktene fra Gud: Guds lov, Guds ord, tjeneste for Gud, lovprisning for Gud og Guds Messias. En ser videre at Israel er utnevnt til å ha en tjeners rolle, ved at en føder de midler som skal forløse verden. Som i alle fødsler innebærer dette smerte for folket. Ved å være et eksempel for Gud har folket måtte tåle mye smerte på det resterende folks vegne. En legger også til at Guds motpart Satan vil gjøre alt han kan for å tilføre folket mer smerte, for å frustrere Guds plan om frelse til verden. Her blir det også påpekt at Satans virke har fortsatt gjennom hele verdenshistorien, og påført jødiske folk lidelse.⁴⁶

5.3 Ordet og Israels teologiske forståelse av det jødiske folk

I sin selvpresentasjon legger Ordet og Israel stor vekt på å understreke at Bibelen er Guds inspirerte og fullt ut troverdige og urokkelige ord, og de understreker at skriftsynet er bygget på en bokstavelig lesning av Bibelen sine tekster. Med dette utgangspunktet vil en være en vokter for det bibelske budskapet. Ordet og Israel forklarer videre at Bibelens budskap i dag blir satt under debatt og ofte må vike for vitenskaplige og filosofiske tankebaner. Ordet og Israel begrunner sitt skriftsyn i Jesus og apostlenes autoritet, og trekker frem bibelverset Joh. 10:35b som sitt mandat for sitt virke: ”Skriften kan ikke settes ut av kraft.” Andre bibelvers

⁴³ www.icej.org ”A biblical stand on zionism II”, hentet 7.02.13

⁴⁴ www.icej.org ” A biblical stand on Zionism II”, hentet 7.02.13

⁴⁵ www.icej.org ” Swords into ploughshares” s.21, hentet 07.02.13

⁴⁶ www.icej.no ”A biblical stand on Zionism II”, hentet 7.02.13

Ordet og Israel henviser til er Peters andre brev 1:21b: ”Drevet av Den Hellige Ånd talte mennesker ord fra Gud”, og til Paulus andre brev til Timoteus 3: 15-16: ”Helt fra du var et lite barn, har du kjent de hellige skriftene, de som kan gi deg visdom til frelse ved troen på Kristus Jesus. Hver bok i Skriften er innblåst av Gud og nyttig opplæring, tilrettevisning, veiledning og oppdragelse i rettferd.” Ordet og Israel understreker ved disse bibelversene viktigheten av at deres forkynnelse og teologi skal være bundet til og har sitt innhold fra Bibelen. Videre blir det poengtert at det ikke skal settes spørsmålstegn ved bibelordets guddommelige autoritet. Et viktig prinsipp for Ordet og Israel er å forstå Bibelens ord ut fra ens egne forutsetninger. Som et resultat av dette ser Ordet og Israel Bibelen som et utgangspunkt og rettesnor for hele sitt arbeid.⁴⁷ Ordet og Israel vektlegger dermed samme skriftsyn som en finner både i den engelske og amerikanske kristensionisme, hvor en fastholder en bokstavlig bibeltolkning.

Ordet og Israels tolkning av *ordet* danner grunnlaget for deres arbeid for det jødiske folk og staten Israel. De avviser at ens arbeidet kommer av en ren begeistring for Israel, og at motivasjonen bak deres virke er begrenset ut fra en politisk holdning som springer ut fra sionisme eller har et humanistisk utgangspunkt. *Ordet* alene blir fremhevet som den eneste motivasjonen bak støtten til staten Israel og det jødiske folk, og slik sett blir det klart at Ordet og Israel gir sitt arbeid en religiøs legitimitet. Ved at Bibelen taler om at Gud har utvalgt det jødiske folk som sitt eiendomsfolk og sin tjener, har dette konsekvens for de kristne sitt forhold til folket. Ordet og Israel ønsker å motstride den tolkning av Bibelen som sier at kirken er blitt det nye Israel og at Guds gamle eiendomsfolk har blitt satt utenfor den rett Gud gav dem i sitt ord. Ordet og Israel stiller seg dermed kritisk til erstatningsteologien, og uttrykker videre at:

... når Bibelen taler om Israel, så mener den først og fremst Israel. Når det for eksempel i Ezek 37 tales om ”de døde ben” og tilføyes: ”Disse ben er hele Israels folk”, så tror vi at det menes det som står. Og når Skriften taler om at vi av hedningerot har fått del med Israel i løftene til dette folk, så tror vi også det og vil dra de samme konsekvenser av det som Skriften selv drar. Når skriften taler om en historisk materiell gjenreisning av landet og folket, så tror vi det.⁴⁸

Ordet og Israel konkluderer slik: ”Ordet og Israel hører naturlig sammen. Da Gud utvalgte Israel som sitt eiendomsfolk, var det ikke for Israels skyld, men for sin egen skyld. Gud

⁴⁷ www.ordetogisrael.no ”Hva Ordet og Israel står for”, hentet 30.10.12

⁴⁸ www.ordetogisrael.no ”Hva Ordet og Israel står for”, hentet 30.10.12

bruker Israel for å virkeliggjøre sin frelsesplan.”⁴⁹ De viser til at ordet først kom til det jødiske folk og at frelsen kommer fra jødene. Det var dette folket Messias kom fra og det var til dette folket alle løftene ble gitt. Gjennom Abraham og hans ætt skal alle slekter på jorden velsignes, ved at en vender seg i tro til Jesus Messias som Guds sønn og verdens frelser. Ordet og Israel forklarer videre at Gud vil bruke sitt eiendomsfolk til å fullføre sine løfter ved at det jødiske folk fortsatt er med i Guds frelsesplan. Ordet og Israel sin teologi opprettholder dermed en utvalgsmyte som fortsatt står ved lag. I sin begrunnelse for sitt syn på at jødene fortsatt er Guds utvalgte folk i dag ligger også en eskatologisk forestiling om at folket spiller en sentral rolle i endetidsdramaet. Ordet og Israel fremmer også i stor grad at Jesus Messias må bli herliggjort for det jødiske folk. Deres tjeneste sikter på å fremskynde Guds dag ved å bringe evangeliet ut til alle folkeslag. Jesus gjenkomst er knyttet til Israel og deres lovede Messias. Før de tar imot han, kan ikke Gud fullende sine løfter. Ut ifra dette arbeider Ordet og Israel for at den kristne menighet må få Bibelens syn på Israel og at det jødiske folk må få Bibelens syn på Jesus Messias.⁵⁰

I Ordet og Israels kristen sionistiske trosmanifest skriver organisasjonen at: ”... jødene fortsatt er Guds utvalgte folk og at det er en historisk kontinuitet fra Bibelens Israel til dagens jødiske folk.”⁵¹ Ordet og Israel går skarpt i rette mot kristne som ikke anerkjenner jødene som Guds utvalgte folk. En forklarer dette ved at:

Få er villige til å stå på bibelske standpunkter – i denne saken som i så mange andre saker. Den som tar Israel i forsvar under henvisning til Bibelen, blir satt i skammekroken, og der er det selvsagt ingen som ønsker å stå. Det er ikke nok at folks alminnelige holdning til jødene er preget av antisemittisme. Verre er det at den kristne kirke har oppfatninger som trekker i samme retning. Jeg tenker da spesielt på den såkalte erstatningsteologi, som går ut på at rikken har erstattet det jødiske folket. De løfter og det kall som Israel fikk i den gamle pakts tid, er nå overført på kirken. Det er kirken som er det nye Gudsfolket.⁵²

Ordet og Israel plasserer seg i en dispensjonell teologisk tradisjon. Distinksjonen mellom kirken og det jødiske folk kommer videre frem i Ordet og Israels forståelse av jødene sin posisjon i den nye pakt, hvor en stadfester at: ”... alle mennesker, inkludert jødene, trenger evangeliet. Men budskapet om Guds nåde til Israel i evangeliet, må ikke utelate løftene til Israel som folk. Et evangelium som fortier eller forneker løftene, er i beste fall et amputert

⁴⁹ www.ordetogisrael.no ”Hva Ordet og Israel står for”, hentet 30.10.12

⁵⁰ www.ordetogisrael.no ”Hva Ordet og Israel står for”, hentet 30.10.12

⁵¹ www.ordetogisrael.no ”Kristent sionistisk trosmanifest”, hentet 24.01.13

⁵² www.ordetogisrael.no ”Israel er Guds folk fremdeles”, hentet 28.01.13

evangelium.”⁵³ Ordet og Israel anerkjenner jødene som Guds paktfolk i det Nye testament, og opererer dermed med to utvalgte folk. Det som skiller Ordet og Israel fra den klassiske dispensjonalisme er deres syn på at det er nødvendig for jødene å få del i evangeliet. En går til rette mot: ”... enhver teologi som ikke gjør alvor av at Jesus er veien, sannheten og livet for alle mennesker.”⁵⁴ Dette kommer også klart frem i deres forståelse av Jesus andre komme hvor en beskriver at:

Vi skal som troende være med å fremskynde Guds dag ved å bringe evangeliet ut til alle folkeslag. Det er derfor vårt store ønske at mennesker blant både jøder og hedninger ved vårt vitnesbyrd og vårt arbeid må bli kalt inn i Guds rike ved tro og dåp og bli bevart i troen på Jesus som Guds rike konge.⁵⁵

Ut i fra dette sitat ser en at Ordet og Israel holder fast på at evangeliet også gjelder jødene til tross for at de fortsatt er Guds eiendomsfolk. Ordet og Israel står for en dobbelhet som en stadfester slik: ”Den norske bevegelsen Ordet og Israel vil på dette grunnlag arbeide for at den kristne menighet må få Bibelens syn på Israel, og det jødiske folk Bibelens syn på Jesus Messias.”⁵⁶ Denne posisjon kommer videre frem ved at en søker å være et vitne om Jesus ovenfor det jødiske folk, og i kjærlighet, forbønn og hjelp stå i tjeneste for Guds eiendomsfolk. Bevegelsens gjerning utøves i erkjennelse av at Jesus Messias er den eneste vei til frelse for alle mennesker, og i erkjennelse av den offisielle kristenhets skyld overfor Israel, og i lyset av Israels særlige stilling i Guds frelsesplan.⁵⁷ Ut fra Ordet og Israel forståelse av det jødiske folk, ser en at organisasjonen bygger på de samme doktriner som den amerikanske kristensionisme. Ved siden av solidaritetsaspektet kommer det også frem at Ordet og Israel legger vekt på at det jødiske folk trenger evangeliet, og ut fra det tilnærmer Ordet og Israel seg en type messiansk kristensionisme.

5.4 Ordet og Israels teologiske forståelse av landløftet

I Ordet og Israels kristen sionistiske trosmanifest kommer det klart frem at Ordet og Israel betrakter opprettelsen av staten Israel som en oppfyllelse av bibelsk profeti. En stadfester at:

I bibelens lys ser vi en uløselig forbindelse mellom Israels Gud, Israels folk og Israels land. Vi ser også en historisk kontinuitet fra Bibelens Israel til dagens jødiske folk og den moderne stat Israel. Vi tror at gjenopprettelsen av den jødiske staten er en oppfyllelse av den første del av visjonen i Esek 37, og at det

⁵³ www.ordetogisrael.no ”Kristent sionistisk trosmanifest”, hentet 24.01.13

⁵⁴ www.ordetogisrael.no ”Kristent sionistisk trosmanifest”, hentet 24.01.13

⁵⁵ www.ordetogisrael.no ”Hva Ordet og Israel står for”, hentet 28.01.13.

⁵⁶ www.ordetogisrael.no ”Ordet og Israels basis”, hentet 28.01.13.

⁵⁷ www.ordetogisrael.no ”Ordet og Israels basis”, hentet 28.01.13.

som skjedde i 1948, har en frelseshistorisk betydning. Vi tror det er begynnelsen på Israels frelse, som vil føre til at Jesus, Guds Messias, vil være konge over hele jorden.⁵⁸

En konkretiserer videre at Bibelen ikke taler om israelsk statsdannelse, men at det tales om at Israel skal samles i sitt land for å bygge det opp igjen. Ordet og Israel ser derfor videre at:

... personer, bevegelser og organisasjoner som arbeider for dette, er villet av Gud. Når vi derfor som en kristen bevegelse samarbeider med slike, har det sitt utgangspunkt i vår forståelse av Skriften. Derfor ser vi positivt på en bevegelse som sionismen, selv om vi ikke har det samme åndelige utgangspunkt. Vi betrakter sionismen som et middel på vei mot det endelige mål.⁵⁹

Ordet og Israel forklarer at Guds pakt til Abraham i 1. Mosebok 12:1-3 inkluderer tre hovedløfter, hvor disse tre løftene blir beskrevet som: ”Abraham blir lovet et land som Herren skal vise ham. I det landet skal han bli til et stort folk, og i ham skal alle jordens slekter velsignes. Disse tre hovedløftene utgjør til sammen Israel utvelgelse.”⁶⁰ Dette løftet er hjørnesteinen for alle gammeltestamentlige profetier. Guds utvelgelse av det jødiske folk og landet Israel er dermed knyttet opp til Guds frelsesplan for verden. Ordet og Israel utdyper denne sammenhengen slik:

Hvis det ikke var noe land, så var det heller ikke noe folk. Og uten folk, heller ikke noen frelsesplan. Men frelsesplanen stopper ikke på Golgata, den går like til Jesus kommer igjen. Den nytestamentlige tiden er tiden for misjon og evangeliets gang, og til slutt skal det også være frelse for Israels folk.⁶¹

Med denne forståelsen ser en at Ordet og Israel fastholder landløftets betydning og varighet frem til i dag. Ut ifra dette synet på landløftet kommer det frem at Ordet og Israel gir en religiøs legitimitet for sitt engasjement for staten Israel. De argumenterer bibelteologisk for opprettelsen ved at en står for en bokstavlig tolkning av det bibelske landløftet.

Angående landets grenser konstanterer Ordet og Israel at: ”For vår del vil vi være krystallklare på at Kanaan er gitt Israel til eiendom og at de skal ha dette landet til evig tid”.⁶² Det kommer dermed frem slik vi har sett at Ordet og Israel beskriver staten Israel til å gjelde det jødiske folks lovede land. Opprettelsen av staten Israel blir ansett som en oppfyllelse av en bibelsk profeti, og ved det kan en se at staten blir sakralisert av Ordet og Israel. Ordet og

⁵⁸ www.ordetogisrael.no ”kristent sionistisk trosmanifest”, hentet 07.02.13

⁵⁹ www.ordetogisrael.no ”Hva Ordet og Israel står for”, hentet 07.02.13

⁶⁰ www.ordetogisrael.no ”Israel og landløftene”, hentet 12.02.13

⁶¹ www.ordetogisrael.no ”Israel og landløftene”, hentet 12.02.13

⁶² www.ordetogisrael.no ”Israel og landløftene” hentet 12.02.13

Israel forståelse av landløftet ligger dermed tett opp til det synet som den amerikanske kristnesionisme fører.

5.5 DNIs teologiske forståelse av det jødiske folk

DNI stadfester i organisasjonens prinsipperklæring at: ”Loven og profetene gjør det klart at Israel er Guds utvalgt folk, hans eiendomsfolk (5 Mos. 7,6; Joel 3,7). Dette bekreftes av Herrens apostel: ”Gud angre ikke sine nådegaver og sin utvelgelse” (Rom 11,29). Følgelig står også Guds løfter til Israels folk ved lag.”⁶³ DNI begrunner utvelgelsen ved å fremheve at både loven, profeten og apostelen Paulus bekrefter jødernes utvelgelse som Guds folk. Videre påpeker DNI at løftene til jødene som et utvalgt folk har fått sin bekreftelse i Jesus Kristus. De gammeltestamentlige profetiene peker fram mot Jesus. DNI henviser til Johannes evangeliet 5,39: ”Dere gransker skriftene, for dere mener at dere har evig liv i dem – men det er de som vitner om meg!”, og videre til 2 korinterbrev 1, 20: ”For i ham har alle Guds løfter fått sitt ja. Derfor sier vi også ved ham vårt amen, til Guds ære”.

Videre stadfester DNI at: ”Når Jesus fra Nasaret først og fremst er kjent under navnet Jesus *Kristus*, uttrykker det en grunnleggende overbevisning om at han var den Messias som skulle komme. Denne overbevisning går tilbake til Jesu egen undervisning (jf. Luk 24,25 – 27.44 – 49).”⁶⁴ I sin argumentasjon henviser også DNI til Jesus virke på jord. Det blir fremhevet at: ”Jesu sendelse gjelder først og fremst det jødiske folk. Han konsentrerte sin gjerning om dette folket (jf. Matt 15,24) og sendte sine disipler til ”de bortkomne sauene i Israels folk” (Matt 10,6).”⁶⁵ I begrunnelsen for denne særstillingen viser DNI til Apostelgjerningene 3,25: ”Dere er barn av profetene og har del i pakten som Gud opprettet med fedrene deres da han sa til Abraham: ”I din ætt skal alle slekter på jorden velsignes”.” Ut i fra dette ser en at DNI er imot den forståelse av at det finnes to pakter eller to frelsesveier, en for hedningene og en annen for jødene. Frelsesløftene til Israel har sin oppfyllelse i Kristus, og han er den eneste veien til frelse. I denne sammenheng blir skriftstedet i Johannes evangeliet 14,6 fremhevet: ”Jesus sier: ”Jeg er veien, sannheten og livet. Ingen kommer til Far uten ved meg”.” DNI forklarer dette

⁶³ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.7, hentet 13.02.13

⁶⁴ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.7, hentet 13.02.13

⁶⁵ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.7, hentet 13.02.13

verset slik: ”Joh 14,16 er et utsagn uten unntak. Det har absolutt gyldighet, både for jøder og hedninger.”⁶⁶

Vedrørende Israel og folkeslagenes frelse henviser DNI til Paulus tale om en hemmelighet i Romerne 11. DNI kommenterer at denne hemmelighet som apostelen Paulus åpenbarer, ikke er ment å forstås slik at det blir åpenbart et budskap om at hendingene skal få del i frelsen, fordi dette allerede er lovet i Det gamle testament. DNI viser til hendingenes frelse i Paulus tale i Efeserne 3:2-6, hvor apostelen taler om hendingenes fulle og hele delaktighet i Israels løfter. Det som tidligere har vært skjult er at: ”Jøder og hedninger skal ikke lenger være atskilt, men utgjøre ett og samme legeme.”⁶⁷ Angående hemmeligheten knyttet til Israels frelse henviser DNI til Paulus brev til Romerne 11:25,26:

Jeg vil at dere skal kjenne til en hemmelighet, søsken, så dere ikke skal ha for høye tanker om dere selv: En del av Israel er blitt forherdet, inntil hedningene er kommet inn i fullt tall. På denne måten skal hele Israel bli frelst, slik det står skrevet: Fra Sion skal redningsmannen komme, han skal ta bort gudløsheten fra Jakob.

Dette skiftstedet omfatter tidspunktet og omfanget av Israels frelse. DNI kommenterer videre at:

”Den vanlige oppfatningen var at jødene skulle bli frelst før hedningene. Paulus avslører at dette ikke uten videre er tilfelle. Han sier at ”en del av Israel er blitt forherdet, inntil folkeslagene er kommet inn i fullt tall”. Det betyr at en del av Israel ikke vil bli frelst før endetiden. Men da skal *hele* folket bli frelst. Når det tales om ”hele Israel”, siktes det til folket som helhet. Det betyr imidlertid ikke at uttrykket omfatter hvert enkelt individ. Det fremgår av bruken av uttrykket ”hele Israel” i Det gamle testamente (jf. 1 Kong 12,1; 2 Krøn 12,1; Dan 9,11).”⁶⁸

Ut fra dette ser en at DNI avviser tanken om en kollektiv nasjonal frelse for det jødiske folk i kraft av deres utvelgelse som Guds folk. DNI står klart på at Israels frelse skjer ved troen på Jesus som deres Messias:

”Sammenhengen i Romerne 9 – 11 gjør det imidlertid helt klart at jødene – på samme måte som hedningene – skal bli frelst ved tro på Jesus: De jøder som ikke tror på Jesus, skal – for å bruke Paulus’ bilde – bli podet inn igjen på oliventreet – ”dersom de ikke holder fast på sin vantro” (Rom 11,23f).”⁶⁹

Ut fra dette forstår en at DNI ikke står i en dispensjonalistisk tradisjon, men deler de engelske paktpremillennialisters tanke om jødernes omvendelse til Kristus. En avkrefter tanken om at

⁶⁶ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.7, hentet 13.02.13

⁶⁷ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.8, hentet 14.02.13

⁶⁸ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.8, hentet 14.02.13

⁶⁹ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.8, hentet 14.02.13

Gud har utvalgt to folk som han arbeider på gjennom to pakter. DIN mener at kirken består både av jøder og ikke- jøder:

Når evangeliet ble forkynt for hedningene, skjedde det på grunnlag av tanken om at folkeslagene skulle bli innlemmet i det allerede eksisterende gudsfolk. Dette betyr at det kun er tale om ett gudsfolk, ett legeme. Det er ikke slik at Gud ved Jesu komme opprettet et nytt gudsfolk ved siden av Israel.⁷⁰

DNI's posisjon i spørsmålet angående forholdet mellom det jødiske folk og kirken er at begge parter tilhører den samme kropp. DNI imøtegår dermed erstatningsteologi's krav om kirken har erstattet det jødiske folk som Guds folk. En forklarer at denne teologi er misvisende ettersom:

Ifølge en slik tenkning er jødene i dag teologisk å forstå på linje med alle andre folkeslag. En slik tenkning er feilaktig fordi den ikke stemmer med Det nye testamentes vitnesbyrd som tvert om bekrefter Guds fortsatte utvelgelse av og frelsesvilje for det jødiske folk.⁷¹

Slik det kommer frem, knytter ikke DNI jødene's tilbakesendelse til det lovede land opp mot deres frelse. Det sentrale i DNI's arbeid er misjonsvirksomhet og ikke politisk støtte til det jødiske folk. Ettersom engasjementet ligger på misjonsvirksomhet rettet mot jødene blir det dermed ikke anvendt en religiøs legitimering av støtten til det jødiske folk som bor i staten Israel.

5.6 DNI's teologiske forståelse av landløftet

DNI anser løftet om landet for å være oppfylt i gammeltestamentlig tid. En viser til at Gud lovet Abraham at han skulle få det landet Gud ville vise han, og førte så Abrahams etterkommere under Josvas ledelse inn i det lovede land. Det var under denne innvandring at det jødiske folk i særlig grad fikk oppleve samfunnet med Gud. DNI sier følgende at: "Ved innvandringen i løftenes land gjorde Gud det klart for folket at så lenge de forble lydige mot pakten, ville landet være deres. Men dersom de vendte seg bort fra Gud og hans bud var deres eksistens i landet truet. Gud gjorde det også klart at det er han som eier landet; israelittene er bare gjester hos ham."⁷²

Videre blir det forklart at folket stadig satte seg imot Guds vilje, og en avviste profetenes kall til omvendelse og ble satt under Guds dom, noe som resulterte i at store deler av folket ble ført bort fra landet og måtte leve i eksil. Den andre tilbakevending til landet beskriver DNI

⁷⁰ www.israelsmisjonen.no "Prinsipperklæringen" s.14, hentet 14.02.13

⁷¹ www.israelsmisjonen.no "Prinsipperklæringen" s.15, hentet 14.02.13

⁷² www.israelsmisjonen.no "Prinsipperklæringen" s.19, hentet 18.02.13

slik: ”Men Gud stod ved sine løfter til Israel og sørget for at folket igjen kunne dra inn i landet, selv om de denne gangen ikke fikk politisk selvstendighet.”⁷³ Det blir påpekt at landet i den gamle pakt har hatt en sentral plass knyttet opp til Guds historie med sitt folk, og at det videre har bodd jøder i landet helt fra Josvas tid. Denne tilstedeværelsen av det jødiske folk i landet blir av DNI tolket som at: ”... denne tilstedeværelsen i landet har imidlertid ikke vært avhengig av politisk selvstendighet og en egen stat. I store deler av historien har dessuten majoriteten av det jødiske folk bodd i diasporaen.”⁷⁴ DNI forstår videre at landløftet får en utvidet betydning i Det nye testamentet: ”Det nye testamentet utvider perspektivet på løftene om landet i retning av den endelige forløsning, knyttet til Guds rikes komme.”⁷⁵ I begrunnelsen for denne forståelse av landløftets betydning i Det nye testamentet viser DNI til Romerne 4,13: ”For det var ikke ved loven Abraham og hans ætt fikk løftet om å arve verden, men ved den rettferdighet en får ved tro.” DNI poengterer videre at: ”Dette svarer til løftene om at det forløste gudsfolk skal oppleve fellesskapet med Gud på en ny jord (Åp 21). Løftets land blir altså utvidet til å omfatte hele det forløste skaperverk.”⁷⁶ DNI anvender dermed ikke en streng bokstavlig lesning av løftene i Det gamle testament, men tolker tekstene i en større grad ut fra en nytestamentlig horisont. Slik sett setter en seg imot den fortolkning som mener at løftene om land har politisk relevans i dag. DNI sin forståelse ligger nærme den engelske kristensionismes syn på at det jødiske folk skal konvertere til kristendommen, og som et folk under den kristne pakt møte Jesus gjenkomst og Guds rike.

Ved dette ser en at DNI fastholder at profetiene taler om noe større enn opprettelsen av staten Israel: ”Det universelle perspektivet på landløftet gjør det problematisk å se opprettelsen av en jødisk stat i 1948 som en direkte og endelig oppfyllelse av de bibelske løftene om landet.”⁷⁷ Videre understreker DNI at: ”løftene og profetiene som taler om hjemvending og bosetting i landet, også taler om at folket skal leve under Guds herredømme og følge hans vilje (jf. Jer 31,31-34; Esek 11,17- 20).”⁷⁸

⁷³ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.19, hentet 18.02.13

⁷⁴ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.19, hentet 18.02.13

⁷⁵ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s. 20, hentet 18.02.13

⁷⁶ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s. 20, hentet 18.02.13

⁷⁷ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.20, hentet 18.02.13

⁷⁸ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.20, hentet 18.02.13

DNI avkrefter at opprettelsen av staten Israel må forstås som en virkeliggjørelse av Guds frelsesplan for verden, fordi jødernes restaurering til sitt lovede land forutsetter at de kollektivt har fått en åndelig fornyelse. DNI åpner videre med at: ”Det er likevel mulig å se de politiske begivenhetene i 1947 – 48 som et uttrykk for at Gud sørger for å bevare Israel som folk. Også i gammeltestamentlig tid viste Gud hvordan han kunne bruke politiske stormakter i sin plan (jf. f.eks. Jes 45, 1ff).”⁷⁹ Til tross for at DNI ikke anvender de gammeltestamentlige landløfter til å gjelde dagens politiske situasjon, ser organisasjonen sterke etiske og folkerettslige grunner for at jødene har en historisk rett til å bo i Israels land:

”Folkets historiske tilknytning til dette landet er udiskutabel og tilsier at det har en legitim rett til å bo i dette området. Behandlingen av jødene gjennom historien, med pogromer og forfølgelse og med den ufattelige forbrytelsen som Holocaust representerer, viser behovet for å sikre jødene en egen stat, der de kan bo i frihet og fred, og med trygge grenser.”⁸⁰

DNI mener at dette var bakgrunnen for at FN i 1947 vedtok å opprette en jødisk stat innenfor det palestinske området, og understreker: ”FN- vedtaket som gav jødene rett til en egen stat, gav imidlertid også folkerettslig grunnlag for en palestinsk stat.”⁸¹

Vedrørende den moderne stat Israel, fremhever DNI at den er av en sekulær og demokratisk forfatning, og at den: ”... israelske stats politikk kan følgelig ikke legitimeres ut fra tanken om jødene som Guds utvalgte folk. Staten Israel har folkerettslig de samme rettigheter og er folkerettslig underlagt de samme etiske forpliktelser som enhver annen stat.”⁸²

Slik det kommer frem begrunner ikke DNI opprettelsen av staten Israel ut i fra bibelske profetier, men fremhever folkets historiske og folkerettslige rett til landet, som resulterer i det syn at staten skal behandles på lik linje med de øvrige verdens nasjoner etter de satte folkerettslige prinsipper.

5.7 Oppsummering

Overbevisningen om at det jødiske folk fortsatt er Guds utvalgte folk, blir bifalt av både IKAJ, Ordet og Israel og DNI. Ingen av organisasjonene slutter seg til budskapet til erstatningsteologien, som er at kirken har erstattet det jødiske folk. De omtalte organisasjoner

⁷⁹ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.21, hentet 18.02.13

⁸⁰ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.21, hentet 18.02.13

⁸¹ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s. 21, hentet 18.02.13

⁸² www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.21, hentet 18.02.13

slutter seg heller ikke til den klassiske dispensjonalistiske lære om at Gud har satt sin frelsesplan for det jødiske folk på vent, frem til kirkens opprykkelse. IKAJ, Ordet og Israel og DNI forståelse av at det jødiske folk forblir Guds utvalgte folk, materialiserer seg i praksis ulikt med utgangspunkt i hvordan en forstår forholdet mellom kirken og det jødiske folk.

I forlengelsen av IKAJs forståelse av jødene som Guds fortsatt utvalgte folk, opprettholder en elementer fra den dispensjonalistiske lære om at disse to utvalgte folk inngår i to ulike pakter. Konsekvensen av denne topaktsteologien er at en fastholder, på lik linje med den apokalyptiske kristne sionisme, det krav om at de to utvalgte folk forblir under hver sine paktsslutninger med ulik vei til frelse. En anser dermed misjonering rettet mot jøder som unødvendig ettersom deres frelse er knyttet opp til deres restaurering i landet, hvor det vil i forlengelsen av den fysiske gjenreisning følge en åndelig nasjonal omvendelse når Messias kommer igjen. IKAJ ser det derfor som sin rolle å være en kilde til trøst for staten Israel og det jødiske folk. Slik det kommer frem i IKAJ sin forståelse av det jødiske folk, kan en assosierer organisasjonen med den amerikanske kristnesionisme. Deres fokus angående det jødiske folk er ikke rettet mot evangelisering, men mot det jødiske folks restaurasjon. Opprettelsen av staten Israel i 1948 blir av IKAJ tolket som en profetisk oppfyllelse. En ser det klart at deres mandat går ut på å være en støttespiller til staten som en legitimerer ut fra Bibelen. En ser det på som Guds vilje at en viser solidaritet med den israelske stat, og ved det blir velsignet av Gud. IKAJ har en klar politisk agenda, og ved at en ikke har noe fokus på evangelisering, kan en plassere organisasjonen inn under politisk kristnesionisme.

Ordet og Israel anser på lik linje med IKAJ at Gud har inngått to forskjellige pakter med det jødiske folk og kirken. En skiller seg derimot på det punktet som angår evangelisering rettet mot jødene. En opprettholder en tosidig forståelse hvor en på den ene siden har det syn at Gud har inngått to forskjellige pakter med evig gyldighet, og på den andre side at det jødiske folks kollektive frelse er avhengig av troen på Jesus som deres Messias. Ordet og Israel kan på dette grunnlag plasseres innenfor messiansk kristnesionisme. Ordet og Israel holder videre fast på tanken om opprettelsen av staten Israel skal forstå ut fra bibelske profetier som har gått i oppfyllelse. En ligger nærme den amerikanske kristnesionisme i deres syn på at opprettelsen bebuder Jesus andre gjenkomst, og vektlegger at alle som arbeider for sionismens sak er villet av Gud. En kan derfor se at Ordet og Israels teologi orienterer seg

rundt den politiske sfære, og at deres arbeid, ved siden av evangelisering, impliserer et solidaritetsaspekt ovenfor den Israelske stat.

DNI skriver seg inn i rekken av de som forstår at det jødiske folk fortsatt er Guds utvalgte, men skiller seg ut ved at en avviser at Gud har inngått to separate pakter med kirken og det jødiske folk. En står ved det syn at frelsesløftene til Israel har sin oppfyllelse i Kristus, og misjonering rettet mot det jødiske folk derfor er nødvendig. Vedrørende landløftet blir det av DNI forstått til å være oppfylt i gammeltestamentlig tid, og videre at det i Det nye testament har fått en utvidet betydning. En begrunner ikke opprettelsen av staten Israel i 1948 ut fra bibelske profetier, men holder fast på at staten har rett til å eksisterer ut i fra folkerettslige grunner. En kan se at DNI har mye av det samme fokus som den engelske kristnesionismen, med tanke på at en opptatt av misjon rettet mot det jødiske folk. På den andre siden vil ikke DNI falle inn under ideologien kristnesionisme ettersom en ikke begrunner staten Israel og restaurasjonen av det jødiske folk ut fra bibelske tekster. Ettersom en holder fast ved at folkerettslige prinsipper skal være det bærende argument i forsvaret for en israelsk stat, forfekter DNI en humanistisk sionisme hvor religion er utelatt.

6. Politikk

I dette kapitlet vil jeg drøfte hvilke politiske uttrykk som kommer ut fra deres teologiske forståelse av det jødiske folk og landløftet. Denne analysen vil starte ved å redegjøre hvordan sionisme som ideologi blir vurdert politisk av andre aktører, med den hensikt å forstå hvordan de ulike organisasjoners bedømmelse av den jødiske sionismen eventuelt skiller seg ut fra en kritisk vurdering av sionismen.

Den Israelske stats politikk har blitt utsatt for massiv kritikk for å være rasediskriminerende og føre apartheidpolitikk. Ledende globale menneskerettsorganisasjoner som FN, samt styresmakter fra USA har uttalt seg kritisk til den israelske regjerings førende politikk angående den palestinske befolkning. En har kritisert at jøder og jødiske immigranter nyter godt av Israels borgerrettigheter, mens den resterende palestinske befolkning diskrimineres. Det har blitt påpekt at Israels politikk siden 1948 har drevet en segregeringpolitikk ovenfor den palestinske befolkningen (Lindhardt 2007:99).

I 1973 definerte FN apartheid som: "... inhuman acts committed for the purpose of establishing and maintaining domination by one racial group of persons over any other group of persons and systematically oppressing them" (White 2009:3). Flere kritikere har assosiert Israels politikk ovenfor det palestinske folk som apartheidregime. Apartheid og Israels behandling av det palestinske folk er likevel ikke helt det samme, men det blir poengtert av kritikere at det er visst samsvar og en likskap, og man bruker uttrykket israelsk apartheid. Dette er en versjon som har blitt fordømt av flere instanser i det globale samfunn (Wagner 2003:229-233).

Vanligvis vil en assosiere apartheid med Sør Afrika. I det Sør Afrikanske regimet ble den institusjonaliserte rasediskriminering anført av en hvit minoritet, hvor en søkte å opprettholde herredømme over majoriteten som var mørkhudet. Vedrørende kritikken mot det Israelske styret blir det poengtert at diskrimineringen blir rettet mot minoriteten, som er den palestinske befolkning. Det blir videre hevdet at denne diskriminering mot det palestinske folk finnes sted både i selve Israel og i de okkuperte palestinske territorier, som er under militær okkupasjon av Israel. Likheten mellom de to systemene er intensjonen om å konsolidere og håndheve bortvisninger, ved å sikre seg kontroll over naturressurser til en gruppe på bekostning av en

annen. Israel/Palestina har oppnådd denne kontrollen ved bruk av de samme virkemidler som ble brukt i det Sør Afrikanske apartheid. Virkemidler som blir fremmet er kolonialisering av land som i utgangspunktet er eiet av den innfødte befolkning; territorial fragmentering av det okkuperte Palestinske territoriet; restriksjoner av bevegelsesfrihet ved bruk av sjekkpunkter; nedrivning av hus; militær brutalitet og arrestasjon og fengslinger av politiske opposisjonelle (White 2009:xiv-xv).

Kontrollen blir også opprettholdt av midler som ikke ble brukt av det Sør Afrikanske apartheid. Det som er særegent ved den israelske versjon blir påpekt til å være: Byggingen av en mur/sikkerhetsgjerd som deler og separerer mennesker fra hverandre; et system av separate og ulike veier for Israelere (som får de beste veiene) og Palestinere (som får de verste veiene); og en bevisst produksjon av humanitær krise som har ledet det palestinske folket til tilstand av fattigdom og nød. Det Sør Afrikanske systemet ønsket å fremskynde materielle goder for den svarte befolkning, mens på den andre side ble de nektet politiske rettigheter. Israel nekter på sin side palestinerne politiske rettigheter, samtidig som de undergraver deres materielle velferd, noe som er i strid med de forpliktelser en har som en okkupasjonsmakt ifølge internasjonal humanitær rett (White 2009:xiv-xv).

Fra Kirkens verdensråd har det også kommet sterkt kritikk av den Israelske stats behandling av den palestinske befolkning. I en erklæring angående Kirkens verdensråd holdning til konflikten står det at de mener at Jerusalem må være en åpen, inklusiv og samdelte by i form av suverenitet og statsborgerskap. En motsetter seg annekasjonen av Øst Jerusalem, og fremmer at den endelige status for Jerusalem er et internasjonalt ansvarsområde og må bli redegjort innenfor rammen av folkeretten, og som en del av en omfattende israelsk- palestinsk freds oppgjør. Det følger videre at en anser bosetter politikken som ulovlig med begrunnelse at den ikke er forenelig med den fjerde Geneve- konvensjon, og at den hemmer fredsprosessen. I denne sammenhengen oppfordrer en medlemskirker til å unngå investeringer eller andre økonomiske samhandlinger med bosettere på ulovlig okkupert territorium, og boikotte varer produsert av disse bosetningene. Erklæringen understreker at en støtter en tostatsløsning hvor israelere og palestinere lever ved siden av hverandre med sikre og anerkjente grenser, og at Jerusalem blir en nøytral sone.⁸³

⁸³ www.oikoumene.org "WCC policy on Palestine/Israel", hentet 21.02.13

Fra norsk statskirkelig hold har det også blitt rettet kritikk mot staten Israels behandling av den palestinske befolkningen. I Mellomkirkelig råds uttalelse står det:

Mellomkirkelig råd vil gjenta at den økonomiske blokaden av Gaza må oppheves, og at Israel må avslutte okkupasjonen av Palestinske områder. Mellomkirkelig råd mener at Israel må forholde seg til Hamas som forhandlingspartner, og at Hamas på sin side må anerkjenne staten Israel og stanse rakettskytingen for at en rettferdig og varig fred skal bli mulig.⁸⁴

I det påfølgende avsnitt vil jeg beskrive og drøfte hvordan IKAJ, Ordet og Israel og DNI beskriver sin støtte til Israel og hvilken politisk konsekvens som kommer ut av dette.

6.1 IKAJ- Støtte og velsignelse til Israel

IKAJs beskriver den kristne plikt rettet mot det jødiske folk og staten Israel slik:

det er Guds ønske at kristne rundt i hele verden stimuleres, oppmuntres og inspireres når det gjelder deres rolle i Israels opprettelse. Bibelen lærer oss at fremtiden for nasjonen, kristne og kirken/menigheten er knyttet til måten man gir gjensvar til denne gjenopprettelsen. Israel er blitt målet for fiendtlighet fra mange kanter, Vi tror at kristne må ta avstand fra anti- israelske og antisemittiske fordommer, og møte løgn med sannhet.⁸⁵

IKAJ uttaler videre at: ”Våre standpunkter kan til tider virke politiske, men det springer ut fra bibelske prinsipper og overbevisning.”⁸⁶ Disse bibelske prinsipper blir forklart ved henvisninger til skriftsteder som: ”1. Mosebok 12:3 sier at vi skal ”velsigne dem”, Jesaja 40:1 befaler oss å ”trøste dem”. Salme 122:6 sier vi skal ”be om fred for Jerusalem!” Romerne 11:31 ber oss om å ”vise dem miskunn.”⁸⁷ Slik det kommer frem er uttrykket *omsorg* definert til å gjelde praktisk støtte for det jødiske folk restaurering til Israel. IKAJ fremhever også at motivasjonen bak å gi omsorg til det jødiske folk ligger i at kirken fortsatt bør ta på seg ansvaret for deres forfedres anti- semittiske arv, og videre bli observant på det faktum at:

...the attitudes of and distortions behind these doctrines have now permeated the entire Arab/Isalmic world. The origins of much of the religious, racist and conspiratorial forms of anti- Semitism widely circulating in the Arab world today stem back to Christian Europe, and the church must confront them as to the error of repeating and futhering our own past mistake.⁸⁸

En viktig faktor for motivasjonen bak IKAJs virke, er den tro at kristne blir velsignet i sin relasjon med Israel. Det komme frem i proklamasjonen fra den tredje sionistkongress hvor en stadfester: ”I sin nidkjære kjærlighet til Israel og det jødiske folk velsigner og forbanner

⁸⁴ www.kirken.no ”Uttalelse fra Mellomkirkelig råd: Be om varig fred og rettferdig fred i Israel og Palestina”, hentet 20.02.13

⁸⁵ www.ikaj.no ”Om ICEJ”, hentet 25.02.13

⁸⁶ www.ikaj.no ”Om ICEJ”, hentet 25.02.13

⁸⁷ www.ikaj.no ”Om ICEJ”, hentet 25.02.13

⁸⁸ www.icej.org ”Swords into ploughshares”, hentet 23.01.13

Herren folk og nasjoner basert på deres behandling av det Utvalgte Folket Israel.”⁸⁹ Bibelverset som ligger til grunn for dette synet er 1. Mosebok 12:3: ”Jeg vil velsigne dem som velsigner deg, men den som forbanner deg, skal jeg forbanne.” Ved at IKAJ fortsatt betrakter det jødiske folk som Guds utvalgte folk ved siden av kirken, forstår en at dette verset får stor betydning for deres engasjement. En ser også at denne lovnaden blir brukt i rekrutteringen av nye medlemmer og givere, ved at en påstår å vite at: ”... alle dem som tar del i vår tjeneste blir berørt og velsignet av Gud på en helt spesiell måte”.⁹⁰ Hvordan en velsigner eller gir omsorg til Israel blir av IKAJ beskrevet som det å gi en økonomisk gave, bønn og opprette en *menighet for Israel*.⁹¹

IKAJ uttrykker sin solidaritet med det jødiske folk og staten Israel på flere måter. Blant annet sponser organisasjonen den årlige kristne løvhyttfesten i Jerusalem. Løvhyttfesten er i utgangspunktet en jødisk høytid som er en påminnelse om de 40 årene med vandring i ørkenen og en innhøstingsfest. Den kristne deltakelsen blir begrunnet i skriftstedet Sakarja 14:16: ”Da skal de som er igjen av alle folkeslagene som kom mot Jerusalem, år etter år dra opp for å tilbe kongen, Herren over herskarene, og for å feire løvhyttfesten”. I følge dette profetiske ord forstår en at det er en fest som også angår ikke-jøder. En påpeker at denne fest siden 1980 har vært en sentral og vital del i deres virke for å gi omsorg for Israel, og fremhever videre at: ”Pilgrims come from many nations to worship the lord, pray for peace of Jerusalem, and to bless Israel in this time of regathering.”⁹² Festen skal være en forsmak på feiringen i tusenårsriket etter at Messias er kommet tilbake. Det er en profetisk erklæring om at Herren kommer snart, og videre at festen er et uttrykk for at en vil: ”stand with Israel and assure them that the God who delivered them out of Egypt will also deliver them today.”⁹³

IKAJ viser også sin solidaritet med staten Israel og det jødiske folk ved å arrangere solidaritetsturer til Israel. Disse solidaritetsturene har stor betydning for staten Israel, ettersom de er en vesentlig inntektskilde og fremmer kristen støtte til staten. I IKAJs påsketur 2013 er

⁸⁹ www.ikaj.no ”Proklamasjon fra den tredje internasjonale kristne sionist kongress”, hentet 24.01.13

⁹⁰ www.ikaj.no ”Om ICEJ”, hentet 24.01.13

⁹¹ www.ikaj.no ”Informere kristne om Israel”, hentet 28.01.13

⁹² www.icej.org ”About the feast”, hentet 26.02.13

⁹³ www.icej.org ”Why we celebrate the feast”, hentet 26.02.13

det blant annet lagt inn møter med det militære og bosetterne i Samaria. En reiser til konfliktområder som grensen til Libanon og Syria hvor en får briefing av situasjonen.⁹⁴

IKAJ har også tatt initiativ til opprettelsen av Knesset Christian Allies Caucus. Dette er et råd innenfor Knesset som koordinerer samarbeid med Israels kristne allierte. Videre har IKAJ bidratt med å etablere European Coalition for Israel (ECI). Dette er et felles initiativ med andre pro- israelske organisasjoner med virke i Europa. ECI er en koalisjon som tar opp det de betrakter som økende anti- sionisme og antisemittisme i Europa. En driver en lobbyistisk virksomhet rettet mot medlemmer i Europaparlamentet og andre politiske ledere i Brussel, hvor hensikten er å informere om de komplekse realitetene i Midtøsten og fremme staten Israel sin rett til å eksistere innenfor sikre grenser.⁹⁵

Ut fra dette ser jeg at IKAJ forstår det som sin religiøse plikt i å støtte Israel politisk og finansielt. Et sentralt bakteppe for denne støtten er deres forståelse av at Gud velsigner dem som står sammen med Israel. Det kommer klart frem at IKAJ støtter opp om den politiske sionisme, og at en ønsker å være et motsvar til den kritikk som beskriver det israelske styret som et apartheidregime. En dimensjon IKAJ vektlegger som en grunn til å bistå det jødiske folk politisk og finansielt er den jødiske og kristne relasjon gjennom historien. IKAJ er klare på at en ønsker å bekjempe erstatningsteologien som har rådet i store deler av kirkens historie og vise solidaritet med det jødiske folk på grunn av kirkens antisemitiske arv. Slik sett kan en se at dette aspektet bidrar til å gi IKAJ en emosjonell tilknytning ved siden av faktorer som skriftsyn, teologi og eskatologi.

Ettersom IKAJ har det syn at det er Guds vilje at jødene skal vende tilbake til sitt lovede land og ser denne restaurasjon som en del av Messias komme, ønsker en å oppmuntre og legge til rette for migrasjon. IKAJ beskriver sitt virke slik:

Våre plikter og vår omsorg for å hjelpe jødene hjem til Israel har vært høyt på Ambassadens prioritetsliste. Vi gir både praktisk hjelp og er med på å oppmuntre jøder i diasporaen til å vende hjem til Israel. Til nå har vi hjulpet over 115 000 på deres vei hjem til Israel. Vi har også et utstrakt program som hjelper mange av disse nye innvandrerne i den vanskelige integreringsprosessen de må gjennom i Israel.⁹⁶

⁹⁴ www.ikaj.no "Påsketur til Israel 2013", hentet 27.02.13

⁹⁵ www.ikaj.no "Om ICEJ", hentet 26.02.13

⁹⁶ www.ikaj.no "Om oss", hentet 26.02.13

IKAJ er veldig klare på deres arbeid med å hjelpe jøder til å vende tilbake til Staten Israel er en bibelsk befaling og etter Guds vilje. I proklamasjonen fra den tredje internasjonale kristne sionist kongress stadfester IKAJ at:

Den moderne innsamling av det jødiske folk til Erez Israel og nasjonen Israels gjenfødelse er oppfyllelse av bibelske profetier slik de er skrevet både i Det gamle og Det nye testamentet. Troende kristne instrueres av Skriften til å anerkjenne sin tros hebraiske røtter aktivt hjelpe til og delta i Guds store plan for innsamlingen av det jødiske folk og gjenopprettelsen av nasjonen Israel i dag.⁹⁷

IKAJ startet hovedsakelig sitt aliyahprogram i begynnelsen av 1990 med å sponse flyavganger som brakte jøder fra det gamle Sovjetunionen til Israel. IKAJ samarbeider her tett med The Jewish Agency, hvor IKAJ har stilt med *fiskere* som har hatt i oppdrag å lokalisere jødiske samfunn og tilby økonomisk assistanse for reisen tilbake til Israel.⁹⁸ Begrepet *fiskere* er et mye brukt begrep innenfor organisasjoner som driver med dette virke. Begrepet er basert på Jeremia 16:16: ”Se jeg sender bud etter mange fiskere, sier Herren, og de skal fiske dem. Siden sender jeg bud etter mange jegere, og de skal jage dem fra hvert fjell og hver høyde og fra bergsprekkene.” I denne *fiskingen* ligger det at en lokaliserer jøder, overbeviser dem om å emigrere, hjelper dem med å skaffe dokumenter som identifiserer dem som jøder, distribuerer humanitær hjelp og betaler for utreisetillatelse, pass, tilbakebetaling av gjeld, transport og overnatting mens søknaden behandles av Jewish Agency (Sizer 2004:222).

Ut fra dette ser en at IKAJs forståelse av at det jødiske folk forblir Gud sitt utvalgte folk har politiske konsekvenser. Slik jeg ser det går det frem at IKAJ ønsker å være et motsvar til den kritikken som ble presentert i innledningen av dette kapittel. IKAJ bruker flere kanaler i sitt arbeid for å støtte Israel materielt og politisk. En fører blant annet lobbyvirksomhet blant politikere, arrangerer kristne festivaler og solidaritetsturer til Israel som et ledd i å vise ens solidaritet og støtte til det jødiske folk og staten Israel. Et moment som blir litt uklart i IKAJ sin støtte er om organisasjonen helt skiller mellom antisemittisme og antisjonisme. Skillet mellom disse har en viss tendens til å bli visket bort, ettersom den politiske sionisme blir støttet med utgangspunkt i religion. IKAJ sitt arbeid med å bistå jøder til å bosette seg i Israel får også politiske konsekvenser ettersom implisitt i dette virket bidrar til å opprettholde bosetninger på vestbredden.

⁹⁷ www.ikaj.no ”Proklamasjon fra den tredje internasjonale kristne sionist kongress”, hentet 27.02.13

⁹⁸ www.icej.org ”Defining aliyah”, hentet 27.02.13

6.2 Ordet og Israel- Støtte og velsignelse til Israel

Slik det kommer frem i Ordet og Israels beskrivelse av organisasjonens formål ønsker en: ”..fremme forståelse for og kjærlighet til det jødiske folk og Israel.”⁹⁹ Videre konstaterer Ordet og Israel at: ”Som kristne arbeider vi ikke på politisk grunnlag i vår solidaritet med Israel, men vårt engasjement er grunnet i Guds ord.”¹⁰⁰ Ordet og Israel toner ned synet om at det er en religiøs plikt i å støtte staten Israel så vel politisk som finansielt. En understreker i større grad at denne plikt hovedsakelig går ut på å: ”...å være et vitne om Jesus overfor det jødiske folk, og i kjærlighet, forbønn og hjelp stå i tjeneste for Guds eiendomsfolk.”¹⁰¹ Evangelisering inngår dermed som et viktig ledd i Ordet og Israels støtte til det jødiske folk. Det kommer likevel implisitt frem at det å stå sammen med det jødiske folk betyr å støtte staten Israel. Ordet og Israel mener at opprettelsen av staten Israel i 1948 er: ”... begynnelsen på Israels frelse, som vil føre til at Jesus, Guds Messias, vil være konge over hele jorden.”¹⁰² Ved at det er Guds vilje at staten Israel er til, kommer det videre frem at Ordet og Israel vil: ”... advare dem som direkte og indirekte vil motarbeide Israels eksistens og suverenitet.”¹⁰³ Ordet og Israel ser det dermed slik at:

Gud vil samle sitt folk som er spredt over alt og la dem bosette seg der. Vi ser det derfor slik at personer, bevegelser og organisasjoner som arbeider for dette, er villet av Gud. Når vi derfor som en kristen bevegelse samarbeider med slike, har det sitt utgangspunkt i vår forståelse av skriften. Derfor ser vi positivt på en bevegelse som sionismen, selv om vi ikke har det samme åndelige utgangspunkt.¹⁰⁴

En rettferdiggjør videre denne forståelse ved at: ”... hvert enkelt menneske har fått et ansvar for å administrere den verden Gud har skapt. I overensstemmelse med dette, er det opp til hvert enkelt menneske å arbeide på andre premisser, også politiske.”¹⁰⁵

Slik det kommer frem driver ikke Ordet og Israel en aktiv politisk og finansiell virksomhet i sin støtte til staten Israel og det jødiske folk, men det kommer tydelig frem at en støtter og anerkjenner pro- israelske politiske organisasjoner og bevegelser, som en betrakter som Guds redskap i hans frelsesplan. Ordet og Israel ønsker å være en kristen støtte og solidaritetsbevis med det jødiske folk og staten Israel ved å være en informasjonskanal til den kristne

⁹⁹ www.ordetogisrael.no ”Dette er Ordet og Israel”, hentet 27.02.13

¹⁰⁰ www.ordetogisrael.no ”Kristen sionistisk trosmanifest”, hentet 21.02.13

¹⁰¹ www.ordetogisrael.no ”Dette er Ordet og Israel”, hentet 27.02.13

¹⁰² www.ordetogisrael.no ”Kristen sionistisk trosmanifest”, hentet 27.02.13

¹⁰³ www.ordetogisrael.no ”Hva Ordet og Israel står for”, hentet 19.02.13

¹⁰⁴ www.ordetogisrael.no ”Hva Ordet og Israel står for”, hentet 28.02.13

¹⁰⁵ www.ordetogisrael.no ”Hva Ordet og Israel står for”, hentet 28.02.13

menighet. Slik jeg ser det henger dette i stor grad sammen med at organisasjonen er tuftet på et felleskirkelig grunnlag. Ved dette får organisasjonen en større arena å fremme sin støtte til det jødiske folk og staten Israel, gjennom å avholde bibelundervisning, møter og seminarer.¹⁰⁶

En kan også betrakte Ordet og Israel sin arrangering av Israels turer som et ledd i deres støtte til det jødiske folk og staten, ettersom det blir innlagt reiser til bosetterområder deriblant Ariel, og videre til Golanhøyden hvor en får en innføring i den politiske situasjonen.¹⁰⁷

Ettersom en holder fast ved at opprettelsen av staten Israel har en frelseshistorisk betydning, forstår ordet og Israel jødernes tilbakevending som profetisk oppfyllelse. Ordet og Israel fremhever at: "... betydningen av det som skjer med Israel i dag, er et tegn på Jesus Messias snarlige komme for å hente sin menighet og opprette "Riket for Israel" (Tusenårsriket), for at folkeslagene skal kjenne at Han er Herren."¹⁰⁸

Ved dette syn finner Ordet og Israel det formålstjenelig å støtte organisasjonen Hjelp jødene hjem, som er en upolitisk samarbeidsorganisasjon som består av både kristne, jødiske og humanitære organisasjoner. Hjelp jødene hjem beskriver sitt virke slik: "Formålet er å kanalisere støtte fra nordmenn som vil hjelpe jøder fra det tidligere Sovjet og andre utsatte områder med reise til Israel, lette overgangen til et nytt liv og tilpassning til et nytt hjemland."¹⁰⁹

Det kommer frem at Ordet og Israel vektlegger at det er en kristen plikt å stå sammen med det jødiske folk ved siden av å gi dem evangeliet. En er veldig klare på at arbeidet er tuftet på Bibelen, og at det ikke ligger noen politisk agenda bak. Men en legger ikke skjul på at en støtter opp om den politiske sionismens mål, og legitimerer denne støtten ut fra sin teologiske og eskatologiske forståelse av det jødiske folk. Ordet og Israel støtter aktivt opp om den jødiske restaurasjon, som de mener er et ledd i endetids dramaet. Ut i fra dette kan en se at Ordet og Israel vil stille seg kritisk den kritikk som blir rettet mot staten Israel, ut fra at en har et religiøst perspektiv på konflikten, ved at deres forståelsesramme tilsier at det jødiske folk

¹⁰⁶ www.ordetogisrael.no "Dette er Ordet og Israel", hentet 29.02.13

¹⁰⁷ www.ordetogisrael.no "Påsketur til Israel", hentet 29.02.13

¹⁰⁸ www.ordetogisrael.no "Dette er Ordet og Israel", hentet 29.02.13

¹⁰⁹ www.hjhome.org "Om HJH", hentet 29.02.13

spiller en sentral brikke i historiens forløp. Det er en kristen plikt å vise solidaritet og støtte og ved det blir en et Guds redskap i denne verden.

6.3 DNI- Støtte og velsignelse til Israel

Blant de tre organisasjoner markerer DNI seg ut ved sin forståelse av forholdet mellom kirken og det jødiske folk. DNI betrakter fortsatt jødene som et utvalgt folk, men angående deres betraktning av jødene særstilling, blir deres støtte av en annen karakter. Slik DNIs visjon sier: ”Evangeliet tilbake til jødene.”¹¹⁰, ser en at organisasjonen forstår sitt primære oppdrag i å bringe evangeliet om Jesus Messias tilbake til det jødiske folk. En forstår sin kristne plikt som å støtte og vise solidaritet med det jødiske folk på bakgrunn av:

... at troen har et jødisk utgangspunkt og en jødisk dimensjon som både uttrykker vår forankring og fortsatte forpliktelse. Gjennom det jødiske folk har vi fått del i Guds løfter, og sammen med dem er vi forsonet med Gud ved troen på Jesus Messias som døde, sto opp og lever. Bevisstheten om troens jødiske røtter og vær tilknytning til det jødiske folk vil skape et aktiv engasjement for jødene og en fornyelse av troen og livet.¹¹¹

DNI begrunner sin støtte og solidaritet med det jødiske folk ut i fra den betydning dette folket har hatt for ens kristne tro og kultur. En vektlegger ikke jødene plass i et endetidsscenario som en grunn for sin støtte. Angående deres støtte til det jødiske folk kommer det videre frem at en ønsker å:

... møte det jødiske folk med respekt og ydmykhet, samtidig som vi i ord og handling vil formidle den kjærlighet vi har møtt gjennom Jesus Messias. Dette møtet innebærer også vitnesbyrdet om at Jesus er den lovede Messias og frelser for jøde først (Rom. 1,16). Derfor vil vi i særlig grad vise vår støtte til og omsorg for de jøder som i dag bekjenner troen på Jesus som Messias og Guds sønn.¹¹²

Slik det kommer frem inkluderer ikke DNIs støtte til det jødiske folk en politisk dimensjon. De mener ikke at en fysisk gjenreisning av folket fører til en åndelig forløsning. Deres støtte omfatter dermed ikke materiell og politisk støtte til staten Israel. I deres formålserklæring kommer det frem at de vil: ”Vise dem kristen kjærlighet.”¹¹³ Innbefattet i denne kjærlighet ligger å: ”... forebygge og bekjempe antisemittiske holdninger og vise solidaritet med det jødiske folk i kampen for deres rettigheter og likeverd.”¹¹⁴ Et initiativ som DNI fremmer og driver i denne sammenheng er Gisle Johnson- instituttet i Budapest. Dette instituttet har som formål å fremme økt kunnskap om kirkens jødiske røtter og stå i kampen mot antisemittisme i

¹¹⁰ www.israelsmisjonen.no ”Visjon og formål”, hentet 6.3.13

¹¹¹ www.israelsmisjonen.no ”Visjon og formål”, hentet 6.3.13

¹¹² www.israelsmisjonen.no ”Visjon og formål”, hentet 6.3.13

¹¹³ www.israelsmisjonen.no ”Visjon og formål”, hentet 7.3.13

¹¹⁴ www.israelsmisjonen.no ”Satsningsområder og hovedmål”, hentet 7.3.13

Ungarn.¹¹⁵ Evangelisering blir lagt stor vekt på som et kristent uttrykk for kjærlighet. Det blir fremhevet av DNI at en ønsker i særlig grad å vise omsorg for de jøder som bekjenner troen på Jesus som deres Messias.

DNI understreker også at organisasjonen ønsker: ”... i ord og handling arbeidet for fred og forsoning mellom mennesker både i vårt arbeid i Norge og i andre land, og særlig i møte mellom jøder og palestinere.”¹¹⁶ Et særlig forsoningstiltak som DNI driver er Bridgebuilders. Målsetningen til dette initiativ er følgende: ”... å arbeide for at fellesskapet mellom messianske jøder og arabisk/palestinske kristne styrkes, samt å støtte fredskappende tiltak i Midtøsten, og bidra til at det bygges relasjoner mellom enkeltmennesker og folkegrupper.”¹¹⁷ Et annet fredsfremmende virke DIN viser til er deres årlig arrangement av Shalomtur til Israel. En beskriver at det unike ved disse turer er at en i tillegg til å få møte de historiske steder fra Bibelen, får møte DNI sitt misjons og forsoningsarbeid samt de *levende steiner* blant jøder og palestinere.¹¹⁸

DNI tilskriver ikke noen frelseshistorisk betydning til jødernes moderne tilbakekomst til staten Israel. DNI forklarer i sin prinsipperklæring at: ”Så positivt man enn måtte se på den jødiske tilbakekomst til landet i nyere tid, ligger forpliktelsen for den kristne menighet i å forkynne evangeliet jødene slik at de kan vende tilbake til fedrenes Gud gjennom troen på hans sønn Jesus Messias.”¹¹⁹ DNIs hovedfokus ligger på at jødene skal anerkjenne Jesus som sin Messias og ikke at deres tilbakekomst til landet vil fremme Guds andre komme. DNI anser videre at jødene har historisk rett til å bo i landet. I prinsipperklæringen viser en til at det finnes: ”... sterke etiske og folkerettslige grunner for at jødene har rett til å bo i Israels land. Folkets historiske tilknytning til dette landet er udiskutabelt og tilsier at det har en legitim rett til å bo i dette området.”¹²⁰ I sammenheng med dette må en se DNIs motiv, ved å støtte aksjonskomiteen HJH¹²¹, til å være av en humanitær art.

Det blir klart at DNI vektlegger misjon som sin hovedvirksomhet ovenfor det jødiske folk. Når politiske forhold blir vurdert, henviser DNI til internasjonale rett. DNI trekker også inn at

¹¹⁵ www.israelsmisjonen.no ”Gisle Johnson- instituttet”, hentet 7.3.13

¹¹⁶ www.israelsmisjonen.no ”Visjon og formål”, hentet 6.3.13

¹¹⁷ www.israelsmisjonen.no ”Bridgebuilders”, hentet 07.03.13

¹¹⁸ www.israelsmisjonen.no ”Shalomtur”, hentet 07.03.13

¹¹⁹ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.22, hentet 07.03.13

¹²⁰ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.21, hentet 07.03.13

¹²¹ www.hjhome.org ”Om HJH”, hentet 07.03.13

bekjempelse av antisemittisme som grunnlag for sin støtte til det jødiske folk. Det blir klart at DNI skiller mellom den sekulære og religiøse sfære i sitt virke for det jødiske folk. Ved siden av misjon kommer det også frem at DNI engasjerer seg i forsoningsarbeid mellom messianske jøder og kristne palestinere. Slik sett kan en se at DNI bruker religion til å legitimere en løsning på konflikten ved at en ønsker å bygge bro mellom de to parter. Dette aspektet kommer også frem i arrangementen av deres shalom tur, hvor en legger vekt på å bygge nettverk mellom kristne palestinere og messianske jøder.

6.4 Oppsummering

Vi har i dette kapittelet sett at IKAJ og Ordet og Israel ligger nærmest hverandre i tanke på hvordan en posisjonerer seg i møte med kritikk imot den politiske sionisme. De to organisasjoner knytter sitt virke direkte opp mot å være støttespiller for det jødiske folk, og være en kritisk røst mot antisionisme og antisemittisme. Både IKAJ og Ordet og Israel legger vekt på å være et solidaritetsbevis ovenfor det jødiske folk, hvor denne solidariteten blir begrunnet ut fra at jødene er fortsatt Guds utvalgte folk og spiller en sentral rolle i endetiden. Det kommer dermed frem at en ser det som sin kristne plikt i bidra til og legge til rette for at det jødiske folk får vende tilbake til Israel. Hva som skiller disse to organisasjoner er at Ordet og Israel vektlegger og det aspektet om nå det jødiske folk med evangeliet. IKAJ fører en mer ren linje med å være en finansiell og politisk støttespiller. Den organisasjonen som skiller seg mest ut i sitt virke er DNI. DNI sitt hovedfokus er å drive misjon rettet mot det jødiske folk, og politiske forhold blir begrunnet i internasjonale rett. DNI er også den organisasjonen som vektlegger forsoningsarbeid mellom palestinere og israelere. De ulike forståelser mellom organisasjonene kommer til uttrykk i organisasjonenes arrangementer av turer til Israel. Betrakter en IKAJ og Ordet og Israel sine turer ser en at de legger vekt på at formålet bak turene skal være å vise solidaritet med det jødiske folk, mens DNI har mer fokus på å at turene skal bidra til å bygge nettverk mellom kristne palestinere og messianske jøder. Ut fra dette kan en se at religion kan bidra til både konflikt og forsoningsarbeid.

7. Staten Israel

Det er tre separate uoverensstemmelser om hvilke landegrenser staten Israel skal innebefatte. Den ene betraktningen bedømmer grensene til å gjelde de landegrenser det internasjonale samfunn anerkjente i 1949, grenser som staten Israel ikke lenger vedkjenner. Den andre betraktningen ser de landegrenser som ble strukket etter krigen i 1967 for å være gjeldene. Den tredje og siste betraktningen operer med langt større grenser ved å henvide til de grenser Gud lovet Abraham i sin pakt (Sizer 2004:225).

FNs delingsplan fra 1947 anbefalte en detaljert delingsplan av landet, hvor den jødiske stat skulle inkludere 55 prosent av landet, med en populasjon på 509,780 arabere og 499,020 jøder. Den arabiske staten skulle inkludere det gjenværende 44 prosent av landets areal, og huse 749,101 arabere og 9,520 jøder. Jerusalem og de omkringliggende områder skulle være en internasjonal sone. Mens jødene i Palestina aksepterte denne delingsplanen, forkastet palestinske arabere planen, delvis på grunn av at en følte en var blitt utelatt av forhandlingene, og delvis at fordi en så delingen av landet som urettferdig og at den favoriserte jødene. Etter at det britiske mandat hadde utgått, ble staten Israel proklamert den 14. mai 1948. De arabiske nabolandene bifalt ikke denne opprettelsen, og kort tid etter proklamasjonen erklærte Jordan, Syria, Egypt, Libanon og Irak krig mot den nye nabo staten. Denne krigen varte i syv måneder, og utfallet av krigen ble at de jødiske styrkene beseiret sin motpart, og tok over store landområder i nord (Galilea) og i sør (Negev). Disse okkuperte landområdene var ifølge FNs delingsplan land som tilhørte den palestinske stat. Etter våpenhvileavtalen i januar 1949, hadde Israel tatt over 27 prosent av landet som var tiltenkt den palestinske stat. Vestbrede territoriet, inkludert Øst- Jerusalem, ble annektert av Jordan. Mellom 700,000 og 800,000 palestinske arabere forlot eller ble drevet på flukt fra sine hjem som en konsekvens av denne krigen (Chapman2002:29-31).

Grensene etter våpenhvileavtalen i 1949 ble anerkjent som de faktiske grenser for staten Israel av det internasjonale samfunn. Disse grensene ble imidlertid vanskelige å forsvare militært, og spenningene mellom de arabiske nabolandene ledet opp til Suezkrisen med Egypt i 1956 og 6 dagers krigen med de arabiske nabolandene i 1967 (Sizer 2004:225). I 1956 vedtok Egypts president Nasser å nasjonalisere Suez kanalen, et vedtak det internasjonale samfunn mottok med stor misnøye. Dette ga staten Israel en mulighet til å angripe Egypt med den

hensikt å stoppe terroristangrepene på grensen. Etter å ha inngått en hemmelig avtale med Storbritannia og Frankrike, invaderte Israel Sinai i Egypt 29. Oktober i 1956, og erobret dette området i løpet av en uke. Storbritannia og Frankrike fulgte opp med luftangrep på Suez kanalen. Etter et massivt press fra Amerika, ble Storbritannia og Frankrike presset til å trekke sine styrker tilbake fra Suezområdet. Israel ble også enige med Egypt om å trekke sine styrker ut fra Sinai, etter å ha mottatt forsikringer fra Egypt om at det ikke ville komme gjengjeldelsesangrep, og at Egypt ikke ville stoppe Israelsk shipping i Aqaba kanalen. Ved slutten av 1966 hadde konfrontasjoner mellom staten Israel og de arabiske nabolandene nådd et klimaks. Egypt fulgte opp med å stenge Aqaba kanalen for shipping, noe som Israel tolket som en krigserklæring ettersom en anså dette som et brudd på den eksisterende avtale med Egypt. For å komme i forkjøpet av et arabisk angrep, intervenerte staten Israel først den egyptiske luftbasen mens den fortsatt sto på bakken. På mindre enn en uke hadde Israel okkupert hele Sinai, Gaza stripen, Vestbredden (inkludert gamlebyen i Jerusalem) og Golan høyden. Denne okkupasjonen ble fordømt av FNs sikkerhetsråd, og gjennom resolusjon 242, som ble stadfestet 22. November 1967, ba FN Israel trekke seg tilbake fra de territorier som ble okkupert under seksdagerskrigen. Denne resolusjonen har israelske styresmakter nektet å godta, en har istedenfor oppfordret til å etablere jødiske bosetninger på disse okkuperte områdene (Chapman 2002:31-32). I 1977 startet den israelske regjering, under ledelse av Menachim Begin og Likud partiet, å anvende bibelsk billedbruk for å rettferdiggjøre den militære okkupasjonen og bosetningene på Vestbredden, ved å omdøpe området til Judea og Samaria. De gav også hebraiske navn til bosetninger som var lokalisert i nærheten av gamle bibelske byer og landsbyer, ved den hensikt å forsterke det historiske krav til område som strekte seg 3000 år tilbake (Sizer 2004:225).

Blant flere religiøse sionister er de legitime grensene for staten Israel langt større enn de grensene som er skissert ovenfor. Særsilt innen bevegelsen politisk messianisme er det grupperinger som betrakter den moderne sekulære stat som en forløper til etableringen av det bibelske Israel. Den messianske sionisme fikk en sterk vekst etter Israels militære seier i seksdagerskrigen i 1967. Seiere førte til en nasjonal optimisme, hvor en betraktet Israel som en ekspansiv og triumferende stat. Religiøse sionister så begivenhetene slik at historien snarlig ledet opp til en guddommelig forløsning og gjenskapning av Israel som en bibelsk stat (Juergensmeyer 2003:55-56). En forfektet at den militære seieren i seks dagers krigen brakte

med seg radikale endringer i jødernes fysiske og metafysiske status. Den militære seieren forsto en som et guddommelig mirakel som beviste at den eskatologiske forløsningstiden var startet. En anvendte mytisk terminologi for å beskrive erobringen av landet Eretz Israel. Landet var blitt forløst fra den undertrykkende *Sintra Achra* (den andre side eller den onde side), og hadde kommet inn i det hellige riket. Den politiske messianske bevegelse så det dermed slik at ved å gi bort land til andre nasjoner, var å gi tilbake kontrollen til onde krefter. En betrakter de nåværende grenser for staten Israel for å være hellige, men ser i forlengelsen av disse grenser at det jødiske folk har den legetime arverett på de grenser Gud gav til Abraham i sin pakt (Hoffmann 1986:317).

I de påfølgende avsnitt vil det bli gjort en analyse om hvordan IKAJ, Ordet og Israel og DNI forstår og rettferdiggjør staten Israel. Det vil også her bli tatt opp organisasjonenes tilnærming bosetterne på Vestbredden og Jerusalems status.

7.1 IKAJ- Staten Israel

Opprettelsen av staten Israel blir forstått og begrunnet i Bibelens ord. Det er verken en politisk eller en sekulær begivenhet, men en åndelig. En forstår opprettelsen av staten Israel i 1948 som en klar oppfyllelse av Bibelens profetier. I den tredje kristne sionist erklæring blir det eksplisitt uttrykt hva en mener som skal utgjøre staten Israel: ”I henhold til Guds fordelinger av nasjoner, er landet Israel gitt til det jødiske folk av Gud som en evigvarende eiendom ved en evig pakt. Det jødiske folk har den absolutte rett til å eie og bo i Landet, inkludert Judea, Samaria, Gaza og Golan.”¹²² IKAJ legitimerer dermed de okkuperte landområder fra seksdagerskrigen til å være en del av statens Israel sin grenser. Dette blir begrunnet med at disse områder eksklusivt tilhører det jødiske folk ved guddommelig mandat. IKAJ motsetter seg dermed en tostatts løsning, som en begrunner ved at:

Guds sannheter er imidlertid suverene, og det er skrevet at Landet som Han lovt Sitt folk ikke må deles. Det er vår moralske oppfatning at Israel og nasjonene feiler ved å gi gunst og status til det nåværende lederskap i den palestinske Frigjørings organisasjon (PLO), og ved å gi deres hender land og mennesker som er verdifull for Gud. Det vil være en ytterligere feil av nasjonene å anerkjenne en palestinsk stat i noen del av Eretz Israel.¹²³

Overbevisningen om at hele Vestbredden skal være integrert i staten Israel, leder IKAJ til å støtte bygging av jødiske bosetninger på Vestbredden. IKAJ underkjenner dermed FN's

¹²² www.ikaj.no "Proklamasjon fra den tredje internasjonale kristne sionist kongress", hentet 12.03.13

¹²³ www.ikaj.no "Proklamasjon fra den tredje internasjonale kristne sionist kongress", hentet 18.03.13

resolusjon 242 som betrakter Israels militære nærvær i dette området som ulovlig etter internasjonal lov. Det blir ikke beskrevet noen konkrete tiltak for praktisk støtte rettet til bosetterne i IKAJs offentlige dokumenter på deres hjemmeside. Men i andre kilder går det frem at IKAJ har støtte finansiering av skuddsikre vester og en skuddsikker buss for innbyggerne i Efrat (Sizer 2004:229-230).

I forlengelsen av IKAJ støtte til okkupasjonen blir det klart at IKAJ forfekter at staten Israel skal ha full suverenitet over Jerusalem. Dette syn kommer klart frem proklamasjonen fra den tredje internasjonale kristnesionist kongress: ”Jerusalem må forbli udelt, under Israelsk suverenitet, åpen for alle mennesker, hovedstad bare for Israel, og alle nasjoner skulle bifalle dette og plassere sine ambassader der”.¹²⁴ IKAJ avviser dermed alle krav om noen tilbakelevering av Øst Jerusalem, om det skulle være til det internasjonale samfunn eller til en palestinsk stat. Tvistes spørsmålet om Jerusalem som hovedstad for staten Israel, var grunnlaget for IKAJs opprettelse i 1980. Organisasjonen ble opprettet som en protestmarkering da det internasjonale samfunn valgte å trekke sine ambassader fra Jerusalem til Tel- Aviv.

IKAJ plasserer hendelsene som skjedde i 1948 og 1967 som ledd i frelseshistorien. Dette fører dermed med seg en sakralisering av staten Israel. Denne sakralisering kan være et hinder til en fredsprosess på flere områder. Det første er at IKAJ ikke vil anerkjenne en tostatsløsning ettersom de mener at jødene har rett til Judea og Samaria, samt at en er bestemte på at Øst- Jerusalem skal være en del av staten Israel sin evige hovedstad. Dette resulterer i at en ønsker å opprettholde og støtte jødiske bosetninger på Vestbredden. Slik sett kommer det frem at IKAJ er en organisasjon som er et eksempel på at religion spiller en rolle i samfunnet ved at en ønsker å utøve innflytelse i den sekulære sfære. IKAJ sitt virke underbygger Cassanovas teori om deprivatisering av religion i det vestlige samfunn. IKAJ fører en politisk kristensionisme som nekter å ha en marginalisert posisjon i samfunnet, ved at en ser det som sin religiøse plikt å støtte staten Israel politisk. IKAJ står dermed som et eksempel på at modernisering ikke har svekket religion på det politiske og sivile nivå. IKAJ kan dermed kategoriseres, som det Demerath kategoriseres som religiøs møll, ved at en søker den politiske flamme ettersom deres teologi impliserer et politisk engasjement. Vedrørende Bruce sine fire kategorier som avgjør hvilke politisk uttrykk religion får, ser en at IKAJ

¹²⁴ www.ikaj.no ”Proklamasjon fra den tredje internasjonale kristne sionist kongress”, hentet 19.03.13

oppfyller de kriterier med at en har strengt bokstavlig skriftsyn og videre at en står fast ved en utvalgsmyte. Dette resulterer i at en har imperialistiske ambisjoner, og at en kombinerer staten Israel med religion. Slik sett ser en at IKAJ er et motsvar til Bruces teori om kristendommens minkende betydning i den moderne vestlige verden ved at den type teologi IKAJ fører ikke har blitt privatisert til den private sfære grunnet sekularisering. IKAJ har en klar politisk agenda hvor en kan se at deres teologi legitimerer at konflikten mellom Israel og Palestina blir opprettholdt.

7.2 Ordet og Israel- Staten Israel

Slik det går frem i Ordet og Israel teologiske forståelse av landløftet, fastholder en løftets bokstavelige betydning og evig varighet. Landløftet blir overført til dagens politiske situasjon, og opprettelsen av staten Israel blir forstått av Ordet og Israel som en profeti oppfyllelse. Det går klart frem at Ordet og Israel er tydelig preget av en endetidsforventning, hvor vekten ligger på at hva som skjer med Israel i dag er tegn på Jesu snarlige komme. En betrakter opprettelsen av staten Israel som begynnelsen på jødernes frelse, som vil lede til Jesus gjenkomst, og opprettelse av tusenårsriket. I forklaring om landløftes varighet viser en til bibeltekster som angår spesifikke områder i Kanaan og overfører dette til dagens politiske situasjon i landet. I denne argumentasjon viser Ordet og Israel til Abrahams første stoppested i landet Kana'an ved Sikem. Ved Sikem åpenbarte Gud seg for Abraham slik det står skrevet i 1. Mosebok 12:7: "Herren viste seg til Abraham og sa: "Jeg vil gi deg dette landet til din ætt." Og der bygget Abraham et alter for Herren, som hadde vist seg for ham."

Ordet og Israel påpeker at Sikem er dagens Nablus som er en av de åtte selvstyreområdene som palestinerne har på Vestbredden. Videre blir Guds åpenbaring til Abraham ved høydedraget nær Betel fremhevet. Skriftstedet for denne åpenbaring finner en i 1.Mosebok 13:15: "For hele det land du ser, vil jeg gi deg og din ætt for alltid". Betel ligger like utenfor dagens Ramallah, som er palestineres administrative hovedsete, og hvor Jasser Arafat ligger begravd.¹²⁵ Ved å vise til disse landløftene som omhandler geografiske steder på Vestbredden, befester Ordet og Israel argumentet om at staten Israel har både en historisk og en teologisk rett til de grenser som ble strukket etter seks dagers krigen i 1967. Angående statens grenser konstantere Ordet og Israel at: "For vår del vil vi være krystallklare på at

¹²⁵ www.ordetogisrael.no "Israel og landløftene", hentet 12.02.13

Kanaan er gitt Israel til eiendom og at de skal ha dette landet til evig tid”.¹²⁶ Hvordan Ordet og Israel ser forholdet mellom staten Israels grenser og de grenser skriftsteder i Det gamle testamentet beskriver, konstaterer en at:

Israels grenser er en del av landløftet. Disse grensene er beskrevet flere steder i Mosebøkene – med noe varierende innhold. I 4. Mosebok kapittel 4 finner vi en meget utførlig beskrivelse. Grovt sett kan vi si at grensene går fra Eilat i syd til Hermonfjellene i nord, og fra Middelhavet i vest til Eufrat og Tigris i øst.¹²⁷

Vi ser at Ordet og Israel plasserer staten Israel inn i de legitime grenser som omfatter et Stor-Israel. Det blir tydelig at Ordet og Israel dermed legitimerer Golan, Gaza og Vestbredden som legitim israelsk jord, og dermed setter seg imot en fredsløsning som sikter på å fremme en tostatsløsning. Ordet og Israel støtter implisitt opp om de jødiske bosettinger på Vestbredden. Den religiøse legitimitet bak støtten til staten Israel er at denne opprettelse er en forutsetning for jødernes omvendelse og videre Jesus gjenkomst. Staten Israel blir dermed sakralisert av Ordet og Israel, og ut fra det støtter dette Casanova sin teori om deprivatisering av religion i den moderne vestlige samfunn. Ordet og Israel, til tross for at en legger vekt på at det jødiske folk trenger å høre evangeliet, vektlegger en deres utvelgelse som videre medfører at en gir sin støtte til at det jødiske folk har krav på det bibelske land. Disse faktorene, samt ens bokstavelige skriftsyn, stemmer overens med Bruce sin faktorer i sin beskrivelse av hvordan religiøse organisasjoner er tilbøyelige til å gå inn i den sekulære sfære. Ordet og Israel er et eksempel på en organisasjon som ser på seg selv som kristen i den vestlige moderne verden. En har en politisk agenda, som fører til at religion og politikk blir vevd sammen. En kan dermed betrakte Ordet og Israel som en religiøs møll som ser sin plikt i å tilnærme seg den politiske flamme.

7.3 DNI- Staten Israel

Slik det kommer frem i DNIs landløfte teologi, anvender en ikke de gammeltestamentlige landløfter til å gjelde dagens politiske situasjon. Derimot ser DNI sterke etiske og folkerettslige grunner for at jødene har en historisk rett til å bo i Israels land.

Folkets historiske tilknytning til dette landet er udiskutabel og tilsier at det har en legitim rett til å bo i dette området. Behandlingen av jødene gjennom historien, med pogromer og forfølgelse og med den ufattelige forbrytelsen som Holocaust representerer, viser behovet for å sikre jødene en egen stat, der de kan bo i frihet og fred, og med trygge grenser.¹²⁸

¹²⁶ www.ordetogisrael.no "Israel og landløftene", hentet 12.02.13

¹²⁷ www.ordetogisrael.no "Israel og landløftene", hentet 12.02.13

¹²⁸ www.israelsmisjonen.no "Prinsipperklæringen" s.21, hentet 18.02.13

DNI refererer videre til at dette var bakgrunnen for at FN i 1947 vedtok å opprette en jødisk stat innenfor det palestinske området, og understreker: ”FN- vedtaket som gav jødene rett til en egen stat, gav imidlertid også folkerettslig grunnlag for en palestinsk stat.”¹²⁹ Vedrørende den moderne stat Israel, fremhever DNI at den er av en sekulær og demokratisk forfatning, og at den: ”... israelske stats politikk kan følgelig ikke legitimeres ut fra tanken om jødene som Guds utvalgte folk. Staten Israel har folkerettslig de samme rettigheter og er folkerettslig underlagt de samme etiske forpliktelser som enhver annen stat.”¹³⁰

DNI begrunner altså ikke opprettelsen av staten Israel ut i fra bibelske profetier, men fremhever folkets historiske og folkerettslige rett til landet, som resulterer i det syn at staten skal behandles på lik linje med de øvrige verdens nasjoner etter de satte folkerettslige prinsipper. Ettersom DNI ikke tilskriver opprettelsen av staten Israel noen frelseshistorisk betydning, blir det klart at en ikke anser noen landegrensener for å være hellige. Dette vil si at en ikke setter seg imot en tostatsløsning på grunnlag av bibelske prinsipper, en fremmer heller at palestinerne har et folkerettslig grunnlag til en egen stat. DNI skiller mellom den sekulære og religiøse sfære ved at de ikke anvender religion som en forklaringsmodell for sitt syn på staten Israel. Det blir dermed klart at DNIs engasjement ikke medfører noen bestemte syn på at Øst- Jerusalem skal være staten Israel evige hovedstad og videre en støtte til opprettholdelse og ekspansjon av jødiske bosetninger på Vestbredden. Slik sett kan en se at DNI ikke kan kategoriseres som det Demerath beskriver som en religiøs møll. På den andre siden ser en at DNI tilnærmer seg konflikten i en annen drakt ved at en ønsker å fremme forsoning mellom de to partene. Vedrørende hvordan DNI forholder seg til Bruce fire kategorier ser en at DNI ikke anvender ikke et så strengt skriftsyn på gammeltestamentlige tekster ettersom en mener at landløftet har fått en universell betydning i Det nye testament. Det jødiske folk betrakter en som fortsatt Guds utvalgte folk, men knytter ikke deres frelse og verden sin forløsning opp mot staten Israel. Dette medfører at DNI ikke innehar noen imperialistiske ambisjoner i sin teologi, og opprettholder et skille mellom religion og stat. I følge Bruce sin teori om hvordan en responderer på disse kategorier vil si hvor tilbøyelig en er til å få et politisk uttrykk, ser en DNI ikke får et eksplisitt politisk uttrykk i sin teologi. Slik sett

¹²⁹ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.21, hentet 18.02.13

¹³⁰ www.israelsmisjonen.no ”Prinsipperklæringen” s.21, hentet 18.02.13

er DNI et eksempel på en kristen israelsorganisasjon hvor den sekulære og det religiøse sfære ikke blir sammenvevd.

7.4 Oppsummering

Vi har i dette kapittelet sett at både IKAJ og Ordet og Israel knytter opprettelsen av staten Israel i 1948 og seksdagerskrigen i 1967 opp til bibelsk frelseshistorie, og som et resultat av det blir staten Israel sakralisert. Den politiske implikasjon av deres forståelse av landløftet er at en setter seg imot en tostatsløsning, og støtter jødiske bosetninger på Vestbredden. De mener også at hele Jerusalem skal være staten Israels hovedstad. Ut i fra dette blir det klart at IKAJ og Ordet og Israel ikke ser det slik at staten Israel skal inngå kompromiss med Palestina om en endelig fredsavtale. Konflikten blir ansett for å være av en åndelig art, og hvor den endelige løsning blir når Jesus kommer igjen. DNI posisjonerer seg annerledes ved at en ikke betrakter opprettelsen av Israel som en profetisk oppfyllelse. En forsvarer det jødiske folks rett til egen stat ut fra folkerettslige prinsipper, og peker videre på Palestina også bør ha den samme rettighet.

8. Konklusjon

I denne avhandling har jeg hatt som hovedmål å studere hvordan tre ulike organisasjoner kombinerer religiøs tro og politisk engasjement for Israel. Som et ledd i dette har jeg sett nærmere på hvordan disse organisasjonene tolker den moderne stat Israel, samt bibeltekster om det jødiske folk og landløftet. Videre har jeg sett på hvilken type sionisme som gjør seg gjeldende i de respektive organisasjonene.

Blant de tre organisasjonene jeg har studert, skiller DNI seg tydelig fra de andre to med sin forståelse av opprettelsen av staten Israel i 1948. DNI tar avstand fra at opprettelsen av staten Israel skal forstås som en klar profetisk oppfyllelse, men peker heller på at landløftet har fått en universell betydning i Det nye testament. Med dette plasseres ikke opprettelsen av staten Israel inn i et endetisforløp. DNI er likevel åpne for at en kan forstå selve opprettelsen av staten Israel som at Gud sørger for sitt utvalgte folk. De begrunner opprettelsen av staten Israel ut i fra folkerettslige prinsipper. Det kommer frem at DNI har mye av det samme tankegodset som den engelske kristnesionismes syn på evangelisering. IKAJ og Ordet og Israel anvender en mer bokstavelig tolkning av løftene som gjelder landet Israel og det jødiske folk i Det gamle testament. Dette medfører at de to organisasjonene overfører profetiene om landet og folket til å gjelde dagens politiske situasjon i staten Israel, og ser dermed profetiene som oppfylt. I det en fester seg ved at staten Israel bebuder en ny tid, som inkluderer Jesu gjenkomst, formes IKAJ og Ordet og Israels forståelsesramme av nåtidens situasjon og løsning på den. Selv om IKAJ og Ordet og Israel påstår at de ikke arbeider på et politisk grunnlag, blir det klart at deres teologi gjenspeiler politiske standpunkter i konflikten mellom Palestina og Israel. Dette gjelder særskilt IKAJ, hvor det eksplisitt uttrykkes en politisk agenda, som medfører at IKAJ plasseres i en mer politisk orientert kristnesionisme.

Vedrørende Ordet og Israel, hvor forståelsesrammen av konflikten ligger tett opptil IKAJs syn, finnes det også et sterkere engasjement for at jødene skal tro på Kristus. Ordet og Israel plasserer sitt standpunkt dermed mellom IKAJ og DNI, og kan kategoriseres som messiansk kristnesionisme. IKAJ sammenholder en sterkere forbindelse mellom jødenes frelse og staten Israel, hvor en venter en kollektiv frelse av jødene som et folk når Messias kommer igjen. DNI på sin side opprettholder en klassisk misjonstanke rettet mot jødene, og ser ingen forbindelse mellom opprettelsen av staten Israel og jødenes frelse.

Det går klart frem at DNI er misjonsorganisasjon, ettersom formålet er å bringe evangeliet tilbake til det jødiske folk. Derfor må DNIs engasjement for Israel forstås i betydning av det jødiske folk og ikke staten Israel. Ordet og Israel og IKAJ på sin side fremtrer mer som organisasjoner som ønsker å være solidaritetsbevis for jødene og staten Israel.

Resultatet av analysen om hvordan organisasjonene kombinerer sin teologi med opprettelsen av staten Israel i 1948, viser at religion fortsatt kan spille en rolle i den offentlige sfære. Særsilt Ordet og Israel og IKAJ tar Bibelen til inntekt for sin støtte og legitimering av staten Israel, samt for Israels landekspansjon. Det ligger et religiøst motivert forsvar for den sekulære israelske stats politikk. DNI kommer fra den samme evangeliske tradisjon, men deres teologi utkrystalliserer et annet engasjement. De fremmer i større grad forsoning og rettferdighet mellom de to partene. En årsak til denne forskjellen ligger i at IKAJ og Ordet og Israel anvender en mer bokstavelig streng tolkning av gammeltestamentlige tekster som omhandler det jødiske folk og landløftet. De mener at profetiene skal oppfylles helt bokstavelig. Slik holder en fast på en sterk utvalgsmyte, som her gjelder det jødiske folk. Dette konkretiseres med at en gir det jødiske folk en guddommelig status, som resulterer i at kritikk mot det jødiske folk tilsvare kritikk mot Gud. Landløftet blir videre forstått å være virkeliggjort ved opprettelsen av staten Israel i 1948, og blir med dette sakralisert. Dette medfører et engasjement som fronter imperialistiske ambisjoner, hvor religion og stat knyttes tett i sammen. Disse faktorene understreker Bruce i sin beskrivelse av hvordan en religion eller religiøs tradisjon varierer i sin til tilnærming til politikk. I min avhandling har jeg ut fra disse faktorene vist at organisasjonene varierer i politisk uttrykk, noe som også stemmer overens med Bruces teori på dette punkt. Men resultatet viser også at religion ikke er privatisert i den moderne vestlige verden slik Bruce hevder. Gjennom deres politiske engasjement ser en at IKAJ og Ordet og Israel nekter å bli marginalisert i samfunnet. Dette støtter opp om Casanovas teori om deprivatisering av religion i det vestlige samfunn, ved at disse organisasjoner på hver sin måte har en fremskutt plass i det moderne samfunn.

9. Litteraturliste

Appleby, Scott R., *The ambivalence of the sacred- Religion, Violence, and Reconciliation*, Lanham: Rowman and Littlefield Publishers, 2000.

Bein, Alex, *Theodore Hertzl, A Biography of the founder of Modern Zionism*, New York: Atheneum, 1970.

Berg, Bruce L., *Qualitative research methods for the social sciences*, Boston: Pearson International Edition, 2007.

Bruce, Steve, *Politics and Religion*, Cambridge: Polity Press, 2008.

Bryman, Alan, *Social Research Methods*, Oxford: Oxford university press, 2008.

Casanova, Josè, *Public religions in the modern world*, Chicago: Chicago Press, 1994.

Chapman, Colin, *Wose promised land?, the continuing crsisis over Israel and Palestin*, Grand Rapids: Baker Books, 2002.

De Lange, Nicholas og Freud- Kandal, Miri, *Modern Judaism*, New York: Oxford University Press, 2005.

Demerath, Nicholas Jay, *Crossing the Gods: World Religions and Wordly Politics*, New Brunswick: Rutgers University Press, 2001.

Fackenheim, Emil L., *What is Judaism? An interpretation for the present age*, New York: First Syracuse University Press, 1999.

Fox, Jonathan og Sandler, Shmuel, *Bringing religion into international relations*, New York: Palgrave Macmillan, 2004.

Furseth, Inger og Repstad, Pål, *Innføring i religionssosiologi*, Oslo: Universitetsforlaget, 2006.

Gunner, Göran, *När tiden tar slut- Motivförskjutningar i frikyrklig apokalyptisk tolkning av det judiska folket och staten Israel*, Uppsala: Studia Theologica Holmiensis, 1996.

Haugen, Hans Morten, "Hvordan ser kristensionister på jødernes frelse?", *Norsk tidsskrift for misjonsvitenskap*, bd.66, nr. 2, s. 89-110, 2012.

Haynes, Jeffrey, *Religion and Politics in Europe, the Middle East and North Africa*, New York: Routledge, 2010.

Hoffman, Lawrence A. Red. Tal, Uriel, *The Land of Israel: Jewish Perspectives*, Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1986.

Johansen, Karl Egil, "*Jødefolket inntar en særstilling*", *Norske holdninger til jødene og staten Israel*, Kristiansand: Portal forlag, 2008.

Juergensmeyer, Mark, *Terror in the mind of God*, Los Angeles: University of California Press, 2003.

Jørgensen, Kirsten og Lodberg, Peter, *Genkomster*, Fredriksberg: Forlaget Anis, 2009.

Lindhardt, Svend, *Kristen Zionisme- Mellem religion og politikk*, Frydenlund: Frydenlund, 2007.

Mæland, Jens Olav, *Glemt av sine egne. Rapport fra de kristnes situasjon i Det hellige land*, Oslo: Luther forlag, 2009.

Mæland, Jens Olav 2013 "Dispensjonalisme og kristensionisme", i O. Leirvik, K. Fretheim og B. Fagerli (red.) 2013: *Sannhetens øyeblikk- Israel, Palestina og Den norske kirke*. Oslo: Akademika forlag s.33-53.

Oz, Amos, *Hvordan helbrede en fanatiker*, Oslo: Arneberg forlag, 2010.

Rimehaug, Erling, *Hellig land- evig strid?*, Kjeller: Genesis forlag, 2005.

Silverman, David, *Interpreting Qualitative Data*, London: Sage publications, 2011

Sizer, Stephen, *Christian Zionism- Road- map to Armageddon?*, Downers Grove: IVP Academic, 2004.

Skarsaune, Oskar, *Tusenårshåpet*, Oslo: Verbum forlag, 1999.

Stott, John 2007. "The Place of Israel", i S. Sizer (red.) 2007: *Zion`s chistian soldiers?*. Nottingham: Inter- Varsity Press s.164-172.

Wagner, Donald E, *Dying in the land of promise*, London: Melisende, 2003.

White, Ben, *Israeli apatheid, a beginner´s guide*, New York: Pluto Press, 2009.

Elektroniske kilder:

www.dmt.oslo.no.

Styrets arbeid. http://www.dmt.oslo.no/no/om_dmt/styrets_arbeid/ (Hentet 25.09.12).

www.fki.no

Felleskomiteen for Israel. www.fki.no (Hentet 13.09.12).

www.hjhome.org

Om HJH. <http://www.hjhome.org/om-hjh/> (Hentet 28.02.13).

www.icej.org

A biblical stand on zionism I. <http://int.icej.org/media/biblical-stand-zionism-i> (Hentet 04.02.13).

A biblical stand on zionism II. <http://int.icej.org/media/biblical-stand-zionism-ii> (Hentet 04.02.13).

About the feast. <http://int.icej.org/feast-tabernacles/about-feast> (Hentet 26.02.13).

Defining Aliyah. <http://int.icej.org/aid/defining-aliyah>. (Hentet 27.02.13).

Israel and Christians. <http://int.icej.org/media/israel-and-christians> (Hentet 31.01.13).

Israel and Jesus. <http://int.icej.org/media/israel-and-jesus> (Hentet 22.01.13).

Objectives. <http://int.icej.org/about/objectives> (Hentet 16.10.12).

Position statements. <http://int.icej.org/about/position-statements> (Hentet 31.03.13).

Swords into ploughshares. <http://int.icej.org/swords-ploughshares> (Hentet 19.10.12).

The Abrahamic Covenant. <http://int.icej.org/news/commentary/abrahamic-covenant> (Hentet 18.10.12).

Why we celebrate the feast. <http://int.icej.org/why-celebrate-feast> (Hentet 26.02.13).

www.ikaj.no

Informere kristne om Israel. <http://www.icej.no/content/informere-kristne-om-israel-0> (Hentet 27.09.12).

Om IKEJ. <http://www.icej.no/content/om-icej> (Hentet 27.09.12).

Proklamasjon fra den tredje internasjonale kristne sionist kongress.

<http://www.icej.no/content/proklamasjon-fra-den-tredje-internasjonale-kristne-sionist-kongress> (Hentet 27.09.12).

Proklamasjon fra den fjerde internasjonale kristne sionist kongress.

<http://www.icej.no/content/proklamasjon-fra-den-fjerde-internasjonale-kristne-sionist-kongress> (Hentet 27.09.12).

Påsketur til Israel 2013. <http://icejno.paragonn.co/sites/default/files/paaske2013.pdf> (Hentet 27.02.13).

www.israelsmisjonen.no

Bridgebuilders. <http://www.israelsmisjonen.no/bb> (Hentet 07.03.13).

Gisle Johnson- instituttet. <http://www.israelsmisjonen.no/utland/prosjekt/gisle-johnson/artikkel/article/330> (Hentet 07.03.13).

Historie. <http://www.israelsmisjonen.no/om-oss/organisasjon/historie> (Hentet 28.09.12).

Kort om DIN. <http://www.israelsmisjonen.no/om-oss/kort-om-dni> (Hentet 18.10.12).

Prinsipperklæringen.

http://www.israelsmisjonen.no/_service/316/download/id/90/name/PRINSIPPERKL%C3%86RINGEN+febr+2004+A4.pdf (Hentet 28.09.12).

Satsningsområder og hovedmål. <http://www.israelsmisjonen.no/om-oss/organisasjon/satsning> (Hentet 28.09.12).

Shalomtur.

http://www.israelsmisjonen.no/_service/316/download/id/34621/name/Shalomturer+h%C3%B8sten+2013.pdf (Hentet 07.03.13).

Visjon og formål. <http://www.israelsmisjonen.no/om-oss/organisasjon/visjon> (Hentet 28.09.12).

www.jnf.no

Vår historie. <http://www.jnf.no/historie> (Hentet 25.09.12).

www.kirken.no

Uttalelse fra Mellomkirkelig råd: Be om varig fred og rettferdig fred i Israel og Palestina.

www.kirken.no/?event=downloadFile&FileID=319418 (Hentet 20.02.13).

<http://www.oikoumene.org>

WCC policy on Palestine/Israel. http://www.oikoumene.org/en/programmes/public-witness-addressing-power-affirming-peace/churches-in-the-middle-east/pief/world-week/resources/wcc-policy-on-palestine-israel.html?print=1_%255C%2522onfocus%253D%255C (Hentet 21.02.13).

www.miff.no

Med Israel for fred. <http://www.miff.no/med-israel-for-fred-miff/> (Hentet 25.09.12).

www.nsd.uib.no

Personvernombudet for forskning. <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/> (Hentet 24.06.13).

www.ordetogisrael.no

Dette er Ordet og Israel. http://www.ordetogisrael.no/index.php?id=view-netarticle&article_id=16&left=about (Hentet 28.09.12).

Hva Ordet og Israel står for. http://www.ordetogisrael.no/index.php?id=view-netarticle&article_id=18&left=about (Hentet 28.09.12).

Israel er Guds folk fremdeles. http://ordetogisrael.no/index.php?id=view-article&article_id=46 (Hentet 28.01.13).

Israel og landløftet. http://ordetogisrael.no/index.php?id=view-article&article_id=40 (Hentet 12.02.13).

Kristen sionistisk trosmanifest. http://www.ordetogisrael.no/index.php?id=view-netarticle&article_id=19&left=about (Hentet 28.09.12).

Ordet og Israels basis. http://www.ordetogisrael.no/index.php?id=view-netarticle&article_id=17&left=about (Hentet 28.09.12).

Påsketur til Israel. http://ordetogisrael.no/index.php?id=view-netarticle&article_id=122 (Hentet 29.02.13).

